Safet Suljić

ET-TAQWA
www.et-taqwa.com

لبيك اللهم لبيك

ODAZIVAM TI SE GOSPODARU, ODAZIVAM!

لبيك اللهم لبيك

ODAZIVAM TI SE

GOSPODARU

ODAZIVAM!

ISLAMSKI DAWETSKI WEB PORTAL

ET-TAQWA

WWW.ET-TAQWA.COM

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

UVOD

Doista svaka zahvala pripada Allahu, Njemu zahvaljujemo od Njega pomoć tražimo, Njemu se kajemo (vraćamo) i od Njega oprost tražimo.

Allahu se utječemo od zla naših duša i naši djela, koga uputi Allah njemu nema ZABLUDE a koga u zabludu odvede njemu nema UPUTE !

Svjedočim da nema drugog božanstva dostojnog obožavanja mimo Allaha jedinog i svjedočim da je Muhammed sallallahu alejhi ve sellem Njegov rob i Njegov Poslanik – neka je na Njega Allahov spas i mir, na Njegovu porodicu i sve one koji ga slijede na uputi do Sudnjega dana.

A zatim:

VRIJEDNOST PRVIH DESET DANA ZUL-HIDŽDŽETA

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je posvjedočio da su to najbolji ovodunjalučki dani kada je rekao u hadisu kojeg prenosi Ibn Abas, radijallahu 'anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Nema dana u kojima je dobro djelo Allahu draže od ovih dana (misli se na deset dana zul-hidždžeta).", ashabi su upitali: "O Allahov Poslaniče! Čak ni džihad (borba) na Allahovom putu?", odgovorio je: "Čak ni borba na Allahovom putu, osim čovjeka koji izađe svojim tijelom i imetkom, pa ne vrati ništa od toga." (Bilježi ga Ibn Davud br. 2438).

Od Allahove dobrote prema Njegovim robovima je i to što je im je odredio posebna vremena za činjenje ibadeta u kojima će povećati svoje pokornosti i svoja dobra djela i u kojima će se natjecati u činjenju djela koja ih približavaju njihovom Gospodaru.

Sretan je onaj ko iskoristi ta vremena i ne dopusti da proteknu bezvrijedno.

Od tih dobrih, posebnih i korisnih vremena je i prvih deset dana zul-hidždžeta.

To su dani za koje je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, posvjedočio i potvrdio da su najbolji dunjalučki

dani, tako što je podsticao na povećanje činjenja dobrih djela u ovim danima.

Na kraju dovoljno je to što je se Uzvišeni Allah zakleo tim danima, što ukazuje na njihovu bitnost i značajnost, jer se Svemogući i Uzvišeni Allah ne kune osim nečim što je također, značajno i sveto.

Sve ovo nabrojano i spomenuto zahtjeva od nas, kao Allahovih robova, da se potrudimo u činjenju dobrih djela, da lijepo dočekamo ove dane i da ih na najbolji način iskoristimo.

KAKO DOČEKATI PRVIH DESET DANA ZUL-HIDŽDŽETA?

Priličilo bi svakome muslimanu da posebna i značajna vremena za činjenje ibadeta, a od njih je i prvih deset dana zul-hidždžeta, dočeka sljedećim stavrima:

- Iskrenim pokajanjem; Na svakom muslimanu je da specijalna ibadestka vremena dočekuje sa iskrenim pokajanjem i čvrstom odlukom da se udalji od grijeha i griješenja, jer u iskrenom pokajanju je uspjeh roba i na dunjaluku i na ahiretu.

Rekao je Uzvišeni Allah: "I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite." (Prijevod značenja, En-Nur 31.).

- Čvrsta i iskrena namjera da čovjek iskoristi ove dane; Svaki musliman bi trebao strogo paziti kako će iskoristiti ove dane činjenjem dobrih djela, a onaj ko ima iskrenu namjeru Allah će ga pomoći i dati mu uslove i sredstva koja će ga pomoći da dovrši i upotpuni dobra djela.

Rekao je Allah Svemogući: "One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji nama vode uputiti." (Prijevod značenja, El-Ankebut 69).

● Udaljivanje od griješenja; Kao što su dobra djela stvari koje približuju čovjeka njegovom Gospodaru, Allahu Svemogućem, isto tako su loša djela i griješenje stvari koje udaljuju roba od njegovog Gospodara i od Njegove milosti. Čovjek može biti udaljen od Allahove milosti zbog grijeha kojeg počini ili čini, pa ako si od onih koji žude i žele Allahovu milost i oproštaj grijeha budi na oprezu i kloni se griješenja kako u ovim danima tako i u drugim.

Stoga brate muslimane, pripremi se za ove dane i ibadete u njima prije nego prođu i proteknu, da potom budeš od onih koji će za njima žaliti, ali im žaljenje neće od koristi biti.

ODLIKE (FADILETI) DESET DANA ZUL-HIDŽETA:

● Uzvišeni Allah se zakleo njima, a ono čime se Allah zaklinje ukazuje na njegovu važnost, bitnost i veličanstvenost, jer se Veličanstveni ne kune osim nečim što je veličanstveno. "Tako mi zore, i deset noći." (Prijevod značenja, El-Fedžr 1, 2.)

"Deset noći", rekao je Ibn Kesir u svome tefsiru; misli se na deset prvih dana od zul-hiždžeta, kao što je rekao Ibn Abas, Ibn Zubejr, Mudžahid i drugi, a to bilježi od njih i prenosi imam Buharija.

● To su poznati i određeni dani u kojima je Allah odredio da se u njima On spominje i zikr čini. "I da bi u određene dane, prilikom klanja kurbana, kojim ih je Allah

opskrbio, Njegovo ime spominjali." (Prijevod značenja, El-Hadždž 28.)

Većina uleme je mišljenja da su "određeni dani" prvih deset dana zul-hidždžeta, kao što je to bilo mišljenje i Ibn Abasa i Ibn Omera, radijallahu 'anhuma.

● Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je posvjedočio da su to najbolji ovodunjalučki dani kada je rekao u hadisu kojeg prenosi Ibn Abas, radijallahu 'anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Nema dana u kojima je dobro djelo Allahu draže od ovih dana (misli se na deset dana zul-hidždžeta).", ashabi su upitali: "O Allahov Poslaniče! Čak ni džihad (borba) na Allahovom putu?", odgovorio je: "Čak ni borba na Allahovom putu, osim čovjeka koji izađe svojim tijelom i imetkom, pa ne vrati ništa od toga." (Bilježi ga Ibn Davud br. 2438).

● U ovim danima je dan Arefata. Dan Arefata je dan u kojem Allah Milostivi grijehe oprašta, dan u kojem Allah Samilosni svoje robove vatre oslobađa, i da nikakve druge odlike deset dana Zul-hidždžeta nema osim što je u njima dan Arefata, to bi bilo dovoljno.

● U tim danima su dani klanja kurbana i dani obreda hadždža, veliki i značajni ibadeti kojima se Allahovi robovi približavaju Njemu, jer je hadždž peti temelj u islamu.
● Ovi dani su bolji od zadnjih deset dana Ramazana. Upitan je Ibn Tejmijje, Allah mu se smilovao: "Koji su dani bolji, prvi deset dana zul-hidždžeta ili zadnjih deset dana Ramazana?", pa je odgovorio: "Deset dana zul-hidždžeta su bolji od zadnjih deset dana Ramazana, dok

su noći zadnjih deset dana Ramazana bolje od deset dana zul-hidždžeta."

● To su dani u kojima se samo jednom godišnje pruža prilika vjernicima da u njima mogu činiti osnovne i temeljne ibadete.

Na to ukazuju riječi Ibn Hadžera, Allah mu se smilovao: "Ono što je očito jasno da je razlog specifičnosti deset dana zul-hidždžeta je to što se u njima mogu istovremeno činiti osnovni i temeljni ibadeti, kao što je namaz i post, sadaka (zekat) i hadž, a to ne može u drugim danima". (Fethul-Bari)

KAKO I KOJIM DJELIMA ISKORISTITI OVE DANE?

● Namaz; Da, stub i glavni temelj islama je namaz, stoga se od vjernika i muslimana traži njegovo obavljanje u svakom vremenu i svakom stanju, s tim što ovdje skrećemo pažnju da u ovim danima čovjek još više treba da posveti pažnju ovoj vrsti ibadeta.

Stoga je poželjno da odlazi rano na namaz u džamiju, da što više kljanja nafile, jer je to od najboljih djela koja roba približavaju Allahu Uzvišenom.

Prenosi Sevban, radijallahu 'anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je rekao: "Na tebi je da činiš puno sedždu Allahu, jer ti ni jednu sedždu ne učiniš, a da te Allah njome za jedan stepen ne uzdigne i jedan grijeh ti oprosti." (Bilježi ga Muslim).

● Post; Samim time što je post vrsta ibadeta i od dobrih djela, rekao je Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao: "Jedan od onih koji je postio deset dana zul-hidždžeta je

Abdullah Ibn Omer, radijallhu anhuma. ("Letaiful-Me'arif 522)

Rekao je imam En-Nevevi o postu deset dana zul-hidždžeta da je jako poželjno (mustehab).

Pošto je u ovim danima i dan Arefata, stoga je od sunneta da taj dan poste oni koji nisu na hadždžu, zbog toga što hadžija taj dan treba da provede u ibadetu, dovama i sl., sve to na osnovu Poslanikovih, sallallahu 'alejhi ve sellem, riječi: "Post dana Arefata briše grijhe dvije godine, prošle i sljedeće." (Bilježi ga Muslim, Et-Tirmizi i Ahmed).

● Obavljanje hadža i umre; Uzvišeni Allah je propisao i naredio muslimanima da hodočaste Ka'bu u ovim danima, tj. da obave hadždž bar jednom u njihovom životu, onaj koji ima mogućnost (novčanu i tjelesnu) za to.

Onaj kome Allah Milostivi omogući da obavi ove dvije vrste obreda, nada se da će imati svoj udio u Poslanikovim, sallallahu 'alejhi ve sellem, riječima: "Umra do umre briše počinjene grijehe između njih, a za primljen hadždž (hadždž-mebrur) nema nagrade osim Dženneta". (Bilježe ga Buharija i Muslim od Ebu Hurejre, radijallhu a'nhu).

● Klanje kurbana; Od stvari koje približavju roba njegovom Gospodaru jeste i klanje kurbana koji je kod većine islamske uleme potvrđeni sunnet.

Rekao je Enes, radijallahu 'anhu: "Zaklao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, dva rogata i debela ovna, zaklao ih je svojom rukom, izgovarajući bismilu, donoseći

tekbire i pritiskajući im vratove nogom (prilikom klanja)" (Mutefekun a'lejhi)

Rekao je Ibn Omer, radijallahu 'anhuma: "Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, je proveo u Medini deset godina, i svake godine bi klao kurban". (Bilježi ga Ahmed i Et-Tirmizi sa dobrim lancem prenosioca).

● Zikr (spominjanje Allaha) i tekbiranje; Prenosi Ibn Omer, radijallhu 'anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Nema veličanstvenijih dana kod Allaha, i Njemu dražih djela u njima od ovih deset dana (zul-hidždžeta), pa u njima puno izgovarajte tehlile (La ilahe illellah), tekbire (Allahu ekber) i tahmide (elhamdulillah)." (Bilježi ga Ahmed)

Rekao je imam Bujharija: "U vrijeme deset dana zul-hidždžeta izlazili bi Ibn Omer i Ebu Hurejre, radijallahu 'anhum, na pijece pa bi donosili glasno tekbire, čuli bi ih ljudi pa bi i oni činili isto."

Također je rekao: "Tekbirao bi Ibn Omer u svome šatoru na Mini, pa bi ga čuli oni koji su u mesdžidu pa bi i oni tekbirali, a tako su činili i oni na trgovima (prodajnim mjestima, pijacama) pa se tresla Mina od tekbira."

Od sunneta i lijepo je u ovim danima na glas i visokim tonom tekbirati, kao što je od sunneta to činiti pojedinačno a ne u skupinama i jednoglasno (u jedan glas).

● Udjeljivanje sadake; Iako je sadaka od opštih ibadeta koja se može činiti tokom čitave godine, ipak je preporučljivo muslimanu da joj posveti pažnju i udjeli siromašnima i potrebnima u ovim danima.

Allah Plemeniti nas podstiče na udjeljivanje sadake pa kaže: "O vjernici, udijelite dio od onoga čime vas Mi opskrbljujemo, prije nego što dođe Dan kada neće biti otkupa, niti prijateljstva, niti posredništva! A nevjernici sami sebi čine nepravdu." (Prijevod značenja El-Bekare 254.)

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Sadaka neće umanjiti imetak." (Bilježi ga Muslim)

Poslije svega napisanog i spomenutog, svaki musliman i muslimanka imaju prilike da ove dane iskoriste u ibadetima, Allahu zahvaljujući i Njega veličajući, izvršavajući Njegove naredbe a ostavljajući griješenje, kako bi stekli Allahovo zadovoljstvo i Njegov oprost.

VRIJEDNOST HADŽDŽA

"Prvi hram sagrađen za ljude jeste onaj u Mekki, blagoslovljen je on i putokaz svjetovima.

U njemu su znamenja očevidna – mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u njega treba da bude bezbjedan.

Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome." (Prijevod značenja Ali 'Imran, 96-97.)

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Umra do umre briše grijehe počinjene između njih, a za

ispravno obavljen, primljen, hadždž nema druge nagrade do Džennet."

Neka je zahvala Uzvišenom Allahu, dželle dželaluh, koji učini hadždž jednim od ruknova islama, a njegovo obavljanje od znakova potpunog imana, i velikim podsticajem na jedinstvo svih muslimana.

Salavat i selam donosimo na Allahovog miljenika i najodabranijeg od svih poslanika, koji je rekao: "... a za hadždž mebrur nema druge nagrade osim Dženneta."

Kaže Uzvišeni Allah: "I kada smo kao pribježište Ibrahimu pokazali mjesto gdje je Hram, rekli smo; "Ne smatraj Nama nikoga ravnim, i očisti ovaj Hram Moj za one koji će ga obilaziti, koji će pored njega boraviti (itikaf), i koji će molitvu obavljati, i oglasi ljudima hadždž!" – dolaziće ti pješke i na kamilama iznurenim; dolaziće iz mjesta dalekih,..."(Prevod značenja el-Hadždž, 26-27.)

I kaže Uzvišeni: "Hadždž je u određenim mjesecima; onom ko se obaveže da će u njima hadždž obavljati nema snošaja sa ženama i nema ružnih riječi, i nema svađe u danima hadždža.

A za dobro koje učinite Allah zna. I onim, što vam je potrebno za put, snabdijte se.

A najbolja opskrba je bogobojaznost. I Mene se bojte, o razumom obdareni! Ne pripisuje vam se u grijeh ako od

Gospodara svoga molite da vam pomogne da nešto steknete.

A kada pođete sa Arefata, spominjite Allaha kod meš'aril-harama; spominjite Njega, jer vam je On ukazao na pravi put, a prije toga ste bili u zabludi.
Zatim krenite odakle kreću ostali ljudi i tražite od Allaha oprosta, jer Allah, uistinu, prašta i samilostan je.

A kad završite obrede vaše, opet spominjite Allaha, kao što spominjete pretke vaše, i još više Ga spominjite! Ima ljudi koji govore: "Daj Ti nama, Gospodaru naš, na ovom svijetu!" Takvi na onom svijetu neće imati ništa.

A ima i onih koji govore: "Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju!" Njih čeka nagrada koju su zaslužili! – A Allah brzo sviđa račune. I spominjite Allaha u određenim danima.

A ni onome ko požuri i ostane samo dva dana nije grijeh; a neće se ogriješiti ni onaj koji se dulje zadrži, samo ako se grijeha kloni. I bojte se Allaha i znajte da ćete svi biti pred Njim sakupljeni."(Prijevod značenja el-Bekare, 197-203.)

I kaže Uzvišeni: "Prvi hram sagrađen za ljude jeste onaj u Mekki, blagoslovljen je on i putokaz svjetovima. U njemu su znamenja očevidna – mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u njega treba da bude bezbjedan. Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista,

Allah nije ovisan ni o kome."(Prijevod značenja Ali 'Imran, 96-97.)

Islamski učenjaci su složni da je obavljanje hadždža jedan od temelja-ruknova islama, kao što na to upućuju predhodno spomenuti ajeti i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Islam je sagrađen na pet temelja; svjedočenju da nema drugog istinskog božanstva pored Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, postu mjeseca Ramazana, i obavljanju hadždža za onoga ko je u mogućnosti." [Hadis su zabilježili imami Buhari (8) i Muslim (16) u svoja dva 'Sahiha'. (Pogledaj: 'Džami'u li ahkamil-Kur'an' 5/214 od Kurtubija i 'Tefsirul-Kur'anil-azim' 2/81 od Ibnu Kesira.)]

Po ispravnijem mišljenju hadždž je propisan devete godine po hidžri. (Pogledaj: 'Džami'u li ahkamil-Kur'an' 5/217 od Kurtubija, 'Sifetu-hadždžeti-Nebijj' str. 34. od šejha Abdul-Aziza et-Tarifija, i 'Šerhu kitabil-hadždž min Bulugil-meram' str. 2 od Sulejmana Ulvana.)

Obavljanje hadždža je jedno od najvrednijih, i Allahu najdražih, pokornosti sa kojima se rob približava Svome Gospodaru.

Bilježe imami Buhari (1819) i Muslim (1350) u svoja dva 'Sahiha' od Ebu Hurejre, radijellahu 'anhu, da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Ko bude hodočastio ovaj Hram, i ne bude se sastajao sa suprugom (misli se na spolni odnos i naslađivanje), i ne bude činio

velike grijehe, vratit će se kući kao na dan kada ga je majka rodila."

Bilježe imami Buhari (1773) i Muslim (1349) u svoja dva 'Sahiha', i drugi, od Ebu Hurejre, radijellahu 'anhu, također, da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Umra do umre briše grijehe počinjene između njih, a za ispravno obavljen, primljen, hadždž nema druge nagrade do Džennet."

Bilježi imam Muslim u svome 'Sahihu'(121) od Amra Ibnul-Asa, radijellahu 'anhu, da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Primanje islama briše ono što je predhodilo, obavljanje hadždža briše ono što je predhodilo (od grijeha), činjenje hidžre briše ono što je predhodilo."

ŠTA SE PODRAZUMIJEVA „...ONAJ KOJI JE U MOGUĆNOSTI."

Hadždž su dužan obaviti svaki punoljetan i razuman musliman i muslimanka koji su to u mogućnosti, kao što kaže Uzvišeni Allah: "Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti..."(Prevod značenja, Ali 'Imran, 97.)

Što se tiče mogućnosti islamski pravnici se razilaze o njenom svojstvu i količini.

Prvo mišljenje: Većina islamskih učenjaka, od kojih su hanefijski, šafijski, i hanbelijski pravnici, su na stanovništvu da se pod mogućnosti podrazumijeva materijalna mogućnost za svoju opskrbu na putu i opskrbu onih koje je obavezan izdržavati dok se ne vrati sa hadždža, i prevozno sredstvo.

I to su dokazivali sa predajom koju su zabilježili imami Darekutni u 'Sunenu'(7/108), Hakim u 'Mustedreku'(1/209), i drugi, od Enesa, radijellahu 'anhu, da je Allahov poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitan o mogućnosti, pa je rekao: "Opskrba i jahalica."(Pogledaj: 'Ihtijar li ta'lilil-muhtar' 1/10 od Ibnu Mevduda, 'Behrur-raik' 2/337 od Ibnu Nudžejma, 'Lubab fi šerhil-kitab' 1/89 od Gunejmija, 'Mebsut' 4/294-295 od Serhesija, 'Hidaje' 1/134 od Mergijanija, 'Beda'ius-sana'i' 2/122 od Kasanija, 'Tebjinul-hakaik' 2/3 od Zejle'ija, 'Hašijetu Ibnu Abdidin' 2/460, 'Šerhu Fethil-kadir' 2/417 od Sivasija; 'Umm' 2/116 od imama Šafije, 'Havil-kebir' 4/13-14 od Maverdija, 'Šerhul-kebir' 7/13 od Rafi'ija, 'Medžmu'a' 7/64-67 od Nevevija, 'Hašijetu Kalijubi' 2/109-110, 'Revdatu-talibin' 3/6 od Nevevija, 'Mugnil-muhtadž' 1/463 od Širbinija, 'Tezhib fi edilleti metni gaje we tekrib' str. 108 od Mustafe Buge; 'Šerhul-kebir' 3/169 i 'Mugni' 3/167 od Ibnu Kudame, 'Insaf' 3/284 od Merdavija, 'Šerhu Zerkeši' 1/402, 'Šerhu Muntehel-iradat' 1/517 i 'Revdul-murb'i' 5/27 od Buhutija, 'Delilu-talib' str. 101 od Kermija, 'Menaru-sebil' 1/333 od Ibnu Duvejjana, 'Šerhul-mumti'a' 7/25 od Ibnu Usejmina.)

Ali je ispravno da ova predaja nije vjerodostojna od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, nego je 'mursel' kao što su to zastupali imami Darekutni, Ibnul-Munzir, Bejheki, Ibnu Hazm, Abdul-Hakk Išbili, Ibnu Abdul-Hadi, Zejle'i, Ibnu Hadžer, Munavi, i drugi. ('Mursel' je predaja koju prenosi ravija iz generacije tab'ina od Allahaovog poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, bez spominjanja ashaba, i to je jedna od vrsta nevjerodostojnih hadisa, radi prekida u lancu prenosilaca između Allahovog poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i tab'ina. Pogledaj: 'Ilel' 15/164 od Darekutnija, 'Išraf ala mezahibil-ulema' 3/175 od Ibnu Munzira, 'Muhalla' 7/55 od Ibnu Hazma, 'Sunenul-kubra' 4/330 od Bejhekija, 'Tenkihu-tahkik' 2/379 od Ibnu Abdul-Hadija, 'Nesbur-raje' 3/9-10 od Zejle'ija, 'Telhisul-habir' 2/482-485 od Ibnu Hadžera, 'Fethus-semavi' 1/383-384 od Munavija.)

Najvjerodostojnije što se prenosi o tome su riječi Abdullaha Ibnu Abbasa, radijellahu 'anhuma, kao što su zabilježili Ibnu Džerir u 'Tefsiru' (7/105) i Bejheki u 'Sunenul-kubra' (4/331) da je rekao: "Mogućnost je da tijelo roba bude zdravo i spremno, da posjeduje dovoljno imetka za opskrbu, da posjeduje jahalicu, i da sebi time ne naškodi." Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan. (Pogledaj: 'Minhatul-Allam' 5/167 od Abdullaha Fevzana i 'Sifetu-hadždžeti-Nebijj' str. 48. od Abdul-Aziza et-Tarifija.)

Drugo mišljenje: Da se mogućnost razlikuje od čovjeka do čovjeka, i nije precizno definisana.

Svako ko je u stanju da obavi hadždž na bilo koji način, poduzimajući uzroke, pa makar otišao do Mekke bez prevoznog sredstva, ako je to u stanju, i ako mu to neće prouzrokovati negativne posljedice, obavezan je da obavi hadždž.

Ovo je stav Malikijske i Zahirijske pravne škole, i mišljenje koje je izabrala skupina učenjaka od selefa, od kojih su: Ibnu Zubejr, Dahak, Š'abi, Hasan el-Basri, Ata, Malik, Ibnu Džerir, Ibnul-Munzir, Ibnu Hazm, i drugi.

Ovaj stav je izabrao i Hafiz Ibnu Hadžer. (Pogledaj: 'Risale' str. 72 od Kajravanija, 'Istizkar' 4/165 i 'Kafi fi fikhi ehli Medine' 1/356 od Ibnu Abdul-Berra, 'Tadž wel-iklil' 2/498 od Abderija, 'Zehire' 3/177 od Karafija, 'Muhtesarul-halil' str. 66, 'Mevahibul-dželil' 3/448 od Hitab-Ru'ajnija, 'Šerhul-kebir' 2/6 od Dirdira, 'Semeru-dani' 1/360 od Ezherija; 'Muhalla' 7/54 od Ibnu Hazma; 'Išraf ala mezahibil-ulema' 3/175 od Ibnu Munzira, 'Muhalla' 7/54 od Ibnu Hazma, 'Tefsir Ibnu Džerir' 6/43-44, 'Minhatul-Allam' 5/168 od Abdullaha Fevzana; 'Fethul-Bari' 3/379 od Ibnu Hadžera.)

ZAKLJUČAK: Ovo mišljenje je ispravnije, a Allah najbolje zna, zato što je ajet došao u općenitoj formi, a od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, se ne prenosi ništa vjerodostojno što precizira spomenutu mogućnost. Onaj ko je u mogućnosti da stigne do Mekke, bez velike poteškoće, obavezan je da obavi hadždž.

TRETMAN ONOGA KO OSTAVI HADŽDŽ

Onaj ko bude u mogućnosti da obavi hadždž pa ga ne obavi, islamski učenjaci se razilaze po pitanju njegovog stanja, da li je ostavljanjem hadždža postao nevjernik ili je samo veliki griješnik.

Prvo mišljenje: Velika većina islamskih učenjaka, od prvih generacija do današnjeg dana, su na stavu da takva osoba nije dostigla stepen nevjerstva ostavljanjem hadždža, zato što se od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ne prenosi ništa vjerodostojno što ukazuje na to, ali se slažu da je hadždž jedan od pet ruknova islama, i da onaj ko ga ostavi, smatrajući ga obaveznim, biva velikim griješnikom.

Drugo mišljenje: Da je onaj ko bude u mogućnosti da obavi hadždž i ne obavi ga, bez opravdanog razloga, time postao nevjernik.
Ovaj stav se prenosi od jednog broja islamskih učenjaka, od kojih su: Hasan El-Basri, Se'id Ibnu Džubejr, Nafi'a, Suddi, Hakem Ibnu Utejbe, Ishak Ibnu Rahuje, Ahmed Ibnu Hanbel (u jednoj predaji od njega), Ibnu Habib, i drugi. (Pogledaj: 'Tefsir Ibnu Džerir' 6/21, 'Džami'u li ahkamil-Kur'an' 5/231 od Kurtubija, 'Sifetu-hadždžeti-Nebiji' str. 33. od Abdul-Aziza et-Tarifija.) Svoje mišljenje su zasnivali na sljedećim dokazima:

● Kaže Uzvišeni Allah: "Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome."

Komentar: Ajet po svojoj vanjštini ukazuje da onaj ko ostavi obavljanje hadždža biva nevjernikom, ali predvodnik svih komentatora Kur'ana Abdullah Ibnu Abbas, radijellahu 'anhuma, njegov učenik Mudžahid Ibnu Džebr, i skupina učenjaka od selefa, kažu da se to odnosi na onog koji zanegira obaveznost obavljanja hadždža. (Pogledaj: 'Tefsir Ibnu Džerir' 6/47, 'Džami'u li ahkamil-Kur'an' 5/231 od Kurtubija, 'Edvaul-bejan' 1/332-335 od Šenkitija. To je stav kojeg je izabrao i imam Ibnu Džerir et-Taberi.)

● Bilježe imami Tirmizi u 'Sunenu'(812), Ibnu Džerir u 'Tefsiru'(6/41), Ibnu Ebi Hatim u 'Tefsiru' (3859), Ukajli u 'Du'afaul-kebir'(2140), Bejheki u 'Šu'abul-imanu'(3978) i drugi, od Alije Ibnu Ebi Taliba, radijellahu 'anhu, da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Ko bude posjedovao opskrbu i jahalicu, i ne obavi hadždž, takav je umro kao židov ili kršćanin, zato što Allah kaže u svojoj knjizi:"Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.""

Komentar: U lancu prenosilaca ove predaje ima ravija Hilal Ibnu Abdullah koji je odbačen i nepouzdan kod hadiskih stručnjaka, tako da ovaj hadis nije vjerodostojan. (Pogledaj: 'Džami'us-sunen' 3/176 od Tirmizija, 'Du'afa'

4/348 od Ukajlija, 'Šu'abul-iman' 3/430 od Bejhekija, 'Du'afau wel-metrukin' 3/177 i 'Mevdu'at' 2/210 od Ibnu Dževzija, 'Mugni fi du'afa' 2/714 od Zehebija, 'Tefsirul-Kur'anil-azim' 2/85 od Ibnu Kesira, 'Tehzibu-tehzib' 4/290 i 'Telhisul-habir' 2/487 od Ibnu Hadžera.)

● Bilježe imami Darimi u 'Sunenu'(1785), Bejheki u 'Sunenul-kubra'(8922), Ebu Nu'ajm u 'Hiljetul-evlija'(9/251), Rujani u 'Musnedu'(1231), i drugi, od Ebu Umame, radijellahu 'anhu, da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "Onaj ko ga ne spriječi od obavljanja hadždža očigledna potreba, ili nepravedni vladar, ili bolest koja ga je zadržala, pa umre i ne obavi hadždž - neka slobodno umre kao židov ili ako želi kao kršćanin."

Komentar: U lancu prenosilaca ove predaje ima ravija Šerik Ibnu Abdullah el-Kadi koji je slab prenosilac kod većine hadiskih stručnjaka. (Pogledaj: 'Ilelu Tirmizi el-Kebir' i/69, 'Sunenu-Darekutni' 1/345, 'Sunenul-kubra' 10/271 od Bejhekija, 'Tehzibu-tehzib' 4/295 i 'Tekribu-tehzib' 1/417 od Ibnu Hadžera.) U senedu također ima i Lejs Ibnu Ebi Sulejm čije su hadise ostavili učenjaci hadisa zato što je pomiješao predaje i imao slabo pamćenje. (Pogledaj: 'Džerhu we ta'dil' 1/151 od Ibnu Ebi Hatima, 'Du'afa wel-metrukin' str. 230. od Nesaija, 'Kamil' 6/87 od Ibnu 'Adija, 'Medžruhin' 2/231 od Ibnu Hibbana, 'Tehzibu-tehzib' 8/417-418 od Ibnu Hadžera.) Hadis ima i druge mahane ali ćemo se zadržati na spomenutom radi skučenosti u prostoru. (Pogledaj: 'Mevdu'at' 2/210 od

Ibnu Dževzija, 'Tenkihu-tahkik' 2/393 od Ibnu Abdul-Hadija, 'Tenkihu kitabi-tahkik' 2/10 od Zehebija, 'Nesbur-raje' 4/411 od Zejle'ija, 'Telhisul-habir' 2/486-488 od Ibnu Hadžera.) Slično se prenosi u još nekoliko predaja od Allahovog poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ali su još slabijeg lanca prenosilaca.

● Bilježe imami Ebu Bekr el-Isma'ili, Bejheki u 'Sunenul-kubra'(3/335), Ebu Nu'ajm u 'Hiljetul-evlija'(9/252), i drugi, od vođe pravovjernih Omera Ibnul-Hattaba, radijellahu 'anhu, da je rekao: "Ko bude u stanju da obavi hadždž pa ga ne obavi - svejedno mu je umro kao židov ili kršćanin." (Kao što spominje Hafiz Ibnu Kesir u 'Tefsiru' 2/85.)

Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan do Omera, radijellahu 'anhu, kao što kažu Bejheki, Ibnu Kesir, Ibnu Hadžer, Šenkiti, Albani, i drugi. (Pogledaj: 'Sunenul-kubra' 3/334 od Bejhekija, 'Tefsirul-Kur'anil-azim' 2/85 od Ibnu Kesira, 'Tehzibu-tehzib' 4/290 od Ibnu Hadžera, 'Edvaul-bejan' 1/334-335 od Šenkitija, 'Silsiletu ehadisi-da'ife' 10/166 od Albanija.) Slično se prenosi i od Abdullaha Ibnu Mes'uda, radijellahu 'anhu, ali sa jako slabim lancem prenosilaca. (Pogledaj: 'Nasbu-raje' 4/412 od Zejle'ija i 'Sifetu-hadždžeti-Nebijj' str. 36. od Abdul-Aziza et-Tarifija.)

ZAKLJUČAK: Iz predhodnog vidimo da sve sa čime su dokazivali svoj stav ne može poslužiti kao dokaz da onaj ko ostavi hadždž bez opravdanog razloga biva

nevjernikom, osim predaje koja se prenosi od Omera, radijellahu 'anhu, koja se odnosi, a Allah najbolje zna, na onog koji ostavi hadždž smatrajući da nije obavezan, ili na onog koji ne vidi u obavljanju hadždža koristi, ili na onog ko se nemarno odnosi prema hadždžu i iskazuje nezainteresovanje. Dok onaj ko ostavi obavljanje hadždža, smatrajući da je obavezan, i da je tim činom grešan pred Uzvišenim Allahom - ne biva nevjernikom, nego velikim griješnikom, i na njemu je obaveza da se iskreno pokaje Allahu i traži od Njega oprosta, a Allah, dželle še'nuh, najbolje zna.

Na naredbu hadždža, kao petog islamskog šarta, Uzvišeni Stvoritelj je ukazao slijedećim riječima: "...Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje - pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome." (Prijevod značenja Alu-Imran 97)
Prenosi se da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "O ljudi, Allah vam je propisao hadždž, pa ga obavite..."(Muslim).
Dužnost hadždža je potvrđena Kur'anom, Sunnetom i idžma'om, tako da osoba koja negira obavezu hadždža, kao stroge dužnosti (farza) smatra se nevjernikom.

Onaj ko potvrđuje da je hadždž farz, ali ga zanemari, njegovo vjerovanje je u velikoj opasnosti.

Nek se pripaze oni koji odgađaju hadždž.

Potvrđeno je od Omera, radijallahu 'anhu, da je rekao: "Nek` umre kao Jevrej ili kao Kršćanin!" - ponovio je to tri

puta - "čovjek koji umre, a ne obavi hadždž, a imao je mogućnosti, te odbio da ga obavi." (El-Bejheki)
Prenosi se od El-Hasana, da je rekao: "Rekao je Omer Ibn El-Hattab: "Odlučio sam da pošaljem ljude u neke krajeve, pa da uvide ko sve ima mogućnost, te ne obavi hadždž, da im narede džizju. Oni nisu muslimani, oni nisu muslimani." (Se'id).
Dakle, osoba koja posjeduje mogućnosti da obavi hadždž, a ne obavi ga, nalazi se u velikoj opasnosti za očuvanje svoje vjere, osim da ga spriječi u tome bolest ili druga poteškoća.
Inače, umire kao Jevrej ili Kršćanin, kao što se prenosi od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu: "Ko umre i ne obavi hadždž islama, a ništa ga ne spriječi, opravdani razlog ili vladar koji je silnik, nek umre tj. odabere od dvije smrti, ako hoće kao Jevrej ili kao Kršćanin!" Za osobu koja je preminula, a nije obavila hadždž i da je imala namjeru da ga obavi, dozvoljeno je da neko drugi obavi tu dužnost za nju.
Prenosi se od Ibn-'Abbasa, radijallahu 'anhuma, da je neka žena iz plemena Džuhejne došla kod Resulullaha, sallallahu 'alejhi ve sellem, i rekla: "Zaista se moja majka zavjetovala da će obaviti hadždž i umrla je ne obavivši ga. Da li ja mogu umjesto nje obaviti hadždž?", on reče: "Da, obavi hadždž za nju.'
Kad bi ti znala da tvoja majka ima dug, da li bi ga isplatila?" Ispunite dug prema Allahu, jer Allah je najpreči da se prema Njemu ispunjavaju obaveze." (Buhari)
Zato se, o brate, boj Allaha i izvrši ono što ti On naređuje i ne traži hajra u drugom mimo pokornosti: "Kada Allah i Poslanik Njegov nešto narede, onda ni vjernik ni vjernica

nemaju pravo da po svom nahođenju postupe..." (Prijevod značenja Al-Ahzab, 36)

Vrijednost hadždža Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitan koje je najbolje djelo: "Vjerovanje u Allaha i Njegova Poslanika!", zatim je upitan: "Koje nakon toga?", rekao je: "Džihad na Allahovom putu!", zatim je upitan: "Koje nakon toga?", rekao je: "Hadždž mebrur (ispravno i iskreno obavljeni hadždž)!" (Buhari i Muslim)

Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "... a za hadždž mebrur, nema druge nagrade za njega, osim Džennet." (Buhari i Muslim)

Prenosi se od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Ko obavi hadždž, a ne bude nepristojne i ružne riječi govorio, i ne bude kršio Allahove propise, vratiće se (bez grijeha) kao na dan kada ga je majka rodila." (Buhari i Muslim)

Vrijednost hadždža i 'umre je tolika da se oni koji obavljaju te obrede ubrajaju u Allahove robove koji kada mole Allaha, subhanehu ve te'ala, On im prima dovu; kada traže nešto od Njega, On im daje; kada traže oprost, On im oprašta.

Allah, dželle ša'nuhu, se ponosi takvim Svojim robovima ukazujući melekima na njih i na Svoju milost prema njima dok oni borave na 'Arefatu, govoreći: "Idite oprostio sam vam!" To je, uistinu, velika blagodat i zar čovjeku treba veći dar od Allahova oprosta, kojeg On, 'azze ve dželle, daje kome On hoće.

Pored velike vrijednosti i nagrade koju čovjek dobija izvršavajući obred hadždža, trebamo znati da se

hadždžom iskazuje pokornost Allahovim naredbama, potpuna predanost svome Gospodaru i privrženost Njegovoj vjeri što potvrđuje sljedeći ajet: "Onaj ko se sasvim preda Allahu, uz to čini dobra djela, uhvatio se za najčvršću vjeru..." (Prijevod značenja Luqman, 22)
Suština i značenje obavljanja hadždža Postavlja se pitanje iz pozicije imana, islama i Šerijata; koje je to suštinsko i opće značenje obavljanja hadždža?
Kao sastavni dio islamske tradicije svih objava, hadždž je u svim vremenima bio i ostaje do Sudnjeg dana, ljudski odziv na Allahov poziv: “I oglasi ljudima hadždž! – dolaziće ti pješke i na kamilama iznurenim, dolaziće iz mjesta dalekih.” (Prijevod značenja El-Hadždž, 27).
Kako spoznati vrijednosti hadždža, kao jednu od najvećih duhovnih veza između Gospodara i Njegovog roba, te kako i na koji način osjetiti sve te blagodati koje proizilaze iz hadždžskih obreda?

Odgovor na ovo pitanje krije se u načinu obavljanja hadždža jednog čovjeka, čovjeka kojeg je Uzvišeni Allah počastio da samo jednom obavi hadždž i to pred kraj svog plemenitog života.

To je Allahov poslanik i miljenik, Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Za Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, je obavljanje hadždža bila prilika, da ljudima pokaže ne samo obrede hadždža, nego da ih nauči kako da izgrade svoj odnos prema Gospodaru, na koji način da očuvaju imansko bratstvo, kako da se odnose prema svojoj rodbini i

mnoge druge vrijednosti koje su veoma bitne za odgojnu stranu ummeta.

Želeći Allahovo zadovoljstvo i želeći da jasno i ispravno dostavi način obavljanja hadždža, Poslanik, sallallahu 'alejhi we sellem, je na Oprosnom hadždžu bio vodič i imam hadžijama, a njihov broj je bio oko 100.000.

Zasigurno svaki od tih hadžija, koje je Uzvišeni Allah počastio da vide Njegovog poslanika, te da sa njim obave i hadždž, osjetio je istinsku vrijednost svakog obavljenog hadždžskog obreda.

Sprovođenje i utvrđivanje tevhida Tevhid, kao istinska spoznaja Uzvišenog Gospodara kroz sve vrste ibadeta, bio je jedan od glavnih aktivnosti na kojoj je radio Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, za vrijeme obavljanja hadždža, povodeći se za riječima Allaha, dželle ša'nuhu, kao što stoji u prijevodu značenja: "Hadždž i umru radi Allaha izvršavajte" (El-Bekare, 196), a koje upućuju da se hadždžski obredi obavljaju iskreno u ime Allaha i sa istinskim tevhidom u srcu.

Priznavanje Uzvišenog Allaha, kao jedinog Gospodara koji nema sudruga u vlasti, ogleda se kroz nekoliko stvari na hadždžu:

1)Telbija je jedan od obreda hadždža, koja u svom značenju krije i otkriva jednoću Stvoritelja, Onoga koji nema sudruga.

Od Džabira, radijallahu 'anhu, se prenosi da je rekao: "Povišenim glasom, Poslanik, sallallahu 'alejhi we sellem, je učio riječi tewhida: 'Odazivam Ti se, Gospodaru, odazivam. Odazivam Ti se, Ti nemaš nikakva druga. Odazivam Ti se. Tebi pripada svaka hvala, blagodat i vlast, Ti nemaš (u tome) druga'". (Muslim, 1218)

A Ibn Omer, radijallahu 'anhuma, znao bi reći: ”Ove riječi su dovoljne i na njih se ništa ne dodaje”. (Buhari, 5915 i Muslim, 1184).

2)Klanjanje dva rekata nafile nakon obavljenog tavafa i učenja na njima sura, El-Kafirun i El-Ihlas.

Ove dvije časne kur'anske sure u sebi sadrže izrazita i duboka značenja tevhida, kroz koje čovjek potvrđuje postojanost Uzvišenog Allaha, te Njegova uzvišena svojstva i lijepa imena.

Tako da ove dvije časne sure obuhvataju sve tri vrste tevhida: tevhidu-r-rububijje, što znači da je Uzvišeni Allah Tvorac i Gospodar svega i da drugog Gospodara nema, zatim tevhidu-l-uluhijje, što znači da je Uzvišeni Allah istinski Bog i da se samo Njemu upućuju sve vrste ibadeta, i tewhidu-l-esmai ve sifat, znači čvrsto ubjeđenje da samo Allahu, dželle ša'nuhu, pripadaju sva imena i svojstva savršenstva.

Velika je blagodat za jednog mu'mina, da na mjestu na kojem je stajao Ibrahim, 'alejhisselam, i gradio kuću tevhida (Ka'bu), slijedeći Sunnet Allahovog poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, uči i izgovara iste kur'anske sure koje je učio i on, sallallahu 'alejhi ve sellem.

Od Džabira, radijallahu 'anhu, se prenosi da je rekao: ”Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, dok bi klanjao dva rekata poslije tavafa, učio bi sure u kojima su sadržane riječi tevhida, sure El-Ihlas i El-Kafirun”. (Sunen Ebi-Davud, 1909, a vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Albani).

3)Stajanje na brežuljcima Saffa i Merva, te učenje dove na njima. Saffa i Merva su dva sveta mjesta, od Uzvišenog Allaha blagoslovljena, koja je Allah, dželle

ša'nuhu, učinio znamenjima, dokazima i milošću svim vjernicima.

Pored sa'ja, obaveznog trčanja između ova dva brežuljka, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, učio bi dovu na ovim časnim mjestima, a ta dova sadržavala bi sve segmente tevhida.

Od Džabira, radijallahu 'anhu, se prenosi da je rekao: ”Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bi počeo od Saffe, popeo bi se na brežuljak tako da vidi Ka'bu, a zatim bi se okrenuo prema njoj (Ka'bi), i proučio tri puta: 'La illahe illallahu, vahdehu la šerike leh, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu, ve huve 'ala kulli šej in kadir. La illahe illallahu vahdehu......' a kod bi došao do Merwe, uradio bi isto". (Muslim, 1218).

Hadžera, radijallahu 'anha, je na ovim časnim mjestima stajala prije Poslanika, sallallahu 'alejhi we sellem, u potrazi za vodom, kako bi napojila sebe i svoga sina Isma'ila, 'alejhisselam, pretrčavala bi prostor između Saffe i Merve, u svom srcu nosila je smisao i značenje dove koju je kasnije učio Allahov poslanik, sallallahu 'alejhi we sellem, a to značenje se ogledalo u istinskom ubjeđenju, da nema drugog Boga sem Allaha i da On jedini daje opskrbu.

4)Boravak na Arefatu i učenje dove na njemu. Arefat je mjesto koje devetog zu-l-hidždžeta pruža najbliže zamišljenu sliku Sudnjega dana.

Po nekoliko miliona hadžija, tog dana iskreno upućuje Uzvišenom Allahu dove i traže od Njega oprosta za svoje grijehe. U današnje vrijeme, neki ljudi koji nažalost nisu ni svjesni mjesta na kojem se nalaze, period od podne namaza pa do akšama (koje je inače i predviđeno za

boravak na Arefatu), provedu u spavanju i izležavanju. Kroz dove koje je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, učio na dan Arefata, zračio je čisti tevhid i neizmjerna zahvala Allahu što je Muhammedovom ummetu podario ovakvo časno i od Allaha blagoslovljeno mjesto.
Tada je bilo teško zamisliti da ljudi na dan Arefata vrijeme provode u spavanju ili nekorisnoj priči, jer uz vodiča i imama, kao što je bio Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, svaki od njih osjetio je istinsku i duhovnu vrijednost boravka na Arefatu.
Istina, danas među nama nije Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ali jesu njegove riječi i upute o tome kako i na koji način mu'min da osjeti blagodati Arefata.
Od Džabira, radijallahu 'anhu, se prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Najvrijednija dova, je dova na dan Arefata, i najvrijednije što sam učio ja i poslanici prije mene jeste: 'La illahe illallahu, vahdehu la šerike leh, lehu-l-mulku ve lehu-l- hamdu, ve huve 'ala kulli šej in kadir". (Džamiu et-Tirmizi, 3585, a dobrim ga je ocijenio šejh Albani).
I na kraju ovog kratkog pregleda nekih obreda hadždža, možemo slobodno zaključiti da je osnovna i glavna zadaća, Allahovog poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, za vrijeme hadždža, bila ostvarivanje i utvrđivanje tevhida, kao glavne poruke s kojom ga je zadužio Uzvišeni Allah. Jedna velika većina hadžija koja je obavljala hadždž sa Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, je bila tek ušla u okrilje islama, pa je ovakav način hadždža samo učvrstio njihovo vjerovanje.
Danas imamo sličnu situaciju, kada veliki broj hadžija dolazi na hadždž, sa minimalnim znanjem o svojoj vjeri i

sa veoma nesigurnim ubjeđenjem o tevhidu kao glavnoj smjernici i vodilji za uspješan život na ovom svijetu, a pogotovo na budućem.

Zato trebamo ispravno da naučimo kako istinski spoznati i obožavati svoga Gospodara kroz sve vidove ibadeta, kako bi tu spoznaju pokazali prilikom obavljanja pete islamske dužnosti, kojom nas Uzvišeni Allah duži ako smo u mogućnosti, te kako bi na kraju postigli i zaslužili najveću vrijednost za ISPRAVNO obavljeni hadždž, za kojeg je Allahov poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ”Za hadždž mebrur (tj. za pravilno i potpuno izvršen hadždž), nema druge nagrade osim Dženneta.” (Buhari)

POGLAVLJE O VRIJEDNOSTI HADŽDŽA I POJAŠNJENJU KOME JE HADŽDŽ OBAVEZAN

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ قَالَ: ((اَلْعُمْرَةُ إِلَى اَلْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ اَلْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا اَلْجَنَّةَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **„Umra do umre je iskup za ono između njih, a za hadždž**

mebrur[1] nema druge nagrade osim Dženneta.“ Muttefekun alejhi. [2]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ! عَلَى اَلنِّسَاءِ جِهَادٌ؟ قَالَ: ((نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيهِ: اَلْحَجُّ، وَالْعُمْرَةُ)). رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَابْنُ مَاجَهْ وَاللَّفْظُ لَهُ، وَإِسْنَادُهُ صَحِيحٌ. وَأَصْلُهُ فِي اَلصَّحِيحِ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, je li ženama propisan džihad?' Rekao je: **'Da, propisan im je džihad u kojem nema borbe: hadždž i umra.'“** Prenose Ahmed i Ibn Madže, i ovo je njegova verzija, sened mu je sahih i osnova mu je u Sahihu (Buharijinom). [3]

وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اَللَّهِ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَتَى اَلنَّبِيَّ ﷺ أَعْرَابِيٌّ. فَقَالَ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ! أَخْبِرْنِي عَنْ اَلْعُمْرَةِ، أَوَاجِبَةٌ هِيَ؟ فَقَالَ: ((لَا. وَأَنْ تَعْتَمِرَ خَيْرٌ لَكَ)). رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَاَلتِّرْمِذِيُّ، وَالرَّاجِحُ وَقْفُهُ. وَأَخْرَجَهُ اِبْنُ عَدِيٍّ مِنْ وَجْهٍ آخَرَ ضَعِيفٍ عَنْ جَابِرٍ مَرْفُوعًا: ((اَلْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ فَرِيضَتَانِ)).

Prenosi se od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je rekao: „Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve

[1] Hadždž mebrur je onaj koji se ne pomiješa sa grijesima, a korijen mu je iz 'birr' – dobročinstvo, pokornost. A kaže se i da znači „primljen hadždž“, a od znakova primljenosti je da se hadžija vrati bolji nego što je bio i da se ne povrati griješenju.

[2] **Sahih.** Buharija (1197), Muslim (827).

[3] **Sahih.** Ahmed (24158), Ibn Madže (2901), Buharija (1520).

sellem, beduin i rekao: 'Allahov Poslaniče, obavijesti me o umri, da li je obavezna?' Rekao je: **'Ne, a da je obaviš bolje je za tebe.'**“ Prenose Ahmed i Tirmizi, a prioritetno mišljenje je da je mevkuf. [4]

A Ibn Adijj ga bilježi na drugi način kao slabog, kao merfu' od Džabira: **„Hadždž i umra su propisani.“** [5]

وَعَنْ أَنَسٍ ﵁ قَالَ: قِيلَ يَا رَسُولَ اَللَّهِ، مَا اَلسَّبِيلُ؟ قَالَ: ((اَلزَّادُ وَالرَّاحِلَةُ)). رَوَاهُ اَلدَّارَقُطْنِيُّ وَصَحَّحَهُ اَلْحَاكِمُ، وَالرَّاجِحُ إِرْسَالُهُ.

Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: „Reklo se: 'O Allahov Poslaniče, šta je mogućnost?' Rekao je: **'Opskrba i jahalica.'**“ Prenosi Darekutni, a sahihom ga ocjenjuje Hakim, a prioritetno mišljenje je da je mursel. [6]

وَأَخْرَجَهُ اَلتِّرْمِذِيُّ مِنْ حَدِيثِ اِبْنِ عُمَرَ أَيْضًا، وَفِي إِسْنَادِهِ ضَعْفٌ.

I prenosi ga i Tirmizi u hadisu Ibn Omera, ali u senedu mu je slabost. [7]

HADŽDŽ MALOLJETNE OSOBE

وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ لَقِيَ رَكْبًا بِالرَّوْحَاءِ فَقَالَ: " مَنِ اَلْقَوْمُ؟ " قَالُوا: اَلْمُسْلِمُونَ. فَقَالُوا: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: ((

[4] **Daif mevkuf.** Ahmed (13877), Tirmizi (931). Šafija, rahmetullahi alejhi, rekao je: „Po pitanju umre nema ništa vjerodostojno. Ona je samo poželjna."

[5] **Daif mevkuf.** Ibn Adijj (4/1468), Bejheki (8542).

[6] **Daif.** Darekutni (2/216), Hakim (1613). Ibnul-Munzir je rekao: „O ovome se ne prenosi nijedan spojen vjerodostojan hadis, a najispravnije od predanja jeste predanje Hasana el-Basrija koje je mursel."

[7] **Daif.** Tirmizi (813).

رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ)). فَرَفَعَتْ إِلَيْهِ اِمْرَأَةٌ صَبِيًّا. فَقَالَتْ: أَلِهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: ((نَعَمْ: وَلَكِ أَجْرٌ)). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo karavanu kod Er-Revhae i rekao: „Ko su ljudi?“ Rekoše: „Muslimani.“ Rekoše: „Ko si ti?“ Rekao je: **„Allahov poslanik.“** Pa mu je podigla jedna žena svoje muško dijete i pitala: „Ima li ovome hadždža?“ Rekao je: **„Da, a tebi je nagrada.“** Prenosi Muslim. [8]

OBAVLJANJE HADŽDŽA ZA DRUGOGA

وَعَنْهُ قَالَ: كَانَ اَلْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ رَدِيفَ رَسُولِ اَللَّهِ ﷺ. فَجَاءَتِ اِمْرَأَةٌ مَنْ خَثْعَمَ، فَجَعَلَ اَلْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ، وَجَعَلَ اَلنَّبِيُّ ﷺ يَصْرِفُ وَجْهَ اَلْفَضْلِ إِلَى اَلشِّقِّ اَلْآخَرِ. فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ، إِنَّ فَرِيضَةَ اَللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي اَلْحَجِّ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لَا يَثْبُتُ عَلَى اَلرَّاحِلَةِ، أَفَأَحُجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: ((نَعَمْ)). وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ اَلْوَدَاعِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاللَّفْظُ لِلْبُخَارِيِّ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhuma, da je rekao: „El-Fadl b. El-Abbas je jahao iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je došla žena iz Has'ama[9], pa je El-Fadl gledao u nju i ona je gledala u njega, a

[8] **Sahih.** Muslim (1336).

[9] Jedno od arapskih plemena.

Vjerovjesnik je okretao Fadlovo lice na drugu stranu. Rekla je: 'O Allahov Poslaniče, Allahov propis o hadždžu je zatekao mog oca kada je bio u dubokoj starosti, ne može se održati na jahalici. Hoću li obaviti hadždž za njega?' Rekao je: **'Da.'** Ovo je bilo na Oprosnom hadždžu." Muttefekun alejhi, a verzija je Buharijina. [10]

وَعَنْهُ: أَنَّ اِمْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ جَاءَتْ إِلَى اَلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ، فَلَمْ تَحُجَّ حَتَّى مَاتَتْ، أَفَأَحُجُّ عَنْهَا؟ قَالَ: ((نَعَمْ، حُجِّي عَنْهَا، أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكِ دَيْنٌ، أَكُنْتِ قَاضِيَتَهُ؟ اِقْضُوا اَللَّهَ، فَاَللَّهُ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ)). رَوَاهُ اَلْبُخَارِيُّ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhu, da je jedna žena iz Džuhejne[11] došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: „Moja se majka zavjetovala da će obaviti hadždž, a nije obavila hadždž do svoje smrti. Da li ću obaviti hadždž za nju?" Rekao je: **„Da. Šta misliš, da je tvojoj majci ostao nevraćen dug, bi li ga vratila? Allahu vraćajte dugove, Allah je najpreči da se prema Njemu izvrše obaveze."** Prenosi Buharija. [12]

وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((أَيُّمَا صَبِيٍّ حَجَّ، ثُمَّ بَلَغَ اَلْحِنْثَ، فَعَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ حَجَّةً أُخْرَى، وَأَيُّمَا عَبْدٍ حَجَّ، ثُمَّ أُعْتِقَ، فَعَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ

[10] **Sahih.** Buharija (1513), Muslim (1334).

[11] Arapsko pleme.

[12] **Sahih.** Buharija (1852).

حَجَّةً أُخْرَى)). رَوَاهُ اِبْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَالْبَيْهَقِيُّ وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ، إِلَّا أَنَّهُ اِخْتُلِفَ فِي رَفْعِهِ، وَالْمَحْفُوظُ أَنَّهُ مَوْقُوفٌ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhu, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **'Koji god dječak obavi hadždž, potom postane punoljetan, obavezan je da obavi drugi hadždž. I koji god rob obavi hadždž, potom se oslobodi, obavezan je obaviti drugi hadždž.'"** Prenosi ga Ibn Ebi Šejbe i Bejheki sa pouzdanim prenosiocima, ali se spori oko toga da li je merfu', a mahfuz je da je mevkuf. [13]

وَعَنْهُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ يَخْطُبُ يَقُولُ: ((لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ، وَلَا تُسَافِرُ اَلْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ)). فَقَامَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اَللَّهِ، إِنَّ اِمْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً، وَإِنِّي اِكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: ((اِنْطَلِقْ، فَحُجَّ مَعَ اِمْرَأَتِكَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاللَّفْظُ لِمُسْلِمٍ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhu: „Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako drži hutbu i govori: **'Neka se ne osamljuje čovjek sa ženom, osim ako je sa njom mahrem, i neka žena ne putuje osim sa mahremom.'** Pa je ustao jedan čovjek i rekao: 'O Allahov Poslaniče, moja je supruga krenula na hadždž, a ja sam prijavljen za tu i tu bitku.' Rekao je Poslanik: **'Idi**

[13] **Sahih.** Ibn Ebi Šejbe (14875), Bejheki (8397). Lanac prenosilaca je vjerodostojan i kao merfu'u i kao mevkuf.

i obavi hadždž sa svojom suprugom.'“ Muttefekun alejhi, a ovo je Muslimova verzija. [14]

وَعَنْهُ: أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ: لَبَّيْكَ عَنْ شُبْرُمَةَ، قَالَ: ((مَنْ شُبْرُمَةُ؟)) قَالَ: أَخٌ لِي, أَوْ قَرِيبٌ لِي، قَالَ: ((حَجَجْتَ عَنْ نَفْسِكَ؟)) قَالَ: لَا. قَالَ: ((حُجَّ عَنْ نَفْسِكَ، ثُمَّ حُجَّ عَنْ شُبْرُمَةَ)). رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالرَّاجِحُ عِنْدَ أَحْمَدَ وَقْفُهُ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo nekog čovjeka da kaže: „Odazivam ti se za Šubrumu“, pa je pitao: **„Ko je Šubrume?“** Čovjek je rekao: „Moj brat ili moj rođak.“ Pitao je: „Jesi li obavio hadždž za sebe?“ Rekao je: „Ne“, a Poslanik je rekao: **„Obavi hadždž za sebe, potom obavi hadždž za Šubrumu.“** Prenose Ebu Davud i Ibn Madže, sahihom ga ocjenjuje Ibn Hibban, ali je prioritetno mišljenje kod Ahmeda da je mevkuf. [15]

وَعَنْهُ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ فَقَالَ: ((إِنَّ اَللَّهَ كَتَبَ عَلَيْكُمُ اَلْحَجَّ)). فَقَامَ اَلْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ فَقَالَ: أَفِي كُلِّ عَامٍ يَا رَسُولَ اَللَّهِ؟

[14] **Sahih.** Buharija (1862), Muslim (1341).

[15] **Sahih.** Ebu Davud (1811), Ibn Madže (2903), Ibn Hibban (962). Bejheki je rekao: „Lanac prenosilaca je vjerodostojan i ništa vjerodostojnije se ne prenosi u ovom poglavlju.“ Ibnul-Mulekkin je rekao: „Lanac prenosilaca mu je vjerodostojan po uvjetima Muslima.“ Osporili su ga Tahavija kao mevkuf, Darekutni kao mursel, Zahiri za tedlis, Ibnul-Dževzi za slabost u njemu. Abdul-Hakk i Ibnul-Kattan tvrde da je hadis merfu'u. Vjerodostojnim merfu'om ga ocjenjuju Ibn Hadžer i Ševkani.

قَالَ: ((لَوْ قُلْتُهَا لَوَجَبَتْ، اَلْحَجُّ مَرَّةٌ، فَمَا زَادَ فَهُوَ تَطَوُّعٌ)). رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ، غَيْرَ اَلتِّرْمِذِيِّ. وَأَصْلُهُ فِي مُسْلِمٍ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhu, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je držao hutbu i rekao: **'Doista vam je Allah propisao hadždž.'** Pa je ustao El-Akre' b. Habis i pitao: 'Je li svake godine, Allahov Poslaniče?' Rekao je: **'Da sam rekao (da jeste), bilo bi obavezno. Hadždž je jedanput, a što bude više od toga dobrovoljno je.'**" Prenose peterica osim Tirmizija. [16] Osnova mu je kod Muslima u hadisu Ebu Hurejre. [17]

POGLAVLJE O MIKATIMA

عَنِ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لِأَهْلِ اَلْمَدِينَةِ: ذَا الْحُلَيْفَةِ، وَلِأَهْلِ اَلشَّامِ: اَلْجُحْفَةَ، وَلِأَهْلِ نَجْدٍ: قَرْنَ اَلْمَنَازِلِ، وَلِأَهْلِ اَلْيَمَنِ: يَلَمْلَمَ. ((هُنَّ لَهُنَّ وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِهِنَّ مِمَّنْ أَرَادَ اَلْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ وَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَمِنْ حَيْثُ أَنْشَأَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ مِنْ مَكَّةَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio Zul-Hulejfu za mikate stanovnicima Medine, Džuhfu za

---

[16] **Sahih.** Ahmed (2510), Ebu Davud (1721), Nesai (2573), Ibn Madže (2886).

[17] **Sahih.** Muslim (1337).

stanovnike Šama, Karnul-menazil za stanovnike Nedžda, Jelemlem za stanovnike Jemena (i rekao:) **„Oni (mikati) su za njih (njene stanovnike), i za druge koji dođu na njih, a žele (obaviti) hadždž ili umru, a oni unutar mikata (ulaze u ihrame) u mjestu u kojem su rođeni, čak stanovnici Mekke u Mekki.“** Muttefekun alejhi. [18]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لِأَهْلِ اَلْعِرَاقِ ذَاتَ عِرْقٍ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَالنَّسَائِيّ. وَأَصْلُهُ عِنْدَ مُسْلِمٍ مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ إِلَّا أَنَّ رَاوِيَهُ شَكَّ فِي رَفْعِهِ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio stanovnicima Iraka za mikat Zatu-Irk. Prenose Ebu Davud i Nesai. [19] Osnova mu je kod Muslima u hadisu Džabira, radijallahu anhu, ali njegov ravija sumnja da li je merfu'. [20]

وَفِي اَلْبُخَارِيِّ: أَنَّ عُمَرَ هُوَ اَلَّذِي وَقَّتَ ذَاتَ عِرْقٍ.

A kod Buharije stoji da je Omer, radijallahu anhu, taj koji je odredio za mikat Zatu-Irk. [21]

وَعِنْدَ أَحْمَدَ، وَأَبِي دَاوُدَ، وَاَلتِّرْمِذِيِّ: عَنِ اِبْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ وَقَّتَ لِأَهْلِ اَلْمَشْرِقِ: اَلْعَقِيقَ.

---

[18] **Sahih.** Buharija (1524), Muslim (1181).

[19] **Sahih.** Ebu Davud (1739), Nesai (2605). U lancu prenosilaca je Efleh b. Humejd. Ibn Adijj spominje da je imam Ahmed negirao ovaj hadis Eflehu b. Humejdu. Međutim, Ibnul-Mulekkin je hadis ocijenio vjerodostojnim. Svjedoče mu drugi hadisi koje je Hafiz spomenuo u „Telhisu“.

[20] **Sahih.** Muslim (1183).

[21] **Sahih.** Buharija (1531).

Kod Ahmeda, Ebu Davuda i Tirmizija stoji u hadisu od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za mikat stanovnicima istoka odredio El-Akik. [22]

POGLAVLJE O VRSTAMA I SVOJSTVIMA IHRAMA (NIJJETA)

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ اَلنَّبِيِّ ﷺ عَامَ حَجَّةِ اَلْوَدَاعِ، فَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ، وَأَهَلَّ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ بِالْحَجِّ، فَأَمَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ فَحَلَّ، وَأَمَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجٍّ، أَوْ جَمَعَ اَلْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَلَمْ يَحِلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمَ اَلنَّحْرِ . مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u godini Oprosnog hadždža[23], a među nama je bilo onih koji su zanijetili umru, a bilo nas je i koji smo zanijetili hadždž i umru, a bilo nas je i koji smo zanijetili hadždž, a Allahov Poslanik je zanijetio hadždž.

Onaj koji je zanijetio umru, izašao je iz ihrama po dolasku, a oni koji su zanijetili hadždž ili spajanje

[22] **Daif.** Ahmed (3205), Ebu Davud (1740), Tirmizi (832). U lancu prenosilaca je Jezid b. Zijad, a on je slab po mišljenju svih muhaddisa. Također, u kancu prenosilaca je i Muhammed b. Alija za kojeg se ne zna da je slušao hadise od svoga djeda.

[23] To je bila 10. godina po Hidžri.

hadždža i umre, nisu izlazili iz ihrama do bajrama.“ Muttefekun alejhi. [24]

Ko stigne do jednog od pet mikata sa namjerom da obavi hadž ili umru, dužnost mu je propisno obući ihram na samom mikatu.

Ko obuče ihram prije mikata, nema smetnje ali je bolje da to bude na samom mikatu prema praksi Poslanika.

Ako pređe mikat bez ihrama dužnost mu se vratiti i obući ihrame, u protivnom obavezan je iskupiti se klanjem kurbana.

Onaj ko bez namjere obavljanja hadža pređe mikat, a zatim odluči učinit hadž ili umru obući će ihrame na onome mjestu gdje je to i odlučio ne prelazeći isto mjesto. Mikati su Zul-Hulejfa (Abar Ali) za Medinjane, El-Džuhfa (u blizini Rabiga) za Šamlije, Egipat i zemlje Magriba, Jelemlem (Es-Sa'dijje) za Jemence, Karnul-Menzil (Es-Sejl) za Nedždlije, te Zatu Irk za stanovnike istoka i Iračane.

Ovo su mikati za stanovnike spomenutih područja i za sve one koji preko ovih mikata prođu s namjerom obavljanja hadža ili umre.

Ko je unutar mikata obući će ihram u svojoj kući, osim stanovnika Mekke koji izlaze van područja Mekke (na tzv. el-hall) radi oblačenja ihrama, i to isključivo za umru.

Ihram za hadž nije ispravan osim u poznatim mjesecima hadža, a oni su: ševval, zul-ka'de i deset prvih dana zul-hidždžeta.

[24] **Sahih.** Buharija (1562), Muslim (1211).

Ko dođe ili pređe mikat želeći obaviti hadž treba skinuti šivenu odjeću i obući gornji i donji dio ihrama.

Poželjno je da bude čist i bijele boje.

Onaj ko nema odjeću ihrama skinut će svoju odjeću i omotati je oko prsa.

Donji dio odjeće (čakšire ili široke pantalone) će ostaviti na sebi i početi sa obavljanjem obreda.

Ako u međuvremenu nađe ihrame skinut će šivenu odjeću i obući ih.

Žena će obući svoju šivenu odjeću. Ako je u hajzu ili nifasu obući će ihram i početi s obredima kao i ostale hadžije, s tim što neće obavljati tavaf oko Ka'be sve dok joj hajz i nifas ne prestanu i dok se ne okupa.

Sunnet je onome ko želi obući ihram okupati se, očistiti, namirisati glavu i bradu, ali ne i odjeću ihrama.

Isto tako, sunnet je da samo oblačenje ihrama treba biti poslije propisanog farz namaza ili nafile.

Ihram označava namjeru ulaska u obrede. Sunnet je jezikom izgovoriti nijjet ihrama.

Kada onaj koji želi obaviti temettu' hadž zanijjeti u mjesecima hadža, srcem će zanijjetiti, a jezikom izgovoriti: Lebbejke umreten mutemetti'an bihâ ilel-hadždži.

"Odazivam Ti se (Allahu) umrom do obavljanja hadža."

Isto se odnosi na onoga koji obavlja kiran, ifrad, umru, koji izvršava bedeluk i onog koji dobrovoljno obavlja hadž za drugu osobu.

Pohvalno je da kod ihrama kaže “riječi uslovljavanja”: Fe in habesenije habisun fe mehallī hajsu habeseni. “Pa ako budem spriječen, moje mjesto je gdje sam i spriječen.”

Ako izgovori ove riječi, a zatim mu se nešto ispriječi na putu do Ka’be riješio se obreda hadža i nema više nikakvih dužnosti (ili sankcija).

Ko ihram zanijjeti bez određivanja vrste hadža ispravno je, i takav hadž će pretvoriti u bilo koju vrstu hadža.

Onaj ko obavlja temettu’ može dodati nijjet hadža na umru i nastaviti sa kiranom. Žena koja dobije hajz, a već je započela obred hadža, dodat će nijjet umre i tako preći na kiran, ako već nije obavila umranski tavaf.

POGLAVLJE O IHRAMU (NIJJETU STUPANJA U OBREDE)

عَنْ اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَا أَهَلَّ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اَلْمَسْجِدِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije

zanijetio ulazak u obrede Hadždža osim ispred mesdžida[25]." Muttefekun alejhi. [26]

وَعَنْ خَلَّادِ بْنِ اَلسَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ: ((أَتَانِي جِبْرِيلُ، فَأَمَرَنِي أَنْ آمُرَ أَصْحَابِي أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالْإِهْلَالِ)). رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ، وَصَحَّحَهُ اَلتِّرْمِذِيُّ، وَابْنُ حِبَّانَ.

Prenosi se od Hallada b. Es-Saiba, od njegovog oca, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **„Došao mi je Džibril i naredio mi da naredim svojim ashabima da podignu glasove pri učenju telbije kod ulaska u ihram."** Prenose peterica, a sahihom ga ocjenjuju Tirmizi i Ibn Hibban. [27]

وَعَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رضي الله عنه أَنَّ اَلنَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم تَجَرَّدَ لِإِهْلَالِهِ وَاغْتَسَلَ. رَوَاهُ اَلتِّرْمِذِيُّ وَحَسَّنَهُ.

Prenosi se od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skinuo i okupao prije ihrama (nijeta ulaska u obrede Hadždž). Prenosi Tirmizi i ocjenjuje hasenom. [28]

---

[25] Mesdžida na Zul-Hulejfi, mjestu gdje ulaze u ihram stanovnici Medine.

[26] **Sahih.** Buharija (1541), Muslim (1186).

[27] **Sahih.** Ahmed (15961), Ebu Davud (1814), Tirmizi (829), Nesai (2703), Ibn Madže (2922), Ibn Hibban (3791). Tirmizi je rekao za hadis da je vjerodostojan.

[28] **Hasen.** Tirmizi (830), Darekutni (2/220), Bejheki (8726), Taberani (4862). Tirmizi je hadis ocijenio dobrim, dok ga je Ukajli ocijenio slabim vjerovatno zbog Abdullaha b. Jakuba koji je u lancu prenosilaca, a njegovo stanje je nepoznato. Ibnul-Mulekkin kaže: „Vjerovatno je Tirmizi spoznao stanje Abdullaha b. Jakuba čim je hadis ocijenio dobrim." Vjerodostojnim ga je ocijenio Ibn Seken.

وَعَنْ اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ سُئِلَ: مَا يَلْبَسُ اَلْمُحْرِمُ مِنَ اَلثِّيَابِ؟ فَقَالَ: ((لَا تَلْبَسُوا الْقُمُصَ، وَلَا اَلْعَمَائِمَ، وَلَا السَّرَاوِيلَاتِ، وَلَا اَلْبَرَانِسَ، وَلَا اَلْخِفَافَ، إِلَّا أَحَدٌ لَا يَجِدُ اَلنَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ اَلْخُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ اَلْكَعْبَيْنِ، وَلَا تَلْبَسُوا شَيْئًا مِنَ اَلثِّيَابِ مَسَّهُ اَلزَّعْفَرَانُ وَلَا اَلْوَرْسُ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَاللَّفْظُ لِمُسْلِمٍ.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik bio upitan o tome šta osoba u ihramu može nositi od odjeće. Rekao je: **„Neće nositi košulju, niti turbane, niti sirvale[29], niti burnuse, niti mestve, osim ako neko ne nađe papuče, onda neka nosi mestve, ali neka ih potkrati niže od članaka, i neka ne nosi ništa od odjeće koju je dotakao šafran ili vers[30].“** Muttefekun alejhi, a ovo je Muslimov citat. [31]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كُنْتُ أُطَيِّبُ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ لِإِحْرَامِهِ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ، وَلِحِلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Mirisala sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za ihram prije nego što je ušao u ihram, i nakon prvog tehallula (kada je sve što je bilo zabranjeno u

[29] Dugi gaće koji nose Arapi.

[30] Indijski šafran.

[31] **Sahih.** Buharija (1542), Muslim (1177).

ihramu dozvoljeno osim žena)) prije nego što je tavafio oko Kabe.“ Muttefekun alejhi. [32]

BRAK OSOBE U IHRAMU (STUPANJE U BRAK U IHRAMU)

وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ قَالَ: ((لَا يَنْكِحُ اَلْمُحْرِمُ، وَلَا يُنْكَحُ، وَلَا يَخْطُبُ)). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Osmana b. Affana, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **„Ne ženi se muhrim[33], niti ženi (drugoga), niti prosi.“** Prenosi Muslim. [34]

LOVLJENJE U IHRAMU

وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ اَلْأَنْصَارِيِّ رضي الله عنه فِي قِصَّةِ صَيْدِهِ اَلْحِمَارَ اَلْوَحْشِيَّ، وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ، قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ لِأَصْحَابِهِ، وَكَانُوا مُحْرِمِينَ: ((هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ أَمَرَهُ أَوْ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ ؟)) قَالُوا: لَا. قَالَ: ((فَكُلُوا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهِ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ebu Katade el-Ensarija, radijallahu anhu, u priči o njegovom lovu na divljeg magarca dok nije bio

[32] **Sahih.** Buharija (1539), Muslim (1189).

[33] Osoba u ihramima.

[34] **Sahih.** Muslim (1409).

muhrim[35], da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima, a bili su u ihramima: **'Ima li među vama iko da mu je naredio ili mu nečim na to ukazao?'** Rekoše: 'Nema.' Rekao je: **'Onda jedite ono što je ostalo od njegovog mesa.'**“ Muttefekun alejhi. [36]

وَعَنْ اَلصَّعْبِ بْنِ جَثَّامَةَ اَللَّيْثِيِّ ﷺ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اَللَّهِ ﷺ حِمَارًا وَحْشِيًّا، وَهُوَ بِالْأَبْوَاءِ، أَوْ بِوَدَّانَ، فَرَدَّهُ عَلَيْهِ، وَقَالَ: ((إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَنَّا حُرُمٌ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Es-Sa'ba b. Džessame el-Lejsija, radijallahu anhu, da je on poklonio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, divljeg magarca kod El-Ebva'e ili Veddana[37], pa mu je vratio i rekao: **„Ne vraćamo ti ga (ni zbog čega drugog) osim što smo u ihramu.“** Muttefekun alejhi. [38]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((خَمْسٌ مِنَ اَلدَّوَابِّ كُلُّهُنَّ فَاسِقٌ، يُقْتَلْنَ فِي اَلْحِلِّ وَ اَلْحَرَمِ: اَلْغُرَابُ، وَالْحِدَأَةُ، وَالْعَقْرَبُ، وَالْفَأْرَةُ، وَالْكَلْبُ اَلْعَقُورُ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **'Pet**

[35] Vidi prethodnu napomenu.

[36] **Sahih.** Buharija (1824), Muslim (1196).

[37] Dva mjesta između Mekke i Medine.

[38] **Sahih.** Buharija (1825), Muslim (1193).

životinja, sve su one fasici[39], ubijaju se u haremu i van harema: gavran, lunja[40], škorpija (akrep), pacov i pas koji ujeda.'" Muttefekun alejhi. [41]

وَعَنِ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ اِحْتَجَمَ وَهُوَ مُحْرِمٌ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je Vjerovjesnik dao da mu se radi hidžama dok je bio u ihramu. Muttefekun alejhi. [42]

وَعَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رضي الله عنه قَالَ: حُمِلْتُ إِلَى رَسُولِ اَللَّهِ ﷺ وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي، فَقَالَ: ((مَا كُنْتُ أَرَى اَلْوَجَعَ بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى، تَجِدُ شَاةً؟)). قُلْتُ: لَا. قَالَ: ((فَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، أَوْ أَطْعِمْ سِتَّةَ مَسَاكِينَ، لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفُ صَاعٍ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ka'ba b. 'Udžre, radijallahu anhu, da je rekao: „Bio sam donesen Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a krpelji su mi bili rasuti po licu, pa je rekao: **'Nisam smatrao da ti je bol dostigla ovu granicu kako sada vidim. Možeš li naći ovcu?'** Rekao sam: 'Ne.' Rekao je: **'Onda posti tri dana ili nahrani šest**

[39] Fasik u osnovi znači onaj koji je izašao, a ovdje se može reći za ove životinje da su izašle izvan propisa drugih životinja o ubijanju za vrijeme hadždža, ili da su izašle iz okvira dozvoljenosti jedenja njihovog mesa, ili da su izašle iz okvira ostalih životinja zbog toga što od njih nema nikakve koristi. Ovo su tri tumačenja koja je napravila ulema o dozvoljenosti ubijanja ovih životinja.

[40] Vrsta sokola.

[41] **Sahih.** Buharija (1829), Muslim (1198).

[42] **Sahih.** Buharija (1835), Muslim (1202).

siromaha, za svakog siromaha pola sa'a.'" Muttefekun alejhi. [43]

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ قَالَ: لَمَّا فَتَحَ اَللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ مَكَّةَ، قَامَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ فِي اَلنَّاسِ، فَحَمِدَ اَللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: ((إِنَّ اَللَّهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ اَلْفِيلَ، وَسَلَّطَ عَلَيْهَا رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ، وَإِنَّهَا لَمْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ كَانَ قَبْلِي، وَإِنَّمَا أُحِلَّتْ لِي سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ، وَإِنَّهَا لَنْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ بَعْدِي، فَلَا يُنَفَّرُ صَيْدُهَا، وَلَا يُخْتَلَى شَوْكُهَا، وَلَا تَحِلُّ سَاقِطَتُهَا إِلَّا لِمُنْشِدٍ، وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ اَلنَّظَرَيْنِ)). فَقَالَ اَلْعَبَّاسُ: إِلَّا اَلْإِذْخِرَ، يَا رَسُولَ اَللَّهِ، فَإِنَّا نَجْعَلُهُ فِي قُبُورِنَا وَبُيُوتِنَا، فَقَالَ: ((إِلَّا اَلْإِذْخِرَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: „Kada je Uzvišeni Allah Svome Poslaniku otvorio Mekku, stao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, među ljudima, pa je zahvalio Allahu i pohvalio Ga, potom je rekao: **'Doista je Allah spriječio slonove od Mekke, a pokorio ju je Svom poslaniku i vjernicima, i ona nikome prije mene nije bila dozvoljena, a meni je dozvoljena samo jedan vremenski period u danu[44], i neće nikome poslije mene biti dozvoljena. Njena stoka se ne razgoni, niti se čupa njeno trnje, niti je dozvoljeno ono što se u njoj izgubi, osim onome koji**

[43] **Sahih.** (1816), Muslim (1201).

[44] Tj. Samo jedan vremenski period u danu ulaska u Mekku bilo je dozvoljeno ubistvo u njoj i nikada više poslije toga. Taj period je bio od izlaska Sunca do ikindije.

je obznani, a kome neko bude ubijen, može izabrati između dvije odluke: krvarine ili odmazde.' Pa je rekao El-Abbas: 'Osim limunove trave, Allahov Poslaniče, jer mi je stavljamo u grobove i na kuće.' Pa je rekao: **'Osim limunove trave.'"** Muttefekun alejhi. [45]

وَعَنْ عَبْدِ اَللَّهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ قَالَ: ((إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لِأَهْلِهَا، وَإِنِّي حَرَّمْتُ اَلْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ، وَإِنِّي دَعَوْتُ فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا بِمِثْلَيْ مَا دَعَا إِبْرَاهِيمُ لِأَهْلِ مَكَّةَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Abdullaha b. Zejda b. Asima, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **„Ibrahim je učinio Mekku haremom i dovio je za njene stanovnike, a ja sam učinio Medinu haremom kao što je Ibrahim haremom učinio Mekku. I ja sam dovio za njen sa'a i mudd duplo više kako je dovio Ibrahim za stanovnike Mekke."** Muttefekun alejhi. [46]

وَعَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((اَلْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى ثَوْرٍ)). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Alije b. Ebi Taliba, radijallahu anhu, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao

[45] **Sahih.** Buharija (3433), Muslim (1355).

[46] **Sahih.** Buharija (2129), Muslim (1360).

je: **'Medina je harem od 'Ajra do Sevra[47].'**" Prenosi Muslim. [48]

POGLAVLJE O NAČINU OBAVLJANJA HADŽDŽA I ULASKA U MEKKU

وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اَللَّهِ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ حَجَّ، فَخَرَجْنَا مَعَهُ، حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ، فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ، فَقَالَ: ((اِغْتَسِلِي وَاسْتَثْفِرِي بِثَوْبٍ، وَأَحْرِمِي)). وَصَلَّى رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ فِي اَلْمَسْجِدِ، ثُمَّ رَكِبَ اَلْقَصْوَاءَ حَتَّى إِذَا اِسْتَوَتْ بِهِ عَلَى اَلْبَيْدَاءِ أَهَلَّ بِالتَّوْحِيدِ: ((لَبَّيْكَ اَللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ اَلْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ)). حَتَّى إِذَا أَتَيْنَا اَلْبَيْتَ اِسْتَلَمَ اَلرُّكْنَ، فَرَمَلَ ثَلَاثًا وَمَشَى أَرْبَعًا، ثُمَّ أَتَى مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ فَصَلَّى، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى اَلرُّكْنِ فَاسْتَلَمَهُ. ثُمَّ خَرَجَ مِنَ اَلْبَابِ إِلَى اَلصَّفَا، فَلَمَّا دَنَا مِنَ اَلصَّفَا قَرَأَ: ﴿ إِنَّ اَلصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اَللَّهِ ﴾ ((أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اَللَّهُ بِهِ)). فَرَقِيَ اَلصَّفَا، حَتَّى رَأَى اَلْبَيْتَ، فَاسْتَقْبَلَ اَلْقِبْلَةَ فَوَحَّدَ اَللَّهَ وَكَبَّرَهُ وَقَالَ: ((لَا إِلَهَ إِلَّا اَللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ اَلْمُلْكُ، وَلَهُ اَلْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اَللَّهُ وَحْدَهُ أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ اَلْأَحْزَابَ وَحْدَهُ)). ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ،

[47] Dva brda u okolini Medine.

[48] **Sahih.** Buharija (6755), Muslim (1370).

ثُمَّ نَزَلَ إِلَى اَلْمَرْوَةِ، حَتَّى اِنْصَبَّتْ قَدَمَاهُ فِي بَطْنِ اَلْوَادِي سَعَى حَتَّى إِذَا صَعَدَتَا مَشَى إِلَى اَلْمَرْوَةِ فَفَعَلَ عَلَى اَلْمَرْوَةِ، كَمَا فَعَلَ عَلَى اَلصَّفَا ... – فَذَكَرَ اَلْحَدِيثَ. وَفِيهِ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ اَلتَّرْوِيَةِ تَوَجَّهُوا إِلَى مِنَى، وَرَكِبَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ فَصَلَّى بِهَا اَلظُّهْرَ، وَالْعَصْرَ، وَالْمَغْرِبَ، وَالْعِشَاءَ، وَالْفَجْرَ، ثُمَّ مَكَثَ قَلِيلاً حَتَّى طَلَعَتْ اَلشَّمْسُ، فَأَجَازَ حَتَّى أَتَى عَرَفَةَ، فَوَجَدَ اَلْقُبَّةَ قَدْ ضُرِبَتْ لَهُ بِنَمِرَةَ فَنَزَلَ بِهَا. حَتَّى إِذَا زَاغَتْ اَلشَّمْسُ أَمَرَ بِالْقَصْوَاءِ، فَرُحِلَتْ لَهُ، فَأَتَى بَطْنَ اَلْوَادِي، فَخَطَبَ اَلنَّاسَ. ثُمَّ أَذَّنَ ثُمَّ أَقَامَ، فَصَلَّى اَلظُّهْرَ، ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّى اَلْعَصْرَ، وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا شَيْئًا. ثُمَّ رَكِبَ حَتَّى أَتَى اَلْمَوْقِفَ فَجَعَلَ بَطْنَ نَاقَتِهِ اَلْقَصْوَاءِ إِلَى الصَّخَرَاتِ، وَجَعَلَ حَبْلَ اَلْمُشَاةِ بَيْنَ يَدَيْهِ وَاسْتَقْبَلَ اَلْقِبْلَةَ، فَلَمْ يَزَلْ وَاقِفاً حَتَّى غَرَبَتِ اَلشَّمْسُ، وَذَهَبَتْ اَلصُّفْرَةُ قَلِيلاً، حَتَّى غَابَ اَلْقُرْصُ، وَدَفَعَ، وَقَدْ شَنَقَ لِلْقَصْوَاءِ اَلزِّمَامَ حَتَّى إِنَّ رَأْسَهَا لَيُصِيبُ مَوْرِكَ رَحْلِهِ، وَيَقُولُ بِيَدِهِ اَلْيُمْنَى: ((أَيُّهَا اَلنَّاسُ، اَلسَّكِينَةَ، اَلسَّكِينَةَ))، كُلَّمَا أَتَى حَبْلاً أَرْخَى لَهَا قَلِيلاً حَتَّى تَصْعَدَ. حَتَّى أَتَى اَلْمُزْدَلِفَةَ، فَصَلَّى بِهَا اَلْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ، بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَإِقَامَتَيْنِ، وَلَمْ يُسَبِّحْ بَيْنَهُمَا شَيْئًا، ثُمَّ اِضْطَجَعَ حَتَّى طَلَعَ اَلْفَجْرُ، فَصَلَّى اَلْفَجْرَ، حِينَ تَبَيَّنَ لَهُ اَلصُّبْحُ بِأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ ثُمَّ رَكِبَ حَتَّى أَتَى اَلْمَشْعَرَ اَلْحَرَامَ، فَاسْتَقْبَلَ اَلْقِبْلَةَ، فَدَعَاهُ، وَكَبَّرَهُ، وَهَلَّلَهُ فَلَمْ يَزَلْ وَاقِفًا حَتَّى أَسْفَرَ جِدًّا. فَدَفَعَ قَبْلَ

أَنْ تَطْلُعَ اَلشَّمْسُ، حَتَّى أَتَى بَطْنَ مُحَسِّرَ فَحَرَّكَ قَلِيلاً، ثُمَّ سَلَكَ اَلطَّرِيقَ اَلْوُسْطَى اَلَّتِي تَخْرُجُ عَلَى اَلْجَمْرَةِ اَلْكُبْرَى، حَتَّى أَتَى اَلْجَمْرَةَ اَلَّتِي عِنْدَ اَلشَّجَرَةِ، فَرَمَاهَا بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ، يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ مِنْهَا، مِثْلَ حَصَى اَلْخَذْفِ، رَمَى مِنْ بَطْنِ اَلْوَادِي، ثُمَّ اِنْصَرَفَ إِلَى اَلْمَنْحَرِ، فَنَحَرَ، ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ فَأَفَاضَ إِلَى اَلْبَيْتِ، فَصَلَّى بِمَكَّةَ اَلظُّهْرَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ مُطَوَّلاً.

Prenosi se od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao hadždž, pa smo izašli sa njim dok nismo došli do Zul-Hulejfe, pa se porodila Esma b. 'Umejs, a on je rekao: **„Okupaj se, poveži se odjećom i zanijeti obrede Hadždža.“** Allahov Poslanik je klanjao u mesdžidu, potom je uzjahao Kasva'u[49], i kada je stigao na El-Bejda'u podigao je glas učeći tevhid (telbiju): **„Odazivam Ti se, moj Allahu, odazivam Ti se. Odazivam Ti se, Ti nemaš sudruga, doista je (sva) hvala (Tebi) i blagodat od Tebe i vlast, Ti nemaš sudruga“**, sve dok nismo stigli do Kabe, tada je dotakao Rukn (hadžerul-esved), pa je ubrzano hodao tri puta, a (sporije) hodao četiri puta. Potom je stigao do Mekami-Ibrahima, pa je tu klanjao, zatim se vratio Ruknu (hadžerul-esvedu) i dotakao ga. Potom je izašao kroz vrata na Safu, a kada se približio Safi, proučio je: **„Doista su Safa i Merva Allahova časna mjesta[50].' Počinjem sa onim čime je počeo**

[49] Deva Allahovog poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

[50] Sura El-Bekare, 158

Allah.“ Potom se popeo na Safu dok nije (mogao) vidjeti Kabu, pa se okrenuo prema Kibli, zatim je izjavio Allahovu jednoću i donio tekbir i rekao: **„Nema boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, Njemu pripada vlast i hvala i On može sve. Nema boga osim Allaha, Jedinog, ispunio je obećanje, pomogao Svoga roba i sam pobijedio Skupine[51].“** Potom je molio između toga. Rekao je slično ovome triput, potom je išao prema Mervi, dok se ne bi spustio u srednji dio doline, onda bi trčao sve dok se ne bi popeo, pa je hodao do Merve, i na Mervi radio ono što je radio i na Safi“, pa je spomenuo hadis, a u njemu stoji: „Potom kada je bio dan Tervije[52], krenuli su prema Mini. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je jahao. Klanjao je na njoj podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah, potom je kratko boravio dok sunce nije izašlo, pa je prešao (preko Muzdelife ne zadržavajući se) dok nije došao do Arefata, pa je zatekao mali šator, koji mu je bilo namješteno na Nemiri, pa je boravio u njemu dok se sunce nije spustilo, naredio je (da mu pripreme) Kasva'u, pa su mu je osedlali, pa je došao do srednjeg dijela doline, pa _održao hutbu, potom se proučio ezan, pa ikamet, pa je klanjao podne, pa se učio ikamet i klanjao je ikindiju, a između njih nije ništa klanjao. Potom je uzjahao i stigao na mjesto stajanja (kod brda Ilal), pa je usmjerio stomak svoje deve Kasva'e prema kamenju (tj. brdo mu je bilo s desne strane), a učinio je put kojim se hodalo ispred njega i okrenuo se prema Kibli, i nije prestao stojati dok nije zašlo sunce i

[51] Aluzija na bitku na Hendeku. Vidi suru El-Ahzab, 9. – 27. ajeta.

[52] Osmi dan zul-hidždžeta.

malo otišlo žutilo, dok se izgubila (sunčeva) ploča (disk), i krenuo je, a bio je zategao Kasva'ino uže toliko da je njena glava skoro udarala u oslonac bedra njegovog sedla, a desnom rukom je govorio: 'O, ljudi, smirenosti, smirenosti!' Kada god bi došao do gomile pijeska, popustio bi malo dok bi se popela, pa je stigao na Muzdelifu i klanjao na njoj akšam i jaciju sa jednim ezanom i dva ikameta, i nije između njih ništa klanjao. Potom je legao dok nije došla zora, pa je klanjao sabah kada mu se ukazalo da je osvit zore, sa ezanom i ikametom, potom je uzjahao dok nije stigao do El-Meš'aril-harama, pa se okrenuo prema Kibli i molio, donosio tekbire i govorio 'la ilahe illellah', i nije prestao stojati dok se nije dobro razdanilo. Krenuo je prije nego se pojavilo sunce, dok nije stigao u srednji dio Muhassira, pa je malo potjerao, potom je krenuo srednjim putem koji izlazi na veliko džemre, dok nije došao do džemreta koje je kod drveta, pa je bacio sedam (kamenčića), sa svakim je donosio tekbir, veličine kamenčića za praćku. Bacio je iz sredine doline (tako da mu je Mina bila sa desne strane a Mekka sa lijeve),. Potom krenuo prema mjestu klanja, pa je zaklao (kurban), a potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao i krenuo i obavio tavaf ifadu i klanjao je u Mekki podne. Prenosi Muslim u dužoj verziji. [53]

[53] **Sahih.** Muslim (1218).

وَعَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ رضي الله عنه أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ تَلْبِيَتِهِ فِي حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ سَأَلَ اَللَّهَ رِضْوَانَهُ وَالْجَنَّةَ وَاسْتَعَاذَ بِرَحْمَتِهِ مِنَ اَلنَّارِ. رَوَاهُ اَلشَّافِعِيُّ بِإِسْنَادٍ ضَعِيفٍ.

Prenosi se od Huzejme b. Sabita, radijallahu anhu, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi završio sa telbijom na hadždžu ili umri, tražio od Allaha Njegovo zadovoljstvo i Džennet, a tražio utočište u Njegovoj milosti od Vatre. Prenosi Šafija sa slabim senedom. [54]

وَعَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((نَحَرْتُ هَاهُنَا، وَمِنًى كُلُّهَا مَنْحَرٌ، فَانْحَرُوا فِي رِحَالِكُمْ، وَوَقَفْتُ هَاهُنَا وَعَرَفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ، وَوَقَفْتُ هَاهُنَا وَجَمْعٌ كُلُّهَا مَوْقِفٌ)). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Džabira da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **'Ja sam zaklao ovdje, a Mina je cijela mjesto za klanje, pa koljite u svojim staništima. I ja sam stajao ovdje, a cijeli Arefat je mjesto stajanja, i stajao sam ovdje, a cijeli Džem[55] (Muzdelifa) je mjesto za stajanje.'**" Prenosi Muslim. [56]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ لَمَّا جَاءَ إِلَى مَكَّةَ دَخَلَهَا مِنْ أَعْلَاهَا، وَخَرَجَ مِنْ أَسْفَلِهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

[54] **Daif.** Šafija (1/307). Hafiz u „Telhisu" kaže: „Prenosi ga Šafija od Huzejme. U lancu prenosilaca je Salih b. Muhammed b. Zajide el-Lejsi, a on je Medeni i slab je."

[55] Osnova riječi džem je okupljanje, a to je Muzdelifa. Nazvana je tako jer su se Adem i Hava sastali tu kada su bili izbačeni iz Dženneta i razdvojeni.

[56] **Sahih.** Muslim (1218).

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po dolasku u Mekku, ušao preko njenog najvišeg dijela (mjesto Keda'), a izašao preko najnižeg (mjesto Kuda). Muttefekun alejhi. [57]

وَعَنْ اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ كَانَ لَا يَقْدُمُ مَكَّةَ إِلَّا بَاتَ بِذِي طُوَى حَتَّى يُصْبِحَ وَيَغْتَسِلَ، وَيَذْكُرُ ذَلِكَ عِنْدَ اَلنَّبِيِّ ﷺ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da ne bi došao u Mekku dok ne bi zanoćio u Zu-Tuva, pa osvanuo i okupao se, a spomenuo je da je tako radio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Muttefekun alejhi. [58]

وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ كَانَ يُقَبِّلُ اَلْحَجَرَ اَلْأَسْوَدَ وَيَسْجُدُ عَلَيْهِ. رَوَاهُ اَلْحَاكِمُ مَرْفُوعًا، وَالْبَيْهَقِيُّ مَوْقُوفًا.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da bi poljubio Crni kamen i na njemu učinio sedždu. Prenosi Hakim kao merfu', Bejheki kao mevkuf. [59]

وَعَنْهُ قَالَ: أَمَرَهُمُ اَلنَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَرْمُلُوا ثَلَاثَةَ أَشْوَاطٍ وَيَمْشُوا أَرْبَعًا مَا بَيْنَ اَلرُّكْنَيْنِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

---

[57] **Sahih.** Buharija (1577), Muslim (1258).

[58] **Sahih.** Buharija (1553), Muslim (1259).

[59] **Daif.** Hakim (1/455), Bejheki (5/75). Ljubljenje Crnog kamena spomenuto je u dva Sahiha od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a što se tiče dodatka koji govori o ljubljenju kamena, bilježe ga Hakim i Bejheki, a Ukajli kaže: „U lancu prenosilaca je Džafer b. Abdillah koji je griješio i premetao."

Prenosi se od njega da je rekao: „Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, im je naredio da ubrzano hodaju tri kruga, a hodaju četiri, i da hodaju između dva rukna (kod prva tri kruga).“ Muttefekun alejhi. [60]

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ الطّوَافَ الأَوَّلَ خَبَّ ثَلاثاً، وَمَشَى أَرْبَعاً. وَفي رِوَايَةٍ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَهِ ﷺ إِذَا طَافَ فِي الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ أَوَّلَ مَا يَقْدُمُ فَإِنَّهُ يَسْعَى ثَلاثَةَ أَطْوَافٍ بِالْبَيْتِ وَيَمْشِي أَرْبَعَةً. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da bi on, kada bi tavafio oko Kabe, prvi tavaf kaskao tri, a hodao četiri (kruga). [61] U jednom od rivajeta stoji: „Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi tavafio na hadždžu ili umri, kada bi došao, prvo bi žurno obišao tri kruga oko Kabe, a četiri bi hodao.“ Muttefekun alejhi.[62]

وَعَنْهُ قَالَ: لَمْ أَرَ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ يَسْتَلِمُ مِنْ اَلْبَيْتِ غَيْرَ اَلرُّكْنَيْنِ اَلْيَمَانِيَيْنِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od njega (Ibn Abbasa) da je rekao: „Nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da

[60] **Sahih.** Buharija (1602), Muslim (1264).

[61] **Sahih.** Buharija (1537-1538), Muslim (2/230-231).

[62] Ono što se nalazi između zagrada nije bilo u osnovnoj verziji.

na Kabi dodiruje išta osim dva jemanijska rukna." Prenosi Muslim. [63]

وَعَنْ عُمَرَ ﷺ أَنَّهُ قَبَّلَ اَلْحَجَرَ اَلْأَسْوَدَ فَقَالَ: إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Omera, radijallahu anhu, da je poljubio Crni kamen, pa rekao: „Doista znam da si ti kamen, ne donosiš štetu niti korist, a da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da te ljubi, ne bih te poljubio." Muttefekun alejhi. [64]

وَعَنْ أَبِي اَلطُّفَيْلِ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ وَيَسْتَلِمُ اَلرُّكْنَ بِمِحْجَنٍ مَعَهُ، وَيُقَبِّلُ اَلْمِحْجَنَ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Ebu Tufejla, radijallahu anhu, da je rekao: „Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da čini tavaf oko Kabe i da dodiruje rukn štapom koji je imao, i da ljubi štap." Prenosi Muslim. [65]

وَعَنْ يَعْلَى بْنَ أُمَيَّةَ ﷺ قَالَ: طَافَ اَلنَّبِيُّ ﷺ مُضْطَبِعًا بِبُرْدٍ أَخْضَرَ. رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ إِلَّا النَّسَائِيَّ، وَصَحَّحَهُ اَلتِّرْمِذِيُّ.

[63] **Sahih.** Muslim (1269).

[64] **Sahih.** Buharija (1597), Muslim (1270).

[65] **Sahih.** Muslim (1275).

Prenosi se od Ja'la b. Umejje, radijallahu anhu, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tavafio je otkrivene desne nadlaktice sa zelenim ogrtačem." Prenose peterica, osim Nesaija, a sahihom ga ocjenjuje Tirmizi. [66]

وَعَنْ أَنَسٍ ﷺ قَالَ: كَانَ يُهِلُّ مِنَّا اَلْمُهِلُّ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ، وَيُكَبِّرُ مِنَّا اَلْمُكَبِّرُ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao (kada su išli sa Mine na Arefat): „Telbiju bi donosio ko je htio od nas i ne bi mu ga porekli, a tekbir bi donosio ko je htio od nas i ne bi mu ga porekli." [67]

وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ فِي اَلثَّقَلِ، أَوْ قَالَ فِي اَلضَّعَفَةِ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: „Poslao me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa putnim stvarima" – ili je rekao sa slabima – „sa Muzdelife noću." Muttefekun alejhi. [68]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: اِسْتَأْذَنَتْ سَوْدَةُ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ اَلْمُزْدَلِفَةِ: أَنْ تَدْفَعَ قَبْلَهُ، وَكَانَتْ ثَبِطَةً –تَعْنِي: ثَقِيلَةً– فَأَذِنَ لَهَا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِمَا.

[66] **Hasen.** Ahmed (17273), Ebu Davud (1883), Tirmizi (859), Ibn Madže (2954).

[67] **Sahih.** Buharija (1659), Muslim (1285).

[68] **Sahih.** Buharija (1856), Muslim (1293).

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Sevda je tražila dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u noći Muzdelife da krene prije njega, a bila je teška, pa joj je dopustio.“ Muttefekun alejhi. [69]

وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((لَا تَرْمُوا اَلْجَمْرَةَ حَتَّى تَطْلُعَ اَلشَّمْسُ)). رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ إِلَّا النَّسَائِيَّ، وَفِيهِ اِنْقِطَاعٌ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je rekao: **'Ne bacajte kamenje dok se ne pojavi sunce.'**“ Prenose peterica osim Nesaija, a u senedu je prekid. [70]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَرْسَلَ اَلنَّبِيُّ ﷺ بِأُمِّ سَلَمَةَ لَيْلَةَ اَلنَّحْرِ، فَرَمَتِ اَلْجَمْرَةَ قَبْلَ اَلْفَجْرِ، ثُمَّ مَضَتْ فَأَفَاضَتْ. رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَإِسْنَادُهُ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Poslao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po Ummu Seleme noć uoči bajrama, pa je bacila kamenčiće prije

[69] **Sahih.** Buharija (1680), Muslim (1290).

[70] **Daif.** Ahmed (19778), Ebu Davud (1940), Tirmizi (893), Nesai (5/270), Ibn Madže (3025). Hafiz je ovaj hadis u „Fethu“ ocijenio dobrim. Vjerodostojnim ga je ocijenio Ibn Hibban. Međutim, Ibn Abdil-Hadi i Hafiz kažu da je lanac prenosilaca prekinut.

zore, potom je otišla i obavila tavaf-ifadu.“ Prenosi Ebu Davud, a sened mu je po uvjetima Muslima. [71]

وَعَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسٍ رضي الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((مَنْ شَهِدَ صَلَاتَنَا هَذِهِ –يَعْنِي: بِالْمُزْدَلِفَةِ– فَوَقَفَ مَعَنَا حَتَّى نَدْفَعَ، وَقَدْ وَقَفَ بِعَرَفَةَ قَبْلَ ذَلِكَ لَيْلاً أَوْ نَهَارًا، فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ وَقَضَى تَفَثَهُ)). رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ، وَصَحَّحَهُ اَلتِّرْمِذِيُّ، وَابْنُ خُزَيْمَةَ.

Prenosi se od 'Urve b. Mudarrisa, radijallahu anhu, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **'Ko prisustvuje ovom našem namazu (sabahu) – misli na Muzdelifu – 'potom stoji sa nama dok ne krenemo, a prije toga je stajao na Arefatu noću ili danju, upotpunio se njegov hadždž i završio je svoje obrede.'“** [72]

وَعَنْ عُمَرَ رضي الله عنه قَالَ: إِنَّ اَلْمُشْرِكِينَ كَانُوا لَا يُفِيضُونَ حَتَّى تَطْلُعَ اَلشَّمْسُ، وَيَقُولُونَ: أَشْرِقْ ثَبِيرُ وَأَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ خَالَفَهُمْ، ثُمَّ أَفَاضَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ اَلشَّمْسُ. رَوَاهُ اَلْبُخَارِيُّ.

Prenosi se od Omera, radijallahu anhu, da je rekao: „Mušrici ne bi krenuli sa sa Muzdelife dok se ne bi izašlo

[71] **Sahih.** Ebu Davud (1942). Ibn Abdil-Hadi kaže: „Prenosioci ovoga hadisa su prenosioci Muslima.“ Bejheki kaže: „Lanac prenosilaca je vjerodostojan bez imalo sumnje.“

[72] **Sahih.** Ahmed (15619), Ebu Davud (1950), Tirmizi (891), Nesai (5/263), Ibn Madže (3016), Ibn Huzejme (2820). Vjerodostojnim su ga ocijenili Darekutni, Hakim i Kadi Ebu Bekr b. El-Arebi koji kaže: „Hadis je po uvjetima Buharije i Muslima.“ Hejsemi je rekao: „Prenosioci kod Ahmeda su prenosioci Sahiha.“

sunce i govorili bi: 'Osvijetli se, Sebiru[73].' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razlikovao se od njih, pa je krenuo sa Muzdelife prije izlaska sunca.“ Prenosi Buharija.[74]

وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمْ قَالَا: لَمْ يَزَلِ اَلنَّبِيُّ ﷺ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ اَلْعَقَبَةِ. رَوَاهُ اَلْبُخَارِيُّ.

Prenosi se od Ibn Abbasa i Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da su rekli: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prestajao izgovarati telbiju sve dok nije bacio kamenčiće na Akabi.“ Prenosi Buharija. [75]

وَعَنْ عَبْدِ اَللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه أَنَّهُ جَعَلَ اَلْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ، وَمِنًى عَنْ يَمِينِهِ، وَرَمَى اَلْجَمْرَةَ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ وَقَالَ: هَذَا مَقَامُ اَلَّذِي أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ اَلْبَقَرَةِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da se postavio tako da mu je Kaba bila sa lijeve strane, a Mina sa desne strane, i da je bacio sedam kamenčića i rekao: „Ovo je mjesto na kome mu je spuštena sura Bekare.“ Muttefekun alejhi. [76]

وَعَنْ جَابِرٍ رضي الله عنه قَالَ: رَمَى رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ اَلْجَمْرَةَ يَوْمَ اَلنَّحْرِ ضُحًى، وَأَمَّا بَعْدَ ذَلِكَ فَإِذَا زَادَتْ اَلشَّمْسُ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

---

[73] Brdo koje se nalazi sa lijeve strane onome koji se zaputi prema Mini, i to je najveće brdo u Mekki.

[74] **Sahih.** Buharija (1684).

[75] **Sahih.** Buharija (1686).

[76] **Sahih.** Buharija (1749), Muslim (1296).

Prenosi se od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: „Bacio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kamenčiće na dan bajrama ujutro, a što se tiče poslije toga, onda kada sunce nagne sa zenita.“ Prenosi Muslim. [77]

وَعَنْ اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يَرْمِي اَلْجَمْرَةَ اَلدُّنْيَا، بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ، يُكَبِّرُ عَلَى أَثَرِ كُلِّ حَصَاةٍ، ثُمَّ يَتَقَدَّمُ، ثُمَّ يُسْهِلُ، فَيَقُومُ فَيَسْتَقْبِلُ اَلْقِبْلَةَ، فَيَقُومُ طَوِيلاً، وَيَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَرْمِي اَلْوُسْطَى، ثُمَّ يَأْخُذُ ذَاتَ اَلشِّمَالِ فَيُسْهِلُ، وَيَقُومُ مُسْتَقْبِلَ اَلْقِبْلَةِ، ثُمَّ يَدْعُو فَيَرْفَعُ يَدَيْهِ وَيَقُومُ طَوِيلاً، ثُمَّ يَرْمِي جَمْرَةَ ذَاتِ اَلْعَقَبَةِ مِنْ بَطْنِ اَلْوَادِي وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا، ثُمَّ يَنْصَرِفُ، فَيَقُولُ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ يَفْعَلُهُ. رَوَاهُ اَلْبُخَارِيُّ.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhu, da je bacio na malim džemretima sedam kamenčića, donoseći tekbir nakon svakog kamenčića, potom je krenuo i potražio pogodno mjesto, pa je ustao i stao u pravcu Kible, dugo je stajao tako, dovio je sa dignutim rukama, potom je bacio na srednjim, potom je krenuo nalijevo pa je potražio pogodno mjesto i stao okrenut u pravcu Kible, potom je dovio i digao svoje ruke i dugo je stajao, a zatim je bacio kamenčiće na Akabi iz sredine doline i nije stajao kod nje. Zatim je otišao i rekao: „Tako sam vidio

[77] **Sahih.** Muslim (1299).

da radi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Prenosi Buharija. [78]

وَعَنْهُ { أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ قَالَ: ((اَللَّهُمَّ ارْحَمِ اَلْمُحَلِّقِينَ)). قَالُوا: وَالْمُقَصِّرِينَ يَا رَسُولَ اَللَّهِ. قَالَ فِي اَلثَّالِثَةِ: ((وَالْمُقَصِّرِينَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od njega, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik rekao: **„Allahu moj, smiluj se onima koji su obrijali kosu."** Rekoše: „I onima koji su skratili, Allahov Poslaniče." Rekao je treći put: **„I onima koji su skratili."** Muttefekun alejhi. [79]

وَعَنْ عَبْدِ اَللَّهِ بْنِ عَمْرِوِ بْنِ اَلْعَاصِ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ وَقَفَ فِي حَجَّةِ اَلْوَدَاعِ، فَجَعَلُوا يَسْأَلُونَهُ، فَقَالَ رَجُلٌ: لَمْ أَشْعُرْ، فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ. قَالَ: ((اِذْبَحْ وَلَا حَرَجَ)). فَجَاءَ آخَرُ، فَقَالَ: لَمْ أَشْعُرْ، فَنَحَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ، قَالَ: ((اِرْمِ وَلَا حَرَجَ)). فَمَا سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ قُدِّمَ وَلَا أُخِّرَ إِلَّا قَالَ: ((اِفْعَلْ وَلَا حَرَجَ)). مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Abdullaha b. Amra b. 'Asa, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao na Oprosnom hadždžu, pa su ga stali pitati, i rekao je čovjek: „Nisam ni osjetio, a obrijao sam

[78] **Sahih.** Buharija (1751).

[79] **Sahih.** Buharija (1727), Muslim (1301).

se prije nego što sam zaklao." Poslanik je rekao: **„Kolji, nema smetnje."** Došao mu je drugi i rekao: „Nisam ni osjetio a zaklao sam prije nego što sam bacio kamenčiće." Rekao je: **„Baci, nema smetnje."** Tog dana nije bio upitan o nečemu što je prije urađeno ili poslije a da nije rekao: **„Uradi, nema smetnje."** Muttefekun alejhi. [80]

وَعَنْ اَلْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ نَحَرَ قَبْلَ أَنْ يَحْلِقَ، وَأَمَرَ أَصْحَابَهُ بِذَلِكَ. رَوَاهُ اَلْبُخَارِيُّ.

Prenosi se od El-Misvera b. Mahreme, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao prije nego što se obrijao i da je svojim ashabima to naredio. Prenosi Buharija. [81]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((إِذَا رَمَيْتُمْ وَحَلَقْتُمْ فَقَدَ حَلَّ لَكُمْ اَلطِّيبُ وَكُلُّ شَيْءٍ إِلَّا اَلنِّسَاءَ)). رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَأَبُو دَاوُدَ، وَفِي إِسْنَادِهِ ضَعْفٌ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: „Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **'Kada bacite i obrijete se, postaje vam dozvoljen miris i sve ostalo osim žena.'**" Prenose Ahmed i Ebu Davud, a u lancu je slabost. [82]

---

[80] **Sahih.** Buharija (83), Muslim (1306).

[81] **Sahih.** Buharija (1811).

[82] **Hasen.** Ahmed (23951), Ebu Davud (1978). Ibnul-Mulekkin i Munziri su hadis ocijenili dobrim.

وَعَنِ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ اَلنَّبِيِّ ﷺ قَالَ: ((لَيْسَ عَلَى اَلنِّسَاءِ حَلْقٌ، وَإِنَّمَا يُقَصِّرْنَ)). رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: **„Ženama nije propisano brijanje, one samo krate.“** Prenosi Ebu Davud sa dobrim senedom. [83]

وَعَنِ اِبْنِ عُمَرَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ اَلْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ اَلْمُطَّلِبِ رضي الله عنه اِسْتَأْذَنَ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيَالِي مِنًى، مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ، فَأَذِنَ لَهُ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je Abbas b. Abdul-Muttalib radijallahu anhu, tražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da noći u Mekki u noćima Mine zbog njegovog napajanja (hadžija), pa mu je dopustio. Muttefekun alejhi. [84]

وَعَنْ عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ رضي الله عنه أَنَّ رَسُولَ اَللَّهِ ﷺ أَرْخَصَ لِرُعَاةِ اَلْإِبِلِ فِي اَلْبَيْتُوتَةِ عَنْ مِنًى، يَرْمُونَ يَوْمَ اَلنَّحْرِ، ثُمَّ يَرْمُونَ اَلْغَدِ لِيَوْمَيْنِ، ثُمَّ يَرْمُونَ يَوْمَ اَلنَّفْرِ. رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ، وَصَحَّحَهُ اَلتِّرْمِذِيُّ، وَابْنُ حِبَّانَ.

Prenosi se od Asima b. Adijja, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik dao olakšicu pastirima deva da ne borave na Mini, da bacaju (kamenčiće) na dan bajrama,

[83] **Hasen.** Ebu Davud (1985).

[84] **Sahih.** Buharija (1634), Muslim (1315).

potom da bacaju sljedeći dan za dva dana, potom da bacaju na dan Nefra[85]. Prenose petorica i sahihom ga ocjenjuje Tirmizi i Ibn Hibban. [86]

وَعَنْ أَبِي بِكْرَةَ ﵁ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ يَوْمَ اَلنَّحْرِ... اَلْحَدِيثَ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ebu Bekreta, radijallahu anhu, da je rekao: „Držao nam je hutbu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan bajarama.“ Hadis. Muttefekun alejhi. [87]

وَعَنْ سَرَّاءَ بِنْتِ نَبْهَانَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: خَطَبَنَا رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ يَوْمَ اَلرُّءُوسِ فَقَالَ: ((أَلَيْسَ هَذَا أَوْسَطَ أَيَّامِ اَلتَّشْرِيقِ؟)). اَلْحَدِيثَ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

Prenosi se od Serrae b. Nebhan, radijallahu anha, da je rekla: „Držao nam je hutbu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na 'Dan glava' (drugi dan dana tešrika), i rekao je: **'Zar ovo nije srednji dan tešrika?'**“ Hadis. Prenosi Ebu Davud sa dobrim senedom. [88]

---

[85] Četvrti dan kada se hadžije spuštaju s Mine u Mekku.

[86] **Hasen.** Ahmed (4/450), Ebu Davud (1975), Tirmizi (955), Nesai (5/273), Ibn Madže (3037). Tirmizi kaže za hadis da je hasen-sahih.

[87] **Sahih.** Buharija (1741), Muslim (1679).

[88] **Hasen.** Ebu Davud (1953).

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهَا: ((طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ اَلصَّفَا وَالْمَرْوَةِ يَكْفِيكِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ)). رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **„Tvoj tavaf oko Kabe i i između Safe i Merve, dovoljan ti je za tvoj hadždž i umru.“** Prenosi Muslim. [89]

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ لَمْ يَرْمُلْ فِي اَلسَّبْعِ اَلَّذِي أَفَاضَ فِيهِ. رَوَاهُ اَلْخَمْسَةُ إِلَّا اَلتِّرْمِذِيَّ، وَصَحَّحَهُ اَلْحَاكِمُ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ubrzano hodao u sedam (krugova) kada je obavljao tavaf-ifadu. Prenose peterica osim Tirmizija, a sahihom ga ocjenjuje Hakim. [90]

وَعَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه أَنَّ اَلنَّبِيَّ ﷺ صَلَّى اَلظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ، ثُمَّ رَقَدَ رَقْدَةً بِالْمُحَصَّبِ، ثُمَّ رَكِبَ إِلَى اَلْبَيْتِ فَطَافَ بِهِ. رَوَاهُ اَلْبُخَارِيُّ.

Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao podne, ikindiju, akšam

---

[89] **Sahih.** Muslim (1211).

[90] **Sahih.** Ahmed (14133), Ebu Davud (2001), Nesai u „Kubra“ (2/460), Ibn Madže (3060), Hakim (1/475). Hakim kaže da je hadis po uvjetima Buharije i Muslima, ali ga oni nisu zabilježili. S tom konstatacijom slaže se i Zehebi.

i jaciju, potom je zaspao na Muhassabu, potom je uzjahao u pravcu Kabe i tavafio oko nje. Prenosi Buharija. [91]

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا: أَنَّهَا لَمْ تَكُنْ تَفْعَلُ ذَلِكَ –أَيْ: اَلنُّزُولَ بِالْأَبْطَحِ– وَتَقُولُ: إِنَّمَا نَزَلَهُ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ لِأَنَّهُ كَانَ مَنْزِلاً أَسْمَحَ لِخُرُوجِهِ. رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da to nije radila – tj. zastajanje na Ebtahu – i govorila je: „Allahov Poslanik je tu bio sišao zato što je to bilo mjesto koje je najpogodnije za izlazak." Prenosi Muslim. [92]

وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أُمِرَ اَلنَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرَ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ، إِلَّا أَنَّهُ خَفَّفَ عَنِ الْحَائِضِ. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: „Ljudima je naređeno da im bude posljednje vrijeme (na hadždžu) kod Kabe (tj. da obave tavaful-veda'), osim što je olakšano ženi u mjesečnom ciklusu." Muttefekun alejhi. [93]

وَعَنِ اِبْنِ اَلزُّبَيْرِ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اَللَّهِ ﷺ: ((صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا اَلْمَسْجِدَ

---

[91] **Sahih.** Buharija (1764).

[92] **Sahih.** Buharija (1765), Muslim (1311).

[93] **Sahih.** Buharija (1755), Muslim (1328).

اَلْحَرَامَ ، وَصَلَاةٌ فِي اَلْمَسْجِدِ اَلْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةٍ فِي مَسْجِدِي بِمِائَةِ صَلَاةٍ)). رَوَاهُ أَحْمَدُ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ.

Prenosi se od Ibn ez-Zubejra, radijallahu anhuma, da je rekao: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **'Namaz u ovom mom mesdžidu bolji je od hiljadu namaza drugdje, osim u El-Mesdžidul-haramu, a namaz u El-Mesdžidul-haramu bolji je od namaza u mom mesdžidu za sto namaza.'"** Prenosi Ahmed, a sahihom ga ocjenjuje Ibn Hibban. [94]

VRSTE HADŽDŽSKI OBREDA

Hadžija ima slobodan izbor vrste hadža – temettu'a, ifrada i kirana. Najbolji je temettu'.

Temettu' znači dati umri prednost nad hadžem u mjesecima hadža, zatim obaviti hadž poslije umre.

Ifrad znači striktno zanijjetiti samo hadž.

Kiran znači da se umra i hadž zajedno zanijjete, ili, da se zanijjeti samo umra i naknadno doda hadž prije početka umranskog tavafa.

Ko želi ifrad ili kiran, a sa sobom nije poveo hedj (žrtvenu životinju), dozvoljeno mu je da od hadža načini umru.

[94] **Sahih.** Ahmed (4/5), Ibn Hibban (1620), Bejheki (10058). Ibn Abdil-Hadi kaže: „Lanac prenosilaca je po uvjetima Buharije i Muslima." Hejsemi kaže: „Lanac prenosilaca je vjerodostojan i prenosioci su mu povjerljivi, a osnova mu je u dva Sahiha u hadisu Ebu Hurejre kod Buharije i hadisu Ibn Omera kod Muslima."

Obavit će tavaf i sa'j, skratiti kosu i riješiti se ihramskih stega.

Tako je postao onaj koji obavlja temettu' hadž, a dokaz je predaja da je Poslanik naredio je svojim ashabima, radijjallahu anhu, koji su počeli sa ifradom i kiranom da se riješe stega ihrama i učine ih umrom. (El-Buhari i Muslim)

Onaj ko povede hedj sa sobom nije mu dozvoljeno izaći iz stega ihrama, jer je Poslanik, naredio svojim ashabima koji su poveli hedj da ostanu u ihramima dok hedj "ne stigne na svoje mjesto" tj. dok ne dočeka prvi dan Kurban-bajrama. Sunnet je muhrimu (onome ko je u ihramu) da što više uči telbiju od samog uspinjanja na prijevozno sredstvo.

Muškarac će podići glas pri telbiji, a žena stišati toliko da samo sama sebe čuje.

Telbija glasi: Lebbejkallahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk, innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, la šerike leke. "Odazivam Ti se moj Allahu, odazivam Ti se; Ti nemaš sudruga, odazivam Ti se! Doista zahvala, blagodat i vlast Tebi pripadaju, Ti sudruga nemaš!"

Telbiju je potebno donositi prilikom ulaska i silaska na putu do Mekke, kada se čuje da je drugi uče, iza propisanih fard-namaza, kada se pokrije glava iz zaborava.

Onaj koji obavlja temettu' hadž prekinut će sa telbijom pri otpočinjanju umranskog tavafa.

Oni koji čine ifrad i kiran prekinut će s telbijom prilikom bacanja kamenčića na prvi dan Kurban-bajrama.

JEDNOSTAVAN NAČIN OBAVLJANJA UMRE

Ako čovjek želi da uđe u obrede umre, potrebno je da se okupa kao što se kupa poslije dženabeta[95], da se namiriše sa najboljim mirisom koji ima, a neće mu štetiti ako ostane mirisa nakon oblačenja ihrama[96].

Kupanje prilikom oblačenja ihrama je sunnet[97] kako za muškarce tako i za žene, pa čak i za žene koje su u hajzu[98] ili nifasu[99].

Nakon kupanja i namirisavanja tijela čovjek će obući ihrame, te će klanjati farz–namaz ukoliko bude namasko vrijeme, a ako ne bude onda će klanjati dva rekata s nijetom sunnetu–l–vudua[100].

Žena koja je u hajzu ili nifasu neće klanjati ništa.

Kada završi sa namazom, počinje sa obredima umre izgovarajući: „Lebbejke umreten–Lebbejke Allahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk, innel hamde ve ni'mete leke vel mulk, la šerike leke.“[101]

[95] Kupanje poslije spolnog odnosa.

[96] Ihrami su odjeća koja se sastoji iz dva dijela, donji dio koji se pričvrsti oko struka i gornji dio koji se prebaci preko ramena. Žene također imaju ihrame, ali su njeni ihrami odjeća u kojoj je inače dozvoljeno izlaziti napolje.

[97] Djelo koje je činio naš Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za čije činjenje će čovjek dobiti nagradu.

[98] Mjesečni ciklus.

[99] Postporođajni period.

[100] Dva rekata koja se klanjaju poslije abdesta.

[101] Riječi „Telbije“.

(Odazivam ti se umrom – Odazivam se, Allahu moj, odazivam. Odazivam se, Ti nemaš sudruga, odazivam. Zaista svaka zahvala, blagodat i vlast pripadaju Tebi, Ti nemaš sudruga.)

Muškarac će povišenim glasom izgovarati telbiju, dok će žena izgovarati toliko glasno tako da je čuje onaj koji se nalazi pored nje.

Potrebno je da onaj koji obavlja umru mnogo izgovara telbiju, a posebno kada mijenja stanja i vremena, kao naprimjer kada se penje uz uzvisicu ili kada silazi ili kada se približi noć ili dan. Poslije toga neka traži od Allaha Njegovo zadovoljstvo i Džennet i neka se utječe Njegovom milošću od Vatre.

U umri telbija je propisana od oblačenja ihrama do početka tavafa, a u hadžu od oblačenja ihrama do početka bacanja kamenčića na Džemretu–l–Akabe na Dan bajrama.

A kada čovjek uđe u Mesdžidu–l–Haram – ući će desnom nogom i reći: „Bismillah, ves-salatu ves-selamu ala resulillah. Allahummegfir li zenbi, ve-ftah li ebvabe rahmetike. E'uzu billahi El-Azim ve bi vedžhihi El-Kerim ve bi sultanihi El-Kadim, mineš-šejtani Er-Radžim.“[102]

Zatim će se čovjek uputiti prema Hadžeru–l–esvedu (Crni kamen)[103] kako bi započeo tavaf[104] te će dodirnuti Crni kamen desnom rukom poljubivši ga, a ako ne bude u mogućnosti dodirnut će ga rukom prednjim djelom tijela okrenutim prema Crnom kamenu, a ako ni to ne bude u

[102] Dakle, to je dova koja se inače uči prilikom ulaska u mesdžid.

[103] Crni kamen je kamen iz Dženneta koji je ugrađen u ugao Kabe, a pravac tog ugla je označen zelenim svjetlom.

[104] Tavaf je obilazak oko Kabe sedam krugova počevši i završavši kod Crnog kamena.

mogućnosti pokazat će svojom desnom rukom prema Crnom kamenu, ali pri tom postupku neće poljubiti svoju ruku.

Međutim, bolje je čovjeku da ne ulazi u velike gužve kako ne bi ometao ljude.

Prilikom dizanja desne ruke čovjek će izgovoriti: „Allahu ekber“ (Allah je najveći).

Zatim će krenuti obilaziti oko Kabe tako da mu ona bude s njegove lijeve strane, a kada dođe do Jemenskog ugla[105] dodirnut će ga bez ljubljenja, a ako ne bude u mogućnosti neće se nadmetati s ljudima kako im ne bi naudio, te će reći između Jemenskog ugla i Crnog kamena: “Rabbena atina fi dunja haseneten ve fil ahireti haseneh, ve kina azaben–n– nar. Allahumme inni eseluke el–afve vel afijete fi dunja vel ahireh“.

I svaki puta kada bude prolazio u pravcu Crnog kamena izgovorit će tekbir, a u ostalim krugovima u tavafu izgovarat će zikr, učiti dove, učiti Kur'an – jer tavaf i jest uspostavljen da bi se Allah Uzvišeni veličao.[106]

Nakon završetka posljednjeg (sedmog) kruga u tavafu prići će Mekamu–Ibrahimu[107] učeći: „Vet–tehazu mim–mekami Ibrahime musalla.“[108]

Zatim će klanjati dva kratka rekata iza Mekamu–Ibrahima, na prvom rekatu nakon Fatihe proučit će suru

[105] Jemenski ugao je ugao koji se nalazi prije ugla Kabe u kojem je Crni kamen, a pokazuje pravac prema Jemenu.

[106] Ako bi čovjek nešto pričao u toku tavafa to mu ne bi pokvarilo tavaf, međutim, bolje je da se uči zikr, Kur'an, dove i sl.

[107] Mekamu Ibrahim je mjesto gdje su bile stope Ibrahima, alejhi selam dok je pravio Allahovu kuću Kabu. Bio je blizu Kabe, ali je za vrijeme halife Omera Ibnul Hattaba, radijallahu anhu, malo udaljen od nje kako bi ljudi koji tavafe mogli nesmetano i bez većih poteškoća obilaziti oko Kabe.

[108] El–Bekare, 125.

„Kul ja ejjuhel kafirun“ , a na drugom „Kul huvAllahu ehad“

Kada završi sa ta dva rekata vratit će se do Crnog kamena i dodirnuti ga ako bude u mogućnosti.

Zatim će otići do Mesa'a[109], pa kada se približi brežuljku Safa[110] proučit će ajet: „Inne Saffa vel Mervete min šeairillah...“ (do kraja 185. ajeta sure El–Bekare)

Potom će se popeti na uzvišeniji dio Safe tako da vidi dijelove Kabe okrenuvši se prednjim dijelom tijela prema njoj, podigavši ruke, te će zahvaliti se Allahu Uzvišenom, a onda će doviti i moliti Ga ono što želi.

A od dova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na ovom mjestu je: „La ilahe illellah vahdehu la šerike leh, lehul–mulku ve lehul–hamdu ve huve ala kulli šej in kadir. La ilahe illellahu vahdeh, endžeze va'deh, ve nasare abdeh, ve hezemel–ahzabe vahdeh.“ Ponavljao bi to tri puta, a i dovio bi između toga.

Zatim će sići sa Safe i uputiti se prema Mervi hodajući, a kada stigne do mjesta na kojem je zeleno svjetlo jako će potrčati shodno svojoj mogućnosti ne uznemiravajući nikoga sve dok ne stigne do drugog zelenog svjetla, nakon kojeg će hodati uobičajnim hodom sve dok ne stigne na Mervu.

Popet će se na nju, okrenut će se prema kibli (Kabi), podignuti svoje ruke i učiti sve ono što je učio na Safi, osim 185. ajeta iz sure El–Bekare.[111]

[109] Mjesto između brežuljaka Safe i Merve na kojem se obavlja sa'j, tj. hodanje između ta dva brežuljka.

[110] Safa je brežuljak koji je bliži Kabi, a Merva je udaljeniji brežuljak.

[111] Ovaj ajet se uči samo pri prvom penjanju na Safu.

Zatim će sići sa Merve i uputiti se prema Safi hodajući po mjestu za hodanje, a trčeći po mjestu označenom za trčanje.

Kada stigne na Safu uradit će sve ono što je uradio i prvi put, a tako će isto postupiti i na Mervi sve dok ne upotpuni sedmi krug. Odlazak od Safe ka Mervi je jedan krug, a povratak na Safu je drugi krug. Čovjek će izgovarati na sa'ju[112] ono što želi od zikra, upućivanja dove i učenja Kur'ana. Kada završi sedmi krug (na Mervi) muškarac će obrijati glavu (to je bolje) ili skratiti kosu, a žena će skratiti kosu u dužini jagodice prsta.

Obaveza je da se brijanje glave obavi po čitavoj glavi ukoliko čovjek bude brijao glavu, a ako bude skraćivao kosu, onda je obaveza također da skrati kosu sa svih strana glave.

Brijanje glave za muškarca je bolje od skraćivanja kose, osim u slučaju da se umra obavlja kratak vremenski period prije hadža kada je bolje da se kosa skrati kako bi ostalo nešto kose da se za vrijeme hadža obrije.

S ovim radnjama završavaju se obredi umre.

Nakon toga prekidaju se zabrane koje su bile u toku ihrama, kao što su spolno općenje sa suprugom, namirisavanje, oblačenje odjeće i drugo.

ZABRANE U IHRAMU

Devet ih je, a one su:

1. Šišanje kose;

[112] Odlazak od Safe do Merve i povratak na Safu.

2. Rezanje noktiju. En-Nevevi u El-Medžmu'u kaže: "Dozvoljeno je muhrimu otkloniti nokat ako se slomi. Dozvoljeno mu je blago češanje i pranje glave. Ako kosa tom prilikom sama spadne, nema smetnje."

3. Namjerno namirisavanje bilo kojim mirisom ili namjerno mirisanje (ušmrkavanje) mirisa.

4. Zabranjeno je muškom hadžiji namjerno oblačiti šivenu odjeću.

5. Pokrivanje glave nečim što pripinje uz glavu kao kapa, ihram, turban i sl.

6. Ubijanje kopnene divljači ili pomaganje u tome.

7. Spolno općenje.

8. Spolni akt bez direktnog općenja.

9. Sklapanje bračnog ugovora.

Dokaz za ove zabrane su riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: "Muhrim neće obući košulju, turban, ogrtač, čakšire, niti haljinku koju je miris žutog isiota ili šafrana dotakao, te cipele – osim da ne nađe papuče, pa će te cipele prerezati da budu ispod nožnih članaka.(Muttefekun alejhi)

Uzvišeni kaže o namjernom ubijanju divljači u krugu Harema: "O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadža!"(Suretul-Maide,ajet 95).

Poslanik je rekao: "Muhrim neće sklapati niti će mu se sklapati bračni ugovor ni zaruke."(Prenose ga svi osim El-Buharija)

Uzvišeni Allah, kaže: “Hadž je u određenim mjesecima; onom ko se obaveže da će u njima obavljati hadž nema snošaja sa ženama i nema ružnih riječi, i nema svađe u danima hadža. A za dobro koje učinite Allah zna. I onim, što vam je potrebno za put, snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobojaznost. I Mene se bojte, o razumom obdareni!” (Suretul-Bekare, ajet 197)

Islamski pravnici su se složili da se hadž ne kvari dok je hadžija u ihramima, osim potpunim spolnim odnosom prije prvog razrješenja ihramskih stega. Takvog hadžiju sljeduje dovršetak hadža, te ponovno obavljanje hadža sljedeće godine i plaćanje iskupa. Hadž je pokvaren odmetanjem od islama, Allah nas toga sačuvao! Muhrimu je dozvoljeno svezati ihram kaišem ili konopcem i sl., zbog nepostojanja dokaza koji govori suprotno.

Muškarcu i ženi muhrimima dozvoljena je promjena i pranje ihrama prema hadisu Ikrime:

“Poslanik promijenio je odjeću ihrama na Et-Ten’imu.” (Umdetul-Bari’)

Ženi je zabranjeno oblačiti nikab, zar, feredžu i rukavice dok je pod ihramom.

A kada pored nje budu prolazili stranci spustit će veo preko lica (koji neće zatezati i dodirivati lice) prema poznatom hadisu Aiše, radijjallahu anha, Ihram žene je u njenom licu, a šiveno može oblačiti na ostale dijelove tijela.

Muhrimu je dozvoljeno baviti se svojim zanimanjem ili trgovinom, prema riječima Uzvišenog: “Ne pripisuje vam se grijeh ako od Gospodara svoga molite da vam pomogne da nešto steknete.” (Suretul-Bekare, ajet 198).

USLOVI ZA SA'J

Poznato je već da se sa'j ne obavlja osim poslije tavafa.

Kada se klanja tavafski namaz izaći će se na safu i od nje započeti sa'j.

Okrenut će se prama Kibli i reći tri puta: Allahu ekber, La ilahe illallahu Vahdehu la šerike leh; lehul-mulku ve lehul-hamdu juhji ve jumitu ve huve ala kulli šej'in Kadir. La ilahe illallahu Vahdehu nesare abdehu ve e'azze džundehu ve hezemel-ahzabe Vahdehu, muhlisine lehud-dine ve lev kerihel-kafirun. "Nema drugog boga osim Allaha Jedinog; On sudruga nema, Njemu pripada vlast i zahvala. On oživljava i usmrćuje i On je sve Moćan uraditi. Nema drugog boga osim Allaha Jedinog – pomogao je Svog roba, ojačao vojsku Svoju, Sam porazio stranke; iskreno ispovijedam Njemu vjeru, pa makar nevjernicima bilo krivo." (Muslim)

Licem će se okrenuti prema Ka'bi bez dizanja ruku kao kod početnog tekbira u namazu.

Zatim će polahko krenuti prema Mervi.

Za krugove tavafa i sa'ja ne postoje određene dove, nego je to proizvoljno. Nema smetnje ako bi se učilo: "Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Ka'bu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih.

A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo –pa, Allah je doista Blagodaran i sve zna."

Kada dođe do dvije zelene oznake između njih će muškarac potrčati i požuriti u hodu, ako može.

Zatim, popet će se na Mervu i vratiti se koračajući prema Safi.

Kada stigne na vrh učinit će isto kao prvi put. Ići će i vraćati se i tako ispuniti sedam krugova.

Žena ne treba žuriti ili trčati.

Uslovi za sa'j su:

1. Nijjet na početku,
2. Sa'j obaviti hodajući,
3. Upotpuniti sedam krugova,
4. Sa'j mora biti poslije tavafa,
5. Da krugovi sa'ja budu jedan iza drugog,
6. Početi od Safe,
7. Potpuno preći krugove od Safe do Merve,
8. Obaviti sa'j bez pauziranja.

Saj je važeći i bez abdesta, kao i za ženu koja je u hajzu ili nifasu.

Čistoća (tj. abdest) za sa'j je Sunnet.

Muškarac će skratiti ili obrijati kosu, a žena će podjednako skratiti kosu koliko je veličina jagodica prstiju.

Tako se umra završila i onaj ko obavlja temett'u ili umru riješio se ihramskih stega.

Tada im je dozvoljeno što je bilo zabranjeno u ihramu. Hadžije koje obavljaju kiran ili ifrad prvi tavaf im je tavaful-kudum (tavaf dolaska) i on je sunnet.

Ako žele učinit će ga sa'jem kirana za hadžije koje obavljaju kiran, a sa'jem hadža za one koji obavljaju ifrad. Oni mogu odgoditi sa'j do poslije tavaful-ifade (tavaf poslije boravka na Arefatu i on je obavezni tavaf - rukn).

Ostat će u ihramima obavezno sve do prvog dana Kurban-bajrama.

Onaj koji obavlja kiran (mukarin) nema više zaduženja u odnosu na onoga ko obavlja ifrad (mufrid), osim što mora zaklati hedj.

Ako ne nađe postit će deset dana, tri dana na hadžu i sedam kada se vrati kući.

USLOVI ZA TAVAF

Kada onaj koji želi obaviti hadž ili umru uđe u Mekku, lijepo bi bilo da se okupa.

Kada ugleda Ka'bu treba podići ruke (kao u dovi) i reći: "Allahu ekber, Allahumme zid hazel-Bejte tešrifen ve tekrimen ve ta'zimen ve mehabbeten ve zid min šerefihi ve keremihi mimmen hadždžehu evi'atemere tešrifen ve ta'zimen ve birra. "Allah je Najveći, Bože moj povećaj ovoj Kući ugled, počast, veličinu, strahopoštovanje i ljubav. Povećaj onome ko je radi hadža ili umre obiđe ugled, počast i dobročinstvo."

Lijepo je da onaj koji ulazi u Mesdžidul-Haram počne tavafom, što predstavlja pozdrav, osim da nastupi vrijeme propisanog farz-namaza s kojim će prije početi, a onda nastaviti tavaf.

Za tavaf su potrebni sljedeći uslovi:

1- Nijjet (iskrena namjera);
2- Otpočinjanje tavafa od El-Hadžerul-Esveda. Sunnet je poljubiti ga ili naišaretiti rukom prema njemu.
3- Ka'bi biti okrenut lijevim ramenom.
4- Upotpuniti sedam krugova tavafa. Ko posumnja da li je izvršio npr. šest ili sedam krugova, uzet će manji broj (tj.šest) i upotpuniti tavaf.
5- Čistoća – uzimanje abdesta.
6- Tavaf obaviti pješačeći (shodno fizičkim mogućnostima).
7- Tavaf obaviti oko cijele Ka'be i oko polukružnog dijela (Hadžeru Ismaīl). Ako bi obišao samo građevinu Ka'be, bez polukružnog kamenog dijela, tavaf mu ne bi bio važeći, jer i Hadžeru Ismaīl pripada Ka'bi.
8- Da tavaf bude u Mesdžidul-Haramu.
9- Neprekidno obavljanje krugova tavafa.

Ako se prouči ikamet za namaz dozvoljeno je prekinuti tavaf, a zatim nastaviti; s tim da sve to bude u kratkom vremenskom razdoblju. Ako se previše oduži obnovit će tavaf od početka.
10- Pokriti stidne dijelove tijela. Lijepo je da muškarac učini gornji dio ihrama ispod desnog pazuha i prebaci ga preko lijevog ramena, da ubrza hod i usitni korake bez trčanja, sve to u prva tri kruga prvog tavafa hadža ili umranskog tavafa.

Tavaf je dozvoljeno obaviti u svim vremenskim periodima.

Fino je poljubiti El-Hadžerul-Esved ili ga dodirnuti ili naišaretiti prema njemu na početku svakog kruga tavafa.

Fino je dodirnuti i Jemenski rukn, a između dva rukna treba reći: Rabbena âtina fid-dunja haseneten ve fil-Âhireti haseneten ve kinâ azâben-nâr. "Gospodaru naš, podari nam na dunjaluku dobro i na Ahiretu dobro i sačuvaj nas kazne u vatri."

Hadžija u tavafu treba čuvati svoj pogled kako bi sačuvao i svoj hadž. Poslije će obaviti dva rekata tavafskog namaza.

Ovaj namaz je pritvrđeni sunnet i klanja se kod Mekami – Ibrâhima, ako je moguće.

Uzvišeni kaže: "Neka vam mjesto na kojem je stajao Ibrâhim bude prostor iza kojeg ćete namaz obavljati." (Suretul-Bekare, ajet 125)

Tavafski namaz se može obaviti i na bilo kojem drugom mjestu u Haremu.

Sutra (perda) nije obavezna prilikom tavafskog namaza, nekog farza ili druge nafile u Haremu.

Poslije namaza napit će se vode Zemzem, što je sunnet.

ISKUPI ZA POGREŠKE NA UMRI

Iskupi za pogreške na hadžu i umri obuhvataju sljedeće:

1- Iskup za kakvu bolest ili glavobolju, namirisavanje i oblačenje šivenog je tri dana posta ili nahraniti šest

siromaha, za svakog siromaha po pola sa'a; ili klanje bravčeta. Uzvišeni kaže: "Hadž i umru radi Allaha izvršavajte! A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte. A onda među vama koji se razboli ili ga glavobolja muči, neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi. Kad budete slobodni, obavite umru do hadža i zakoljite kurbana do koga možete lahko doći. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadža, i sedam dana po povratku, - to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. I bojte se Allaha i znajte da On teško kažnjava." (Suretul-Bekare, ajet 196)

Iskup se ne daje radi jedne ili dvije otpadnute dlake, niti radi jednog ili dva nokta, nego će radi jednog takvog čina nahraniti siromašna, radi dva dvojicu siromašnih, a za tri čina dat će iskup (fidju).(El-Mugni)

Ako zaboravi i počini neku od zabrana ihrama i ako nešto uništi, smatra se da je to namjerno, kao npr. ubijanje divljači ili brijanje kose.

Ako se radi o nenamjernom činu kojim se nešto ne uništava, kao npr. oblačenje šivenog, namirisavanje, pokrivanje glave, onda nema sankcije za to. O fidji postoji hadis Poslanika, koji prenosi Ka'b Ibn Udžreh:

"Možda su ti insekti glavu napali?" "Jesu, Poslaniče." – odgovori on. Reče mu: " Obrij glavu i posti tri dana ili nahrani šest siromaha ili bravče zakolji."(Muttefekun alejhi)

2- Iskup za spolno općenje prije prvog razrješenja od stega ihrama. Dužnost je zaklati devu, jer je općenje teški

prijestup koji kvari hadž. Isto se odnosi ako (se namjerno) ejakulira bez općenja, ako se onaniše, poljubi, dodiruje ili stalno gleda u zabranjeno.

Ako ne mogne zaklati devu postit će deset dana, tri na hadžu i sedam po povratku kući.

Polno općenje poslije prvog razrješenja od stega ihrama ne kvari hadž, ali se mora zaklati bravče.(El-Mugni.)

Poslije će otići na granicu harema (el-hall) i obući ihrame da bi obavio tavaf, jer tavaf je rukn bez kojeg nema hadža.

U ovome nema razilaženja. Sankcija kvarenja umre spolnim općenjem prije dovršetka sa'ja je klanje bravčeta. Ako se to učini prije kraćenja ili brijanja kose potreban je iskup u vidu posta, sadake ili kurbana.

3- Iskup za ispuštanje hadžskih farzova (vadžiba).

Ko prije zalaska sunca napusti Arefat i ne vrati se, ili ne prenoći na Muzdelifi, ili ne provede određeno vrijeme noći na Mini, ili pređe mikat bez ihrama i ne vrati se učiniti ihram, ili izostavi oprosni tavaf (osim žene u hajzu i nifasu), ili izostavi bacanje kamenčića u jednom danu, ili tri i više kamenčića ne baci, ili ne skrati ili ne obrije kosu – za sve ove prijestupe iskup je bravče.

4- Iskup za ubijanje kopnene divljači u ihramu, ili ubijanje haremskih životinja, pa makar ih halal bilo jesti.

Tu postoji proizvoljni odabir između klanja istoimene domaće životinje, ili, procijeniti vrijednost u novcu i kupiti hranu koja je inače dostatna za sadekatul-fitr. Svakog

siromaha treba nahraniti sa muddom pšenice ili sa pola sa'a nečeg drugog jestivog.

Može i postiti za svakog siromaha jedan dan. Uzvišeni kaže: "O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadža! Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je da jednu domaću životinju, čiju će vrijednost procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi, pokloni Ka'bi, ili da se iskupi time što će, ravno tome, nahraniti siromahe ili postiti, da bi osjetio pogubnost postupka svoga. A Allah je već oprostio ono što je bilo. Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti. Allah je Silan i Strog."(Suretul-Maide, ajet 95)

Isto se odnosi na sječu haremskog drveća i kidanje lišća kojeg čovjek nije zasadio. Iskup je u procjeni vrijednosti uništenog.

5- Iskupi za zakašnjenje obavljanja dotičnih obreda i iskup za spriječenost obavljanja hadža.

a) Ko dočeka zoru prvog dana Kurban-bajrama, a ne proboravi na Arefatu iz opravdanog razloga, hadž ga je prošao. Ihram i nijjet mu prelaze u obred umre. Treba se vratiti i obaviti hadž sljedeće godine i povesti hedj. Ko ne nađe hedja postit će tri dana na hadžu i sedam kada se varti kući.

b) Spriječenost obavljanja hadža:

Kome se ispriječi neka prepreka na putu do Mekke, zaklat će hedj na mjestu sprečavanja s nijjetom razrješenja od stega ihrama. Također, obrijat će ili ošišati glavu. Ako to ne može, postit će tri dana s tom namjerom. Izlazak iz ihrama je u ovom slučaju tek poslije klanja

hedja ili obavljanja posta. Dužnost mu je ponovo obaviti hadž. Uzvišeni kaže: “A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte.”(Suretul-Bekare, ajet 196)

Ako bi bio spriječen prije boravka na Arefatu razriješio bi se ihrama i dužan bi bio zaklati hedj bez nadoknade hadža u budućnosti. Ako bi mogao obaviti hadž iste godine, dužan je to učiniti.

Ko ne bude spriječen doći na Arefat, a bude spriječen prići Ka’bi i ne mogne obaviti tavaful-ifadu, neće se razriješiti iharama sve dok ne obavi tavaf, pa makar i dugo na to čekao. Tavaful-ifada nije vremenski ograničen.

Ko uslovi na početku ihrama: Fe in habesenije habisun fe mehallī hajsu habesenī. “Pa ako budem spriječen, moje mjesto je gdje sam i spriječen.”, može se razriješiti ihrama na mjestu gdje je i blokiran. Nije dužan nadoknaditi hadž niti zaklati hedj.

Ko bude spriječen obaviti umru, dužan je zaklati kurban (bravče), ako ne uslovi prilikom nijjeta. U svakom slučaju, dužnost je dovršiti pokvarenu umru kao i hadž.

Dodatak:

Ko počini neki od prekršaja koji nije u vidu uništenja, i to iz zaborava ili neznanja, nema iskupa niti grijeha.

Npr. ko se namiriše ili prekrije glavu ili obuče šiveno.

Ali, ako to namjerno učini griješan je i dužan se iskupiti iskupom koji je propisan.

Ako se počini kakav prekršaj s uništenjem, kao što je ubijanje životinje, uklanjanje kose, nokata i sl., dužan se iskupiti.

Nema razlike radilo se o namjernom ili nenamjernom postupku.

Rečeno je da ako otkloni kosu ili nokte iz zaborava ili neznanja o propisu, nema sankcija. Allah najbolje zna.

BORAVAK NA AREFATU

Kada izađe sunce devetog dana zul-hidždžeta sve hadžije će smireno i s telbijom krenuti prema Arefatu.

Kada dođu do Nimre ostat će do podneva. Kada nastupi podne otići će i Mesdžidu Nimre, gdje je Poslanik sallallahu alejhi ve sellem držao hutbu na Oprosnom hadžu.

Hadžije nisu dužne klanjati džumu.

Poslije hutbe i obavljanja podne i ikindije – namaza, skraćeno i spojeno, uputit će se prema Arefatu.

Očevidno je da je dolazak u Nimru i podne namaz u toj džamiji sunnet. Područje Nimre, Vadi Urne i džamija Nimre su van granica Arefata prema mišljenju En-Nevevija, šejhul-islama Ibn Tejmijje i Ibnul-Kajjima, Allah ime se svima smilovao.

Boravak na Arefatu je rukn (sastavni dio hadža) bez kojeg hadž nije potpun.

Uslov je da boravak bude unutar granica samog Arefata.

Cijeli Arefat je mjesto boravka; doline, brežuljci i ravnice na tom području.

Boravak nije ogrničen na Džebelus-Sahre ili Džebelur-Rahmeh kako ga obični ljudi nazivaju.

Cijeli Arefat je mjesto boravka prema predajama od Poslanika .

Ko na Arefatu provede dio dana ili noći njegov hadž je ispravan.

Sunnet je započeti boravak od nastupanja podneva sve dok sunce ne zađe.

Ko proboravi dio dana i ode prije zalaska sunca dužan je zaklati kurban prema mišljenju većine islamskih pravnika. Ako ode danju i vrati se prije zalaska sunca na Arefat i ostane do samog zalaska nije potreban iskup. Imam Malik i Eš-Šafii kažu: "To je kao da pređe mikat, pa se vrati i obuče ihram na mikatu."

Ko ne uspije doći u toku dana na Arefat i dođe po noći dovoljno mu je samo malo zastati.

El-Muveffek kaže: "Zadnje vrijeme za boravak na Arefatu je vrijeme do pojave zore prvog dana Kurban-bajrama u čemu nema razilaženja među ulemom."

Arefat je veliki dan u kojem se spušta milost na one koji borave na njemu. Zato je lijepo upućivati sve vjerodostojne dove. O vrijednosti Arefata prenosi nam Hafiz El-Munziri sa vjerodostojnim senedom od Enesa Ibn Malika , radijjallahu anhu, koji kaže: "Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je boravio na Arefatu, a sunce samo što nije zašlo.

Tada reče: "Bilale, pozovi mi ljude na pozornost!"

Bilal ustade i reče: "Slušajte Poslanika sallallahu alejhi ve sellem !" Ljudi se umiriše, a on reče: " Skupino ljudi, došao mi je maloprije Džibril i poručio mi od mog Gospodara selam i rekao: 'Allah je oprostio onima koji borave na Arefatu i onima koji su na Muzdelifi (El-Meš'ar).

Zagarantovao im je oprost budućih grijeha.'

Ustade Omer , radijjallahu anhu, i reče: O Allahov Poslaniče, je li to posebno za nas?' Poslanik sallallahu alejhi ve sellem reče: Ovo je vama i onima koji dođu poslije vas sve do Sudnjeg dana.'

Omer, radijjallahu anhu, reče: 'Obilno i lijepo je Allahovo dobro!"

BORAVAK NA MUZDELIFI

Kada zađe sunce i nestane sunčevog diska, sa Arefata se treba uputiti na Muzdelifu, i to mirno i dostojanstveno, izgovarajući telbiju i istigfar.

Kada se stigne skraćeno i spojeno će se klanjati akšam i jacija prije spuštanja jahalica (tj. prije raspremanja).

Ako bi se akšam zasebno klanjao nema smetnje. Muzdelifa je El-Meš'arul-Haram sa svim brežuljcima i dolinama, a ne kako neki misle da je to brdo na kome se danas nalazi džamija. Boravak na Muzdelifi je obavezan, a ko ga izostavi dužan je kurban zaklati, što je mišljenje Ebu Hanife, Ahmeda, Ishaka i drugih, osim, izostaviti ga s razlogom kao npr. onaj ko na Arefat dođe noću kada mu je dovoljan boravak u vidu prolaska poslije polovine noći.

Sunnet je nakon klanjanja sabah-namaza okrenuti se prema Kibli i uputiti dovu Allahu sa činjenjem istigfara.

Uzvišeni kaže:“Ne pripisuje vam se grijeh ako od Gospodara svoga molite da vam pomogne da nešto steknete.

A kada pođete sa Arefata spominjite Allaha kod časnih mjesta; spominjite Njega, jer vam je On ukazao na pravi put, a prije toga ste bili u zabludi.” (Suretul-Bekare, ajet 198)

Kada dan dobro osvane pokrenut će se prema Mini prije izlaska sunca, shodno sunnetu. Na putu će se donositi telbija.

Dozvoljeno je krenuti sa Muzdelife iza pola noći, i to slabim i nemoćnim, kao i onima koji im trebaju pomoći i paziti ih. Sunnet je sa Muzdelife uzeti sedam kamenčića radi njihova bacanja na Džemretul-Akabu.

Preostale kamenčiće uzet će na bilo kojem mjestu. Kada se prođe dolina Vadi Muhassir lijepo je požuriti učeći telbiju.

POSTUPCI HADŽIJE PRVOG DANA KURBAN BAJRAMA

Kada hadžija stigne na Minu sunnet je po redu činiti sljedeće radnje: baciti kamenčiće na Džemretul-Akabu, zaklati kurban za onog koji obavlja temettu' i kiran, brijanje ili skraćivanje kose, tavaful-ifada, sa'j za temettu', a za kiran i ifrad nema sa'ja poslije onog pri dolasku u Mekku.

Nema smetnje neke od ovih spomenutih radnji učiniti prije ili kasnije.

Prvi dan Kurban-bajrama je dan Velikog hadža.

Nazvan je tako zbog mnogobrojnih radnji hadža koje se taj dan obavljaju.

Kamenčiće treba bacati jedan za drugim. Donijet će se tekbir sa svakim kamenčićem, a zatim se odmaknuti bez zastajkivanja. Poslije prvog bačenog kamenčića prekida se telbija. Poslije bacanja sunnet je zaklati kurban, ako ga ima, i to u bilo kojem dijelu Mine.

Cijelo područje Harema je mjesto klanja. Zatim, obrijat će se ili skratiti kosa.

Skraćivanje mora biti podjednako. Žena će od pletenica (ili repa) skratiti koliko su jagodice prstiju. Poslije će obaviti tavaful-ifadu, a poželjno je da tavaf bude poslije bacanja kamenčića, klanja i brijanja kose.

Ako odgodi tavaf do noći nema zapreke. Dozvoljeno ga je obaviti nastupanjem ponoći prvog dana Kurban-bajrama.
Ovo je mišljenje Eš-Šafiija, a zadnje vrijeme za ovaj tavaf, prema najispravnijem mišljenju, nije ograničeno.

Kada ga god obavi ispravan je po mišljenju Ebu Kudame.(El-Mugni (na marginama je Eš-Šerhu-l-Kebir), 3/4759)

Ako bi hadžija dao prednost tavaful-ifadi nad bacanjem kamenčića ispravno je i dovoljno, a ako ga odgodi za posljednje dane Kurban-bajrama ili čak poslije, nema smetnje i za to neće klati kurban.(El-Medžmu'u, En-Nevevi, 8/161)

Poslije tavafa onaj koji obavlja temettu' obavit će sa'j, jer je njegov prvi sa'j bio samo umranski.

Za kiran i ifrad obavezno se mora obaviti sa'j poslije tavaful-ifade, ako nisu obavili sa'j poslije tavaful-kuduma (tavaf pri dolasku u Mekku).

Tavaf i sa'j su dva sastavna dijela hadža (ruknovi). Allah , kaže:

"I neka oko Hrama drevnog obilaze.", (Suretul-Hadždž, ajet 29)

i kaže: "Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Ka'bu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih."(Suretul-Bekare, ajet 158)

Prvo razrješenje iz stega ihrama se dešava obavljanjem dvije od tri radnje: bacanjem kamenčića, brijanjem ili

šišanjem kose i obavljanjem tavaful-ifade sa sa'jem (ako je dužan obaviti sa'j).
Kada hadžija obavi dvije od tri spomenute radnje, sve mu je dozvoljeno osim spolnog općenja.

Ako namjerno ili nenamjerno, prije ili naknadno, obavi jednu od ovih radnji nije griješan.

Drugo razrješenje od ihramskih stega se okončava upotpunjavanjem treće radnje. Kada nju obavi sve mu je dozvoljeno, pa i spolni odnos. Klanje ne ulazi u uslove razrješenja iz stega ihrama.

BORAVAK NA MINI, BACANJE KAMENČIĆA I ZADNJA TRI DANA KURBAN-BAJRAMA

Jedanaesti, dvanaesti i trinaesti dan zul-hidždžeta su tri posljednja dana Kurban-bajrama.

Boravak na Mini po noći u tri zadnja dana je vadžib. Poslanik je to činio kao obred.

On kaže: "Uzmite od mene vaše obrede (hadža)."

Ko ne nađe boravište na Mini i provede dio noći na njoj ostatak mu je dovoljan provesti drugdje u bilzini.

Nema smetnje za to, ako Bog da.

Bacanje kamenčića na tri džemreta počinje sa jedanaestim danom poslije nastupanja podneva.

Ako se kamenčići bace prije podneva dužnost ih je ponovo baciti.

Isto se odnosi i na dvanaesti i trinaesti dan, osim, ako se požuri s napuštanjem Mekke.
Svaki dan će početi bacanje od prvog džemreta, a to je malo džemre koje je u paraleli sa Mesdžidom El-Hif na Mini.

Sa bacanjem kamenčića učit će se tekbir, stati prema Kibli i upućivati dove.

Zatim, prići će se drugom tj. srednjem džemretu, stati i uputiti dove poslije bacanja; i na kraju će se prići zadnjem tj. velikom džemretu (Džemretul-Akaba), baciti kamenčiće i krenuti bez stajanja i upućivanja dove, povodeći se tako za praksom Poslanika, El-Muveffek u El-Mugniju kaže: “Ako jedan ili dva kamenčića budu nedostajala, nema smetnje, a ako više njih nedostaje to povlači sankcije.”

Ako nedostaju tri kamenčića dužan je zaklati kurban, zato što se u jeziku tri smatra množinom.

Ko izostavi bacanje kamenčića na sva tri džemreta u jednom danu dužan je zaklati kurban*, prema mišljenju Malika, Es-Sevrija, Eš-Šafiija, Ata’a, El-Evzaija i drugih. (El-Medžmu’u; En-Nevevi)

Ako odgodi bacanje kamenčića do noći radi prijeke potrebe ili nemoći, neće ih bacati do sutra poslije podne, prema stavu Ebu Hanife i Ishaka.

Eš-Šafii, Muhammed Ibnul-Munzir i Ja’kub su mišljenja da će ih baciti noću zbog riječi Poslanika čovjeku koji je rekao: “Bacio sam kamenčiće poslije akšama.” “Baci ih nema smetnje.” – odgovori Poslanik. (Prenosi El-Buhari

objašnjavajući značenja pojma noć i razilaženje učenjaka u tome)

U El-Mugniju stoji: "Ako odgodi bacanje jednog dana za drugi dan, ili sva bacanja odgodi za zadnji dan Kurban-bajrama, ostavio je sunnet i nema nikakve sankcije, osim što će po redu bacati (kako je i zakasnio).

Ako prođu dani bajrama i sunce zađe a bacanje je izostavio neće ga naknadno obavljati, ali mu je dužnost zaklati kurban."

Ko ode sa obreda hadža prije bacanja kamenčića dužan je dati iskup, a griješan je ako se ne vrati. Uzvišeni kaže:

"I spominjite Allaha u određenim danima. A ni onome ko požuri i ostane samo dva dana nije grijeh; a neće se ogriješiti ni onaj koji se dulje zadrži, samo ako se grijeha kloni. I bojte se Allaha i znajte da ćete svi biti pred Njim sakupljeni."(Suretul-Bekare, ajet 203)

Dozvoljeno je opunomoćiti drugoga za bacanje kamenčića, ako se radi o djeci, bolesnima, nemoćnima, trudnicama itd.

Koga zalazak sunca zatekne trećeg dana Kurban-bajrama, dok je još u Mekki, ostat će do sutrašnjeg dana sve dok ne baci kamenčiće i ne ode s drugima.

HEDJ (KLANJE KURBANA) I OBAVEZNI ISKUPI KURBANIMA NA HADŽU

Hedj znači ono što se daruje Haremu od deva, govečadi ili bravčadi.

Pohvalno je da onaj ko naumi krenuti prema Mekki pokloni neko grlo stoke i podjeli ga sirotinji u Haremu.

Pohvalno je da hedj sa sobom povede iz svoje domovine ili grada; ili da ga usput, u Mekki ili na Arefatu kupi. Ako ga uopće ne povede, kupit će ga na Mini i time zadovoljiti propis hedja.

To je mišljenje Ibn Abbasa, Ebu Sevra, Ebu Hanife, Šafijskog mezheba i većine preostalih.

Za hedj je ispravno uzeti ono što zadovoljava propise kurbana, gledajući na godine i sačuvanost od mahana.

Obavezni iskupi kurbanima na hadžu

Obavezni iskupi kurbanima su:

1.Kurban onoga ko obavlja temettu' i kiran. Uzvišeni kaže:"Hadž i umru radi Allaha izvršavajte! A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte. A onaj među vama koji se razboli ili ga glavobolja muči, neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi. Kad budete slobodni, obavite umru do hadža i zakoljite kurbana do koga možete lahko doći. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadža, i sedam dana po povratku, - to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. I bojte se Allaha i znajte da On teško kažnjava."(Suretul-Bekare, ajet 196)

2. Kurban za spriječenost i zakašnjenje obavljanja hadžskih obreda. Uzvišeni kaže: "A ako budete

spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite.”

Ako ne mogne zaklati kurban, postit će deset dana, analogno izvršiocu temettu'a.

3. Iskup za smetnje bolesti glave i sl., može biti u obliku posta, sadake ili kurbana.

4. Iskup za lov divljači može biti u raznim oblicima; kao kurban, podjela hrane ili sadake. Uzvišeni kaže:

“O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadža! Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je da jednu domaću životinju, čiju će vrijednost procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi, pokloni Ka'bi, ili da se iskupi time što će, ravno tome, nahraniti siromahe ili postiti, da bi osjetio pogubnost postupka svoga. A Allah je već oprostio ono što je bilo. Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti. Allah je Silan i Strog.” (Suretul-Maide, ajet 95.)

5. Obavezni kurban radi izostavljanja nekog od hadžskih farzova.

6. Obavezni kurban radi polnog općenja. Onaj ko pokvari hadž općenjem prije prvog razrješenja od stega ihrama dovršit će hadž, ali je dužan u budućnosti taj hadž obnoviti.

Dužnost mu je zaklati devu, a ako ne mogne, postit će tri dana na hadžu i sedam po povratku kući, kao kod temettu'a. Ko poslije prvog razrješenja iz stega ihrama bude spolno općio za tavafi-ifadu ihrame će obući na granici Harema (el-hall) i dužan je kurban zaklati.

Ono što je dužnost zaklati u Haremu dužnost je tu meso i podijeliti i nahraniti druge, kao npr. hedj posebno određen za sirotinju u Haremu.

Uzgred, Arefat nije u granicama Haremi-Šerifa.

Dani klanja kurbana su sva četiri dana Kurban-bajrama.

S klanjem se počinje poslije završetka bajram-namaza i hutbe. Nije dozvoljeno klati prije, a potrebno je upozorti na bezobzirno bacanje mesa bez udjeljivanja sirotinji ili potrebnim.

Uzvišeni kaže: "Jedite meso njihovo, a nahranite i siromaha ubogog." (Suretul-Hadždž, ajet 28.)

ISKUPI ZA POGREŠKE NA HADŽU I UMRI

Iskupi za pogreške na hadžu i umri obuhvataju sljedeće:

1- Iskup za kakvu bolest ili glavobolju, namirisavanje i oblačenje šivenog je tri dana posta ili nahraniti šest siromaha, za svakog siromaha po pola sa'a; ili klanje bravčeta. Uzvišeni kaže: "Hadž i umru radi Allaha izvršavajte! A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte. A onda među vama koji se razboli ili ga glavobolja muči, neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi. Kad budete slobodni, obavite umru do hadža i zakoljite kurbana do koga možete lahko doći. A onaj ko ga ne nađe neka posti tri dana u danima hadža, i sedam dana po povratku, - to jest punih deset dana. To je za onoga koji nije iz Mekke. I

bojte se Allaha i znajte da On teško kažnjava.” (Suretul-Bekare, ajet 196)

Iskup se ne daje radi jedne ili dvije otpadnute dlake, niti radi jednog ili dva nokta, nego će radi jednog takvog čina nahraniti siromašna, radi dva dvojicu siromašnih, a za tri čina dat će iskup (fidju).(El-Mugni)

Ako zaboravi i počini neku od zabrana ihrama i ako nešto uništi, smatra se da je to namjerno, kao npr. ubijanje divljači ili brijanje kose.

Ako se radi o nenamjernom činu kojim se nešto ne uništava, kao npr. oblačenje šivenog, namirisavanje, pokrivanje glave, onda nema sankcije za to. O fidji postoji hadis Poslanika, koji prenosi Ka’b Ibn Udžreh: “Možda su ti insekti glavu napali?” “Jesu, Poslaniče.” – odgovori on. Reče mu: “ Obrij glavu i posti tri dana ili nahrani šest siromaha ili bravče zakolji.”(Muttefekun alejhi)

2- Iskup za spolno općenje prije prvog razrješenja od stega ihrama.

Dužnost je zaklati devu, jer je općenje teški prijestup koji kvari hadž.

Isto se odnosi ako (se namjerno) ejakulira bez općenja, ako se onaniše, poljubi, dodiruje ili stalno gleda u zabranjeno. Ako ne mogne zaklati devu postit će deset dana, tri na hadžu i sedam po povratku kući.

Polno općenje poslije prvog razrješenja od stega ihrama ne kvari hadž, ali se mora zaklati bravče.(El-Mugni.)

Poslije će otići na granicu harema (el-hall) i obući ihrame da bi obavio tavaf, jer tavaf je rukn bez kojeg nema hadža. U ovome nema razilaženja. Sankcija kvarenja umre spolnim općenjem prije dovršetka sa'ja je klanje bravčeta. Ako se to učini prije kraćenja ili brijanja kose potreban je iskup u vidu posta, sadake ili kurbana.

3- Iskup za ispuštanje hadžskih farzova (vadžiba).

Ko prije zalaska sunca napusti Arefat i ne vrati se, ili ne prenoći na Muzdelifi, ili ne provede određeno vrijeme noći na Mini, ili pređe mikat bez ihrama i ne vrati se učiniti ihram, ili izostavi oprosni tavaf (osim žene u hajzu i nifasu), ili izostavi bacanje kamenčića u jednom danu, ili tri i više kamenčića ne baci, ili ne skrati ili ne obrije kosu – za sve ove prijestupe iskup je bravče.

4- Iskup za ubijanje kopnene divljači u ihramu, ili ubijanje haremskih životinja, pa makar ih halal bilo jesti. Tu postoji proizvoljni odabir između klanja istoimene domaće životinje, ili, procijeniti vrijednost u novcu i kupiti hranu koja je inače dostatna za sadekatul-fitr. Svakog siromaha treba nahraniti sa muddom pšenice ili sa pola sa'a nečeg drugog jestivog.

Može i postiti za svakog siromaha jedan dan. Uzvišeni kaže: "O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadža! Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je da jednu domaću životinju, čiju će vrijednost procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi, pokloni Ka'bi, ili da se iskupi time što će, ravno tome, nahraniti siromahe ili postiti, da bi osjetio pogubnost postupka svoga. A Allah je već oprostio ono što je bilo. Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti. Allah je Silan i Strog."(Suretul-Maide, ajet 95)

Isto se odnosi na sječu haremskog drveća i kidanje lišća kojeg čovjek nije zasadio. Iskup je u procjeni vrijednosti uništenog.

5- Iskupi za zakašnjenje obavljanja dotičnih obreda i iskup za spriječenost obavljanja hadža.

a) Ko dočeka zoru prvog dana Kurban-bajrama, a ne proboravi na Arefatu iz opravdanog razloga, hadž ga je prošao. Ihram i nijjet mu prelaze u obred umre.

Treba se vratiti i obaviti hadž sljedeće godine i povesti hedj. Ko ne nađe hedja postit će tri dana na hadžu i sedam kada se varti kući.

b) Spriječenost obavljanja hadža

Kome se isprijeći neka prepreka na putu do Mekke, zaklat će hedj na mjestu sprečavanja s nijjetom razrješenja od stega ihrama. Također, obrijat će ili ošišati glavu. Ako to ne može, postit će tri dana s tom namjerom. Izlazak iz ihrama je u ovom slučaju tek poslije klanja hedja ili obavljanja posta.

Dužnost mu je ponovo obaviti hadž.

Uzvišeni kaže: “A ako budete spriječeni, onda kurbane koji vam se nađu pri ruci zakoljite, a glave svoje, dok kurbani ne stignu do mjesta svoga, ne brijte.”(Suretul-Bekare, ajet 196)

Ako bi bio spriječen prije boravka na Arefatu razriješio bi se ihrama i dužan bi bio zaklati hedj bez nadoknade

hadža u budućnosti. Ako bi mogao obaviti hadž iste godine, dužan je to učiniti.

Ko ne bude spriječen doći na Arefat, a bude spriječen prići Ka'bi i ne mogne obaviti tavaful-ifadu, neće se razriješiti iharama sve dok ne obavi tavaf, pa makar i dugo na to čekao. Tavaful-ifada nije vremenski ograničen.

Ko uslovi na početku ihrama: Fe in habesenije habisun fe mehallī hajsu habesenī. "Pa ako budem spriječen, moje mjesto je gdje sam i spriječen.", može se razriješiti ihrama na mjestu gdje je i blokiran.

Nije dužan nadoknaditi hadž niti zaklati hedj.

Ko bude spriječen obaviti umru, dužan je zaklati kurban (bravče), ako ne uslovi prilikom nijjeta.

U svakom slučaju, dužnost je dovršiti pokvarenu umru kao i hadž.

Dodatak:

Ko počini neki od prekršaja koji nije u vidu uništenja, i to iz zaborava ili neznanja, nema iskupa niti grijeha. Npr. ko se namiriše ili prekrije glavu ili obuče šiveno.

Ali, ako to namjerno učini griješan je i dužan se iskupiti iskupom koji je propisan.

Ako se počini kakav prekršaj s uništenjem, kao što je ubijanje životinje, uklanjanje kose, nokata i sl., dužan se iskupiti.

Nema razlike radilo se o namjernom ili nenamjernom postupku. Rečeno je da ako otkloni kosu ili nokte iz zaborava ili neznanja o propisu, nema sankcija. Allah najbolje zna.

OPIS POSLANIKOVOG, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, HADŽA

Prenosi Muslim od Džabira Ibn Abdullaha, radijjallahu anhu: Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, proveo je u Medini devet godina, a hadža nije obavio.

Zatim je desete godine objavljeno narodu: "Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, će obaviti hadž!" U Medinu dođe mnogo ljudi i svi su očekivali da se pridruže Poslaniku ,sallallahu alejhi ve sellem, , radeći ono što i on radi. Krenuli smo za njim i došli na Zul-Hulejfu (mikat).

Esma bint Umejs rodi Muhammeda Ibn Ebi Bekra. Poslala je poruku Poslaniku ,sallallahu alejhi ve sellem, – šta joj je činiti?

Rekao je: "Okupaj se i spriječi rasipanje nečistoće nifasa stavljanjem kakvog platna.." Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je u mesdžidu, a zatim se popeo na jahalicu sve dok deva nije izašla u pustinju.

Tada poče izgovarati telbiju: "Lebbejkallahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk. Innel- hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, la šerike lek."

I narod poče izgovarati ove riječi, a Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, na to nije ništa govorio. Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, stalno je izgovarao telbiju.

Nismo imali namjeru obaviti ništa osim hadža, a za umru nismo znali. Kada smo došli u Mekku dodirnuo je i poljubio rukn (El-Hadžerul-Esved), obavio tavaf sa žurnim i usitnjenim koračanjem bez trčanja u prva tri kruga, te slobodno hodajući u preostala četiri.
Zatim je prošao do Mekami Ibrahima i proučio: "Neka vam mjesto na kojem je stajao Ibrahim bude prostor iza kog ćete namaz obavljati!"(Suretul-Bekare, ajet 125) i klanjao dva rekata.

Stao je između Mekami Ibrahima i Ka'be, a u jednoj predaji se kaže da je proučio na namazu suru El-Ihlas i suru El-Kafirun.

Zatim, vrati se do rukna, poljubio ga i izašao na Safu. Kada se približio, proučio je: "Safa i Merva su Allahova časna mjesta."(Suretul-Bekare, ajet 158), počinjući s onim čime je i Allah počeo. Uspeo se na Safu odakle je vidio Ka'bu.

Okrenuo joj se i proučio tehlil i tekbir i dodao: La ilahe illallahu Vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šejin Kadir. La ilahe illallahu Vahdehu endžeze va'dehu, ve nesre abdehu ve hezemel-ahzabe Vahdehu.

Zatim je uputio dove govoreći iste riječi tri puta, te se uputio ka Mervi. Kada dođe do središta doline požurio je, a kada izađe nastavi hodati. Po dolasku na Mervu učini isto što i na Safi. Kada je bio posljednji krug na Mervi reče: ' Da nisam naumio ono što sam već uradio, ne bih poveo hedja i ovo bi preinačio u umru. Ko od vas nema hedja neka se razriješi (ihramskih stega) i nek ovaj obred (tavafa i sa'ja) učini umrom.' Tada je ustao Suraka Ibn Malik Ibn Dža'šem i rekao: 'Allahov Poslaniče, je li to samo ovaj put ili i za ubuduće?' Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, ispreplete prste i dvaput reče: 'Umra ulazi u hadž zauvijek.' Alija, radijjallahu anhu, dođe iz Jemena sa devom za Poslanika,

sallallahu alejhi ve sellem, i ugleda Fatimu kako se razriješila ihrama, obukla šarenu tkaninu i podvukla surmu. On je prekori, a Fatima odgovori: 'Moj mi otac ovo naredi!' Alija je kasnije u Iraku govorio: 'Otišao sam Poslaniku ,sallallahu alejhi ve sellem, ljutit na Fatimu zbog njena postupka, tražeći od Poslanika ,sallallahu alejhi ve sellem, pojašnjenje za ono što je rekla. Fatima ga je obavijestila da ju je Alija prekorio, pa mu reče: 'Istinu je rekla, a šta si ti rekao kada je hadž propisan?' Alija odgovori: 'Rekao sam: Allahu moj, odazivam Ti se onim čime Ti se i Tvoj Poslanik odaziva!' i doda: 'Sa mnom je hedj i ne mogu se razriješiti (ihrama).' Grupa hedja koja je došla sa Alijom iz Jemena i koju je Alija poveo Poslaniku ,sallallahu alejhi ve sellem, brojala je stotinu. Ljudi su se razriješili ihrama i potkratili kosu - svi osim Poslanika ,sallallahu alejhi ve sellem, i onih sa hedjom. Kada dođe deveti dan zul-hidždžeta (jevmut-tervije) uputiše se prama Mini učeći telbiju za hadž. Poslanik je uzjahao jahalicu i na Mini klanjao podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah-namaz. Zatim je malo sačekao do izlaska sunca i naredio da mu se postavi šator na Nimri .

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,, krenuo je, a Kurejšije nisu smatrale da će stati na Muzdelifi kao što su to radili u predislamsko doba. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je prostor (za boravak) sve do Urne.

Zatekao je podignut šator na Nimri i u njemu odsjeo sve do izlaska sunca iz zenita kada mu je dovedena jahalica i on krenu. Kada dođe u središte doline održa govor: 'Vaši životi i imeci su sveti jedni drugima, kao što je svet ovaj dan u ovom vašem mjesecu u ovom vašem gradu.

Zar ne, svo paganstvo je sa mnom nestalo i krvne osvete iz paganstva su nestale. Prvu našu krvnu osvetu koju ja opraštam

jeste život Ibn Rebi'e Ibnul-Harisa, dijete koje je bilo na dojenju kod Benu Sa'da, a pleme Huzejl ga ubi.

Poništena je i paganska kamata, a prvu našu kamatu koju ja opraštam jeste kamata El-Abbasa Ibn Abdul-Muttaliba, sva je ona poništena. Bojte se Allaha u vašem ophođenju prema ženama, jer ste ih uzeli na Allahov emanet, a njihova stidna mjesta s Allahovim imenom sebi dozvolili. Vi imate pravo kod njih da u vaše kuće nikog ne uvode koga vi prezirete, a ako to urade udarite ih, ali bez nanošenja žestokog bola.

One kod vas imaju pravo opskrbe i odjeće koliko je srednje uobičajeno. Ostavio sam vam nešto poslije čega nećete zalutati ako ga se budete pridržavali – Allahovu Knjigu. Bićete pitani o meni, a šta ćete reći?

Rekoše: 'Svjedočimo da si dostavio, izvršio i savjetovao.' Pokazujući kažiprstom prema nebu i uperujući ga prema ljudima tripút reče: 'Bože moj, posvjedoči!' Bilal tada prouči ezan. Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem,, ustade da klanja podne namaz, a i drugi ikamet se prouči te klanja ikindiju. Između njih nije pauzirao. Popeo se na jahalicu dok ne dođe na Arefat. Stomak jahalice je dodirivao stijene, a povodac je stavio pred sebe.

Okrenuo se Kibli i neprestano stajao sve do zalaska sunca. Svjetlost polahko poče jenjavati, a sunčev disk nestade.

Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem,, Usamu Ibn Zejda ostavi u pratnji iza sebe i krenu. Stegnu devin povodac tako da joj glava dodirnu oslonac bedra na sedlu. Govorio je pokazujući desnom rukom: 'O ljudi, mirno, mirno!' Kada god bi došao na pjeskovito uzvišenje povodac deve bi otpustio da se (lakše) popne. Došao je na Muzdelifu i klanjao akšam i jaciju sa jednim ezanom i dva

ikameta ne čineći između njih nikakav zikr. Zatim je legao do pojave zore. Klanjao je sabah-namaz, sa ezanom i ikametom, kada se zora već jasno ukazala. Uzjahao je i došao na brijeg (El-Meš'arul-Haram), okrenuo se Kibli, uputio dovu Allahu donoseći tekbir, tehlil i riječi La ilahe illallah. Tu je ostao dok se nije dobro osvanulo i krenu prije izlaska sunca. Za sobom ostavi El-Fadla Ibnul-Abbasa.

Došao je u Vadi Muhassir, malo skrenuo i uputio se srednjim putem koji vodi na Veliko džemre. Na džemretu je kod drveta bacio sedam kamenčića donoseći tekbir sa svakim bačenim kamenčićem.

Kamenčići su bili veličine graška. I ostali su tako radili.

Zatim, krenuo je prema mjestu klanja i zaklao šezdeset i tri kurbana svojom rukom, a ostatak dao da zakolje Alija kojeg je uvrstio u svoj hedj. Naredio je da se od svake deve odsječe komad i stavi u lonac za kuhanje. Jeli su meso i mesnu čorbu. Poslije Poslanik ,sallallahu alejhi ve sellem, uzjaha i uputi se Ka'bi.

U Mekki je klanjao podne i otišao do sinova Abdul-Muttaliba koji su napajali Zemzemom i rekao im: 'Izvadite vode, sinovi Abdul-Muttalibovi. Kad vas ljudi ne bi preokupirali napajanjem, zahvatao bih i ja sa vama.'

Dadoše mu kofu i on se napi iz nje.(Muslim)

Allah najbolje zna.

KRATKI PRIKAZ PROPISA HADŽDŽA I `UMRE

Hadždž je propisan devete godine po Hidžri.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedanput je obavio hadždž koji je poznat pod nazivom "Oprosni hadždž" (Hidždžetul-veda').
Obaviti hadždž i `umru jednom u životu obavezna je osoba kod koje se ispune sljedeći uvjeti: da je musliman, da je razuman, da je punoljetan, da je slobodan (tj. da nije rob) i da je u mogućnosti (tj. tjelesna i materijalna mogućnost uz sigurnost puta).

Kada je žena u pitanju, uz ove šarte, uvjetuje se još i mahrem koji će je pratiti na tom putu.

Mahrem je muž kao i svaka druga osoba kojoj je trajno zabranjeno stupiti u brak sa dotičnom ženom zbog krvne veze, poput oca, ili zbog veze po mlijeku, poput brata po mlijeku.

Mikat i ihrami

Mikat je mjesto na kojem se nijjeti ulazak u obred hadždža i `umre. Postoji pet mikata, a hadždžski mjeseci su ševval, zul-ka'de i deset dana zul-hidždžeta.

Nije ispravno donijeti nijjet ulaska u hadždžski obred prije nastupanja ovih mjeseci niti nakon njih. Ihram je nijjet ulaska u obred (hadždža ili `umre).

Sunnet je onome ko želi donijeti nijjet ulaska u obred da se prije toga okupa i očisti.

Muškarci uz to skidaju šivanu odjeću i oblače bijele ihrame. Sunnet je da se ovaj nijjet donese nakon farza ili nafila-namaza.

Pohvalno je naglasiti koju od tri vrste obreda nijjeti, a to su: temettu' (najbolja vrsta), ifrad i kiran. Nakon što donese nijjet, počet će učiti telbijju koja glasi: "Lebbejkellahumme lebbejk, lebbejke la šerike leke lebbejk! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, la šerike lek!", što znači: "Odazivam Ti se, Allahu, odazivam! Odazivam Ti se, Ti sudruga nemaš! Odazivam Ti se, Tebi pripada svaka hvala, blagodat i vlast! Ti sudruga nemaš!" Telbijju je pohvalno što češće ponavljati. Muškarci je uče glasno, a ženama je pohvalno učiti tihim glasom.

Stvari koje postaju zabranjene nakon oblačenja ihrama

Osobi koja donese nijjet ulaska u obred (hadždža ili 'umre) postaju zabranjene sljedeće stvari: oblačenje šivene odjeće (muškarcima), uklanjanje dlaka, rezanje noktiju, pokrivanje glave (muškarcima), sklapanje bračnog ugovora, spolni nadražaj, spolni odnos, ubijanje divljači i mirisanje.

Otkup (fidja) za uklanjanje dlaka, rezanje noktiju, oblačenje šivenog, pokrivanje glave i upotrebu mirisa je jedna od tri stvari, između kojih hadžija ima pravo izabrati, a to su: postiti tri dana, ili nahraniti šezdeset siromaha dajući svakom od njih po pregršt pšenice ili dvije pregršti neke druge žitarice osim pšenice, ili zaklati ovcu. Onaj ko ubije divljač ili ugine kod njega, dužan je iskupiti se tako što će u kurban zaklati njoj sličnu životinju od stoke koja se inače kolje u kurban.

Naprimjer, ako ubije gazelu, obavezan je zaklati kozu. Ukoliko ubijena divljač ne bude bila slična nekoj od stoke koja se kolje za kurban, procijenit će se vrijednost divljači u novcu, a zatim kupiti hrana siromasima u toj vrijednosti.

Svakom siromahu se daje pregršt pšenice ili dvije pregršti neke druge žitarice osim pšenice. Također, može se iskupiti postom, tako što će za svakog siromaha kojeg bi nahranio postiti po jedan dan.

Prinošenje žrtve

Hadžija koji obavlja temettu' ili kiran (vrste hadždža) obavezan je prinijeti žrtvu, tj. zaklati hedj, a hedj se razlikuje od kurbana po tome što se kolje u Mekki, dok se kurban kolje na bilo kojem mjestu. Prinosi se ovca ili sedmina deve ili krave, a onaj ko nije u mogućnosti, postit će tri dana za vrijeme hadždža i sedam kada se vrati kući.

Ovdje se pod sedminom deve ili krave misli da se sedam ljudi udruži i zajednički prinesu tu žrtvu.

Ruknovi i vadžibi hadždža i 'umre

Hadždž ima četiri rukna: ihram (ulazak u obred), stajanje na Arefatu, hadždžski tavaf (tavaful-ifade) i sa'j.

Isto tako hadždž ima sedam vadžiba: ihram (ulazak u obred) na mikatu, stajanje na Arefatu do zalaska sunca, boravak na Muzdelifi do polovine noći, noćenje na Mini za vrijeme ejjamit-tešrik (a to su drugi, treći i četvrti dan Kurban-bajrama), bacanje kamenčića na džemretima, brijanje glave ili kraćenje kose i oprosni tavaf (tavaful-veda').

Za razliku od hadždža, 'umra ima samo tri rukna: ihram (ulazak u obred), tavaf i sa'j, dok su vadžibi 'umre sljedeći: ihram (ulazak u obred) na mikatu i brijanje glave ili kraćenje kose.

Onaj ko izostavi jedan od ovih ruknova, nije mu ispravan hadždž niti 'umra.

Onaj ko izostavi vadžib, obred mu je ispravan, ali je obavezan prinijeti žrtvu. Izostavljanje sunneta ne kvari obred i ne obavezuje nikakav iskup (fidju).

Način obavljanja hadždža i 'umre?

Pohvalno je da se osoba koja želi obaviti hadždž ili 'umru, kada stigne na mikat, okupa, očisti i namiriše.

Muškarac će skinuti šivenu odijeću i obući dva bijela ihrama u kojima će zanijetiti obred koji želi obaviti.

Žena može obući odjeću kakvu hoće, ali ta odjeća mora skrivati njenu ljepotu. Prilikom donošenja nijjeta odredit će jednu od tri vrste obreda koju želi obaviti, a to su: temettu', ifrad i kiran. Najbolja od ove tri vrste je temettu'.

Na ovaj način obavlja se 'umra u mjesecima hadždža, a nakon nje hadždž u istoj godini. Prilikom ulaska u ovaj obred

izgovorit će: "Lebbejke umreten mutemettia'n biha ilel-hadždž!" (Odazivam Ti se, Allahu, obavljajući umru, a nakon nje hadždž). Ifrad je isključivo vrsta hadždža, a prilikom stupanja u obred izgovorit će: "Lebbejke hadždžen"(Odazivam Ti se, Allahu, obavljajući hadždž).

Kiranom se obavlju se hadždž i 'umra zajedno, a prilikom stupanja u obred izgovorit će: "Lebbejke umreten ve hadždžen" (Odazivam Ti se, Allahu, obavljajući 'umru i hadždž).

Nakon toga učiti će telbijju koja glasi: "Lebbejkellahumme lebejk, lebbejke la šerike leke lebbejk! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, la šerike lek!"

Osoba koja obavlja hadždž temettu' ili 'umru po dolasku u Mekku odlazi u harem i obavlja tavaful-umreh, a onaj ko je zanijetio kiran ili ifrad, obavlja tavaful-kudum koji se obavlja kada se doputuje u Mekku. Tavaf će obaviti hodajući oko Kabe sedam krugova, tako da Kaba bude sa njegove lijeve strane. Tavaf počinje od Crnog kamena i kod njega završava. Nakon tavafa klanjat će dva rekata iza Mekami-Ibrahima (mjesta na kojem je stajao Ibrahim, alejhis-selam).

Zatim odlazi na Safu kako bi obavio umranski sa'j. Sa'j počinje od Safe, a završava na Mervi.

Između Safe i Merve hoda se sedam puta. Odlazak od Safe do Merve računa se jedanput, a vraćanje nazad drugi put. Nakon toga onaj ko obavlja hadždž temettu' ili 'umru, skratiti će kosu ili obrijati glavu i time je izašao iz ihrama i upotpunio 'umru, dok onaj ko obavlja kiran ili ifradostaje u ihramima sve do prvog dana Bajrama.

Osmi dan zul-hidždžeta (jeumut-tervije) onaj ko obavlja temettu' zanijetit će hadždž na mjestu na kojem se nalazi i neće se vraćati na mikat, jer stanovnici Mekke nijjete u Mekki.

Zatim će otići na Minu gdje će provesti devetu noć zul-hidždžeta. Kada sunce izađe devetog dana zul-hidždžeta uputit će se prema Arefatu. Čitav Arefat je mjesto za stajanje osim doline koja se zove Batnu u'rineh.

Na Arefatu će klanjati podne i ikindiju u podnevskom vremenu krateći namaze, i mnogo će, okrenut prema Kibli, doviti i tražiti milost i oprost od Allaha.

Nakon zalaska sunca, zajedno sa ostalim hadžijama, krenut će prema Muzdelifi gdje će klanjati akšam i jaciju spojeno i skraćeno.

Tu noć će provesti na Muzdelifi i klanjati sabah, a onda stajati na mjestu koje se zoveMeša'rul-haram, gdje će puno doviti do pred izlazak sunca. Prije izlaska sunca krenut će prema Mini. Slabim i iznemoglim osobama dozvoljeno je napuštati Muzdelifu nakon polovine noći.

Obredi koji se obavljaju na dan Bajrama

Hadžija će na Muzdelifi ili na Mini skupiti kamenčiće, pa kada stigne na Minu, bacit će sedam kamenčića na Džemretul-Akabi, a zatim će zaklati hedj, ako je zanijetio temettu' ili kiran, dok onaj ko je zanijetio ifrad nije dužan zaklati hedj.

Nakon toga će obrijati glavu ili skratiti kosu.

Time se završava prva faza oslobađanja od zabrana koje su važile dok se bilo u ihramu. Zatim će se uputiti prema Mekki radi obavljanja tavaful-ifade, a to je glavni hadždžski tavaf.

Onaj ko je zanijetio temettu', nakon tavafa obavit će i hadždžski sa'j, a isto tako i onaj ko je zanijetio kiran ili ifrad, ako nisu obavili sa'j, nakon tavaful-kuduma.

Time hadžiji postaje dozvoljeno sve što mu je bilo zabranjeno ihramom.

Nakon toga hadžija se vraća na Minu kako bi tu proveo naredne noći ejjamit-tešrika i kako bi bacao kamenčiće na sva tri džemreta nakon zevala, tj. nakon što nastupi podne-namaz. Na svakom džemretu bacit će po sedam kamenčića.

Prvo će baciti na malom džemretu, a to je onaj koji je najbliži džamiji El-Hajf, zatim na srednjem, a onda na velikom (Džemretul-Akabe).

Na ovakav način će i drugi dan od ejjamit-tešrika baciti kamenčiće, a i treći, ako drugi dan ne napusti Minu. Iz Mekke neće izaći sve dok ne obavi oprosni tavaf (tavaful-veda').

Žena se tretira poput muškarca u svim obredima osim što za vrijeme ihrama ostaje u svojoj šivenoj odjeći, ali joj nije dozvoljeno oblačiti nikab i rukavice, a kada pored nje budu prolazili strani ljudi, lice će pokriti mahramom.

Žena koja je u hajzu ili nifasu neće tavafiti sve dok ne postane čista, a oprosni tavaf joj nije obavezan. A Allah najbolje zna.

ADABI POSJETE MESDŽIDU ALLAHOVA POSLANIKA SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Od suneta je da se posjećuje mesdžid Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije ili poslije Hadždža na osnovu onoga što je preneseno ispravnim putem u vjerodostojnim zbirkama hadisa.

Od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, se prenesi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Namaz u ovom mom mesdžidu bolji je hiljadu puta od namaza*

obavljenog drugdje, osim namaza obavljenog u mesdžidu El-El-Haram." Muslim

Također se bilježi od Ibn Omera, radijjallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Namaz u ovom mom mesdžidu vrjedni je hiljda puta od namaza obavljenog drugdje osim obavljenog u mesdžidu El-El-Haram."Muslim*

Od Abdullah Ibn Zubejra, radijjallahu anhu, se prenosi da je kazao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Obavljeni namaza u ovom mom mesdžidu vrjedni je od hiljadu namaza obavljeni drugdje, osim u mesdžidu El-El-Haram. Namaz u mesdžidu El-El-Haram vrijedni je sto puta od namaza u ovom mom mesdžidu."* Ahmed, Ibn Huzejem, Ibn Hiban.

A od Džabira, radijjallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Namaz u ovom mome mesdžidu bolji je hiljadu puta od namaza obavljenog drugdje, osim obavljenog u mesdžidu El-El-Haram, a obavljeni namaz u mesdžidu El-Haram bolji je od sto hiljada namaza drugdje obavljeni."*Ahmed i Ibn Madže.

Mnogo je hadisa koji govore o pomenutoj temi tako da ih nećemo sada nabrajati, nego ćemo preći na konkretne postupke tokom zijareta (posjete) samom mesdžidu, jer to je ono što je bitno!

Dakle, kada musafir ili gost stigne do samoga mesdžida Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od sunneta je da uđe desnom nogom u mesdžid izgovarajući dovu:

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ».

"E'uzu bi-l-Lahi-l-azimi ve bi vedžihihi-l-keri-mi ve sultanihi-l-kadimi mine-š-šejtani-r-radžim, "Bismi-l-Lah, ve-s-salatu ve-s-selamu' ala Resuli-l-Lah." "Allahumme-ftahli ebva-be rahmetike."

U ime Allaha, i spas i mir Njegovu Poslaniku. Allahu moj, otvori mi vrata milosti Tvoje! (Muslim)

Kao što je sunnet da se kaže prilikom ulaska u bilo koji mesdžid, a nema posebnoga zikra odnosno dove za mesdžid Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zatim će klanjati dva rekata u pozdrav mesdžidu (Tahijjetu-l-mesdžid), tokom namaza dovit će Allahu šta želi od dunjalučki i ahiretski dobara te trudit se da bude maksimalno skrušen tokom namaza, a ukoliko bude u mogućnosti da klanja u bašči Rawda to je bolje i vrijednije. A na osnovu riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Sve što je između moje kuće i minbera je bašča od Džennetski bašči".*

Po završenom namazu posjetit će kabur Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem te kaburove halife Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Bekra, radijjallahu anhu, i vođe pravovjerni Omera, radijjallahu anhu, te će sa smirenošću i blagim tonom reći:

"Es-Selamu Alejke We Rahmetullahi We Berekatuhu Ja Resullallah"

Neka je Allahov mir, spas, blagoslov i bereket na tebe o Allahov Poslaniče! Kao što se bilježi u hadisima od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Neće niko od vas da me poselami a da mi Allah neće povratiti dušu da mu odgovorim (vratim) na selam."*

No, ukoliko bih musafir tokom posjete kazao nesto drugo poput rijči: "Neka je Allahov mir na Tebe Allahov Poslaniče, neka je na Tebe mir najodabranije Allahovo biće, neka je na Tebe mir gospodine i predvodniče svih poslanika, vođo pravovjernih. Svjedočim da si Ti prenio poslanstvo i izvršio povjerenje, uputio ummet i borio se na Allahovom putu istinskom borbom (džihadom) – nema smetnje da se bilo šta od ovoga kaže jer je sve to od Poslanikove ostavštine, potom će da donese salavat na Njega, a radeći po riječima Uzvišenog: *"Allah i meleki Njegovi blagosilju Vjerovjesnika.*
O vjernici, blagosiljate ga i vi i šaljite mu pozdrav!"

Nakon ovoga će se pomjeriti malo u desno (korak) potom će da poselami Ebu Bekra, radijjallahu anhu, riječima: *"Es-Selamu Alejke We Rahmetullahi We Berekatuhu Ja Halifet-u-Resullallah."*

Neka je Allahov mir, spas, blagoslov i bereket na tebe o halifo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te nakon toga će se pomjeriti opet malo u desno i poselamiti Omera, radijjallahu anhu, riječima: *"Es-Selamu Alejke We Rahmetullahi We Berekatuhu Ja Emire-l-Mu'minin."*

Neka je Allahov mir, spas, blagoslov i bereket na tebe o vođo pravovjernih!

Ibn Omer je imao običaj da prilikom posjete kaburovima kaže: Mir na tebe Allahov Poslaniče, mir na tebe o Ebu Bekre, mir na tebe o oče, te bih nakon toga otišao ne dodajući ništa na to!
Ova posjeta kaburovima je svojstvena samo za muškarce, dok za žene nije propisana na osnovu riječi Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem: *"Prokleo je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem žene koje često posjećuje kaburove te onoga ko pravi mesdžide na kaburovima i onoga ko na njima pali svijeće."*

Što se tiče posjete samom mesdžidu ona je propisana i za muškarce i za žene na osnovu hadisa koje smo ranije pomenuli a koji govore o fadlu i vrjednosti posjete istom.

Od sunneta za musafira jeste da klanja svih pet dnevnih namaza u mesdžidu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te da što više provodi vremena u samom mesdžidu provodeći vrijeme učeći Ku'ran, zikreći i tražeći oprosta za sebe i svoju porodicu i sve muslimane.

Također, će klanjati koliko je u stanju dobrovoljnih namaza s ciljem postizanja nagrade koju je obećao Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem.

Od lijepi stvari je da tokom boravka u mesdžidu klanja dobrovoljne namaze u samoj bašči Rawda na osnovu hadis Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Sve što je između moje kuće i minbera je bašča od Džennetski bašči".*

Što se tiče sami propisani namaza tj.farzova obaveza na musafiru a i mukimu (sjediocu) jeste da čuva namaze te da ih klanja na vrijeme u pravom saffu, u džematu, na osnovu riječi

Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Kada bi ljudi znali koja je vrijednost EZANA i prvoga SAFFA, takmičili bih se u tome tako kada ne bi našli mjesto (u prvom saffu) osim da izvlače (bacaju strelice) - izvlačili bi."* Buhari i Muslim

A također riječi Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima radijjallahu anhum: *"Približite se i popunite saff (prvi saff) a oni iza vas neka se povode za vama; neće čovjek stalno kasniti na namaz a da ga Allah neće unazaditi. "* Muslim

Bilježi Ebu Davud od Aiše, radijjallahu anha, da je kazala, rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Neće čovjek kasniti na namaz (prvi saff) a da ga Allah neće unazaditi sve dok ne uđe u vatru"*

Također, Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, kazao svojim ashabima radijjallahu anhum: *"Zar se nećete posaffati kao što se meleki saffaju pred svojim Gospodarom Uzvišenim? Rekoše, o Allahov Poslaniče, kako se meleki saffaju pred svojim Gospodarom? Reče: Upotpunjuju prvi saff, te se zbiju i poravnaju saff."* Muslim

Ispravnim putem je preneseno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao ashabe na upotpunjavanje prvog saffa, no ukoliko to primijenimo na stvarnost mesdžida vidjet ćemo da je desna strana mesdžida van bašče Rewda; te se postavlja pitanje šta u toj situaciji uraditi odnosno kako postupiti? Reći ćemo, desna strana je vrednija u namazu odnosno sam prvi saff od bašče te je obaveza da se prvi saff upotpuni i poravna pa

makar to i bilo van bašče Rawda, a sve navedeno na osnovu riječi i hadisa Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koje smo ranije citirali u spomenutoj temi.
Od stvari koje su zabranjene jeste ljubljenje bašče Rawda te je zabranjeno tavafenje oko nje i slično, jer to nije preneseno od ispravni prethodnika (Selefu Es-Saliha) nego je to BID'A (novotarija) izmišljena.
Nije dozvoljeno musafiru da pita odnosno moli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za ispunjavanje neke potrebe ili izlzak iz neke teškoće ili bolesti, jer sve navedeno se isključivo traži i moli samo od Allaha Užvišenog!
Trženje i molba svega pomenutog od nekoga drugog mimo Allaha Uzvišenog je ŠIRK (pripisivanje druga) i obožavanje nekoga drugog mimo Allaha. Islamsko vjerovanje je izgrađeno na dva stuba, jedan od njih je da se ne obožava ništa mimo Allaha a drugi je da se to obožavanje vrši samo na način kako je to Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, radio i preporučio da radimo.

Dakle, to znači: *"Nema božanstva dostojnog obožavanja sem Allaha i Muhammed je Njegov Poslanik".*

Na osnovu ovoga, nije dozvoljeno nikome da traži od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izlječenje, opskrbu... sve je to u Allahovim rukama i njegovo vlasništvo i ne trži se ni od koga drugog osim od posjedaoca istog a to je bez dvojbe Allah Slavljeni!

Kaže Allah Uzvišeni: *Reci: "Niko ne može bez Njegove volje posredovati, vlast na nebesima i na Zemlji Njegova je, a poslije - Njemu ćete se vratiti."*

Zauzimanje može da bude od strane Poslanika, Meleka, dobri ljudi no, samo dok su živi....a zauzimanje (Šefat) od mrtvi sve jedno da li ti mrtvi bili poslanici ili evlije (dobri ljudi) nije dozvoljeno i biva Širkom.

Kada mrtva osoba ne može sebi da pomogne, pa kako tek drugom da pomogne?

Mrtvom insanu se prekidaju sva dijela osim u tri slučaja što je navedeno u hadisu koji je vjerodostojan.

U vjerodostojnoj zbirci od imama Muslima se bilježi hadis od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: *"Kada umre sin Ademov prekidaju se njegova dijela osim u tri slučaja : trajna sadaka (vakuf), znanje kojim se koriste ljudi poslje njega ili dobro odgojeno djete koje čini dovu (moli za njega) za njega."*

Ono što je bilo dozvoljeno za vrijeme Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, života, jeste traženje Šefata (zauzimanje) Njega za ashabe i one koji su tražili da im On, sallallahu alejhi ve sellem dovi, a to će također biti dozvoljeno i na Sudnjem danu kada budu svi poslanici odbili da se zauzimaju kod Allaha a Muhamed, sallallahu alejhi ve sellem, će kao najodabranije biće zauzimati se kod Allaha za ummet. Samo zauzimanje odnosno traženje Šefata od živih je dozvoljeno, a praksa ashaba je to pokazala kada su oni tražili da se Poslanik za njih zauzima.

Tako kada bih čovjek rekao svome bratu u vjeri čini Šefat za mene tj. traži od Gospodara za mene to i to; a to je u stvari u značenju: Dovi Allahu za mene! Dozvoljeno je da se traži sve što je lijepo i dozvoljeno u vjeri, no na Sudnjem danu nije dozvoljeno nikome da se zauzima i traži nešto osim Allahovom dozvolom,

kao što je rekao Uzvišeni u Kur'anu: *"Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?!"*

Stanje umrle osobe jeste posebno stanje, te nije dozvoljeno ništa da se traži niti pak šta ostaje iza umrle osobe osim troga (3 dijela koja ostaju iza umrloga) a u to ne spada Šef'at odnosno zauzimanje!!!

Nema sumnje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po preseljenju odnosno smrću živ životom u Berzahu.

Taj život je potpuni od života kojem žive Šehidi, jer Poslanici su na većem stepenu od Šehida a taj život nije od života i osobina ovoga dunjalučkog života, a također nije od života koji će živjeti na Sudnjem danu.

Tačnije rečeno taj život je nešto što mi ne možemo da dokučimo niti spoznamo, znanje o tome ima naš tvorac Allah Uzvišeni. Dokaz svemu ovome su riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *"Neće niko od vas da me poselami a da Allah Uzvišeni neće mi povratiti dušu sve dok mu ne odvratim na selam."*

Ovo upućuje da je On, sallallahu alejhi ve sellem, mrtav, te da mu duša napušta tijelo, te kada Ga neko poselami Allah mu povrati dušu da odvrati pozdrav (selam).

Dokazi koji upućuju na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mrtav su mnogobrojni u Kur'anu i sunnetu, no da je on "živ" nekim drugim životom (Berzah) to ne sprečava ovodunjalučka smrt, baš kao što su Šehidi živi životom koji je spomenut u Kur'anu: *"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju*

su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati; radovat će se Allahovoj nagradi i milosti i tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada onima koji su bili vjernici."

Svrha svega ovoga rečenog jeste da se muslimani upozore na greške koje čine ili čak Širk koji bih se mogao desiti ukoliko čovjek ne bi znao sve spomenuto gore od stvari koje su propisane za posjetioca mesdžida Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Stvari koje čine pojedini musafiri kod kabura Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj. podizanje glasova kao i dugo stanje kod samoga kabura je suprotno praksi ispravnih prethodnika i nije dozvoljeno. Allah Uzvišeni je zabranio podizanje glasova iznad poslanikova glasa, te raspravljanje kao što raspravljaju jedni sa drugima.

Praksa kod kabura Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ono što je propisano jeste stišavanje glasova kao što kaže Uzvišeni: *"O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njima glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite. One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom - a to su oni čija je srca Allah prekalio u čestitosti - čeka oprost i nagrada velika."*

A što se tiče dugog stajanja kod kabura ono je također prekršaj jer dovodi do gužve i podizanja glasova na tome mjestu a sve te radnje su prekršaji obuhvaćeni gore pometnutim ajetom.

Sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poštovan živ i mrtav i ne priliči ništa od navedenog da se čini kod njegova kabura.

Također od propusta i stvari koje su zabranjene jeste da mnogi hadžije dižu ruke okrenuti spram kabura i dove – sve ovo je suprotno praksi ispravnih prethodnika te je novotarija uvedena u vjeru a rekao je Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem: *"Držite se sunneta i sunneta moji ispravni (upućeni) halifa poslije mene, uhvatite se čvrsto očnjacima (za sunnet) a klonite se novi stvari, doista je svaka nova stvar novotarija a svaka novotarija je zabluda."*

Ebu Davud, Nesai preneose hadis u kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko uvede u ovu našu stvar (vjeru) nešto što nije od nje, to se odbija."* Buhari

Dok u Muslimovoj zbirci stoji: *"Ko bude uradio neko djelo koje nije od naše stvari (vjere) to se odbija."* Muslim

Prenosi Alija Ibn Husejn, radijjallahu anhu, da je vidio čovjeka kod kabura Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da dovi, te mu je to zabranio i rekao: Hoćeš li da ti kažem hadis koji sam čuo od oca a on od djeda a on od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem da je kazao: *"Ne uzimajte moj kabur za praznovanje, ne činite vaše kuće kaburovima i donosite salavat na mene, jer vaši salavati (pozdravi) bivaju preneseni meni ma gdje vi bili. "* Makdisi

Od stvari koje se također mogu primijetiti kod kabura Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i to da se hadžije prilikom pozdrava naginju prema naprijed u čast i pozdrav Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a što je zabranjeno a nije poznato da je iko od ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako nešto činio i obaveza je da se klone toga. To nije dozvoljeno ni kod kabura Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti bilo gdje drugo kao što bilježi hfz. Ibn Hadžer, rahimehumullahu, u knjizi "Fethul-Bari" prenoseći stavove uleme po istom pitanju.

Ova stvar je jasna svakome onom ko slijedi sunnet i praksu ispravnih prethodnika, no onome koga pobijede njegove strasti i pristranost u slijepom slijeđenju nekoga - ta on i njegovo djelo su u Allahovim rukama i On će da bude sudac tome! Molim Allaha Uzvišenog za uputu nama i njima (zalutalim, zavedenim) kao i postojanost u vjeri. Amin

Na svim muslimanima je da slijede Kur'an i Sunnet, te ispravne prethodnike jer će samo tako uspjeti. Kazao je imam Malik allah mu se smilovao: *"Ništa neće popraviti ljude ovoga ummeta osim što je popravilo one prve (ashabe)."*

A poznato je da stvar koja je popravila prvu generaciju sa kojom je Allah zadovoljan jeste sleđene Kur'ana i menhedža Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem, te njegovih ispravni halifa i svih onih koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana!

UPOZORENJE:

Posjeta kaburu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije obaveza a niti uslov za ispravnost Hadždža kao što smatraju neki ljudi, nego to je lijepo (mustehab) onome ko posjeti mesdžid

Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili bude pak u njegovoj blizini.
Onaj ko se nalazi daleko od mesdžida Allahova Poslanika, nije mu obaveza da se sprema da posjetiti kabur a sunnet je da posjeti mesdžid i da se za to spremi.

Čovjek kada dođe u posjetu mesdžidu posjetit će i kabur Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i kabure Ebu Bekra i Omera, radijjallahu anhuma.

Ovim činom posjeta kaburima neće biti ciljana nego popratna radnja u toku posjete mesdžidu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. a radeći po riječima Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem: *"Ne putuje se radi ibadeta radi tri mesdžida: Mesdžidu El-El-Haram, mom mesdžidu i mesdžidu El-Aksa."*

Iz ovoga hadisa jasno vidimo da nema ciljane posjete kaburovima niti drugim nekim mjestima osim navedena tri koje je Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo i odobrio, a On je taj koji je ovom ummetu ukazao na svako dobro da čine i na svako zlo da ga se klone.

Sve one koji se suprotstavljaju svemu gore navedenom upozorio je sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu: *"Ne uzimajte moj kabur za praznovanje, ne činite vaše kuće kaburima, i donosite salavat na mene, jer vaši salavati (pozdravi) bivaju preneseni meni ma gdje vi bili."* Makdisi.

Riječi ne uzimajte moj kabur praznikom (slavljem) su ustvari riječi, ne putujte na put s nijjetom posjete mom kaburu, a mi smo

svjedoci danas da se to krši i da se ne slijede riječi Onoga koji ne priča po hiru svome nego po objavi koja mu se objavljuje!
Mnogo je hadisa koji su izmišljeni na spomenutoj temi a koji su Da'if (slabi) ili Mevdu (izmišljeni) a neki od njih su: *"Ko obavi Hadždž a ne posjeti mene, ta on me ne voli!"*

"Ko me posjeti poslije smrti kao da me posjetio dok sam bio živ."

"Ko me posjeti i moga oca Ibrahima, alejhi selam, u jednoj godini, ja mu garantujem kod Allaha Džennet."

"Ko posjeti moj kabur, zagarantovan mu je moj Šef'at (zauzimanje)."

Svi ovi navedeni hadisi, i mnogi drugi koji su na istu temu nisu preneseni od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je to kazao hafiz Ibn Hadžer u svome dijelu "Telhis" nakon što je spomenuo mnoge predaje i hadise te njihove neispravne senede (lanac prenosioca).

Kaže hafiz Ukajli, rahimehumullahu: "Na ovu temu nije ništa pouzdano preneseno."

Šejhu-l-islam Ibn Tejmijje, rahimehullahu, kaže: "Svi ovi hadisi su izmišljeni!"

Lijepo je musafiru da tokom posjete gradu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Medini posjeti i mesdžid Kuba i da klanja u njemu, a što je zabilježeno u vjerodostojnim zbirkama hadisa.

U hadisu od Ibn Omera, radijjallahu anhuma, se prenosi da je kazao: *"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi*

posjećivao na jahalici ili pješke mesdžid Kuba i klanjao u njemu dva rekata."

Od Sehla Ibn Hanife, radijjallahu anhu, se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ko se očisti kod kuće (uzme abdest ili gusul) zatim ode do mesdžidu Kuba te klanja u njemu dva rekata ima nagradu umre."* Ahmed, Ibn Madže, Nesai, Hakim.

Od Sunneta je također da se posjeti Bekiu (mezarje) te kaburove šehida odnosno kabur Hamze, radijallahu anhu, jer je to praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i njegove riječi: *"Posjećujte kabure, zaista kaburi podsjećaju na ahiret."* Muslim

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao je ashabe dovi za umrle prilikom posjete kaburovima da kažu:

"السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ."

"E-s-selamu alejkum ehle-l-dijari mine-l-mu minine ve-l-muslimine ve inna, in ša e-l-Lahu bikum lahikune. Nes elu-l-Lahe lena ve lekumu-l- afijete."

Mir s vama, stanovnici smrtničkih domova vjernika muslimana! Mi ćemo se, ako Allah da, priključiti vama! Allaha molimo da nama i vama oprost Svoj dadne! Muslim

U zbirci hadisa od imama Tirmizije, a od Ibn Abbasa, radijjallahu anhu, se prenosi da je kazao: Naišao je Allahov

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored kaburova u Medini te se okrenuo prema njima i rekao: *"Mir vama stanovnici ovih kaburova, Allah oprostio nama i vama, vi ste naši prethodnici, a mi smo na vašim tragovima (mi vas slijedimo)."*

Iz ovoga hadisa vidimo da je posjeta kaburovima s ciljem prisjećanja na ahiret dozvoljena te tom prilikom se dovi za umrlog i moli da im se Allah smiluje i oprosti.

No, posjeta kaburima s ciljem dove mrtvom s namjerom molbe i traženja neke pomoći ili koristi od njih je zabranjeno (Haram) a to također biva biva i Širk.

I na muslimanima je da budu oprezni oko iste, e da upućuju ljude stalno na dobro.

Molim Allaha da nas uputi i održi na ISTINI i PRAVOM PUTU, a On je KADAR sve da učini!

Neka je svaka hvala Allahu, subhanehu ve te'ala, s čijom blagodati završavaju se sva dobra djela!

Neka je salavat i selam na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu porodicu, supruge, potomke, sve ashabe i sve koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

Molim Te, Uzvišeni Allahu, da ovaj trud učiniš iskrenim radi Tvoga Plemenitog lica i da njime okoristiš Svoje robove. Slavljen neka si Ti, Gospodaru moj, i hvaljen. Nema istinskog boga osim Tebe. Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem.

Sadržaj

www.et-taqwa.com